

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Çilingir sofrasında dem muhabbetleri

DENİZ GÜRSOY

Deniz Gürsoy, 1949 yılında İstanbul'da doğdu. 1968'de Robert Academy'yi, 1972'de Boğaziçi Üniversitesi İşletme Bölümü'nü bitirdi. Çeşitli şirketlerde üst düzey yöneticilik ve genel müdürlük görevlerinde bulundu. 1987'de Hizmet ve İşletmecilik A.Ş.'deki Genel Müdürlük göreviyle başladığı STFA grubundaki yöneticiliğine, 1992'den bu yana Sofra Yemek ve Üretim ve Hizmet A.Ş.'de devam ediyor.

Oğlak Yayıncılık'ın "Yemek" dizisinden çıkan *Çilingir Sofrasında Rakı* (2001), *Çilingir Sofrasında Rakı Mezeleri* (2002), *İncelekilerin Kadehindeki Şarap* (2003), *Zengin Sofraların Lüks Tatları* (2003), *Harcıâlem İçki Bira* (2004), *Türkiye Lezzetleri* (2004), *Tarihin Süzgecinde Mutfak Kültürümüz* (2004), *Demlikten Süzülen Kültür: Çay* (2005), *Yöresel Mutfagımız* (2005), *Denizin Çıtırı: Hamsi* (2005) gibi yeme-içme kültürüne ait çok satan kitaplarının yanı sıra, yemek sanayiine yönelik *Yemek ve Yemekçiliğin Evrimi* (1995), *Toplu Yemek Hizmeti* (1997), *Toplu Yemekçilik İçin Tıp Mönü Planları ve Reçeteler* (2000) gibi kitaplarıyla tanınıyor. Deniz Gürsoy, *Tarihin Süzgecinde Mutfak Kültürümüz*'den (2004) sonra, yemek davranış kültürüyle ilgili yeni kitaplar (Aşevinden Restorana, Parmakların Ucundaki Huzur: Tespih) üzerinde çalışıyor.

Varlık Yayınları, Sayı: 880
Birinci Basım: 2005

© Deniz Gürsoy, Varlık Yayınları A.Ş., 2005

ISBN 975-434-308-X

Kapak Deseni: Semih Poroy
Ofset hazırlık: Varlık Yayınları A.Ş.
Baskı: Kurtiş Matbaacılık, İstanbul

VARLIK YAYINLARI A.Ş.
Piyerloti Cad. Ayberk Apt. No. 7-9 Çemberlitaş-İstanbul
Tel: (0212) 516 20 04 - Faks: (0212) 516 20 05
e-posta: varlik@isbank.net.tr
www.varlik.com.tr

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

DENİZ GÜRSOY

ÇİLINGİR SOFRASINDA
DEM MUHABBETLERİ

VARLIK YAYINLARI

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
HUZUR	9
ESKİ HATAY	17
BONCUK	23
REFİK	31
YENİ GÜNEŞ	37
SEE ROSE TEKNESİ / GÖCEK	46
VİKTOR LEVİ	55
STFA KÖŞKÜ	64
KÖŞEBAŞI	71
İMROZ	79
SAFA	85
YAKUP	90
KÖR AGOP	95
HAYDARPAŞA GAR RESTORAN	101
KAFE M	106
BASRİ / BURSA	115
KİTAPTAKİ MEKÂNLAR	120

ÖNSÖZ

Çilingir Sofrasında Rakı'dan sonra *Çilingir Sofrasında Rakı Mezeleri* kitabını yazmış ve o kitabın önsözüne, “Rakı ve mezeler tamam, bir tek sohbeti eksik kaldı. Onu da siz çatal ucu yaparken tamamlarsınız,” demiştim.

Sonra düşündüm ki çilingir sofralarının rakısı da, mezesi de bahane. Ne için? Tabii ki sohbet için, yarenlik için. Dostlar arasında doğal bir terapi seansı için.

İşte, işin anası varken şimdiye kadar danasından söz etmiş olduğumu anladım. Davrandım kaleme ve geçmiş sohbetlerden dağarcığımda kalanlardan birazını döktüm bu kitabın sayfalarına. Laf aramızda, etekteki bu çakılları dökünce ben de öyle rahatladım ki sormayın!

Masadakilerden isimlerini açıklamamı uygun görmeyenlerin isimlerini değiştirdim.

“Fark etmez” diyenlerin ismini aynen kullandım.

Hoşça vakit geçirmesini istediğim okuru bir dönemin meyhane ve restoranlarıyla tanıştıırken, döneme özgü olayların getirdiği anlayışları, anlayış değişikliklerini ve zaman zaman yaşanan ikilemleri aktarmak istedim.

“İyi bir şey söylediği zaman bunu kendisinden önce söyleyenin olmadığını bilen tek insan Âdem’di,” demiş Mark Twain. Ne güzel söylemiş. Ben de bu kitaba herkesin her zaman söyleyebileceği şeyleri topladım. Biraz eğip büküp değişik bir şekle sokabilmişsem, ne mutlu bana.

Aynı masa başında gevşemenin sonucunda içki sofralarında çokça görülen geyik muhabbetleri de bu kitaba biraz yansıdı.

Dilerim bu kitaptaki sohbetleri okurken arada bir siz de kendi anılarınızı tazellersiniz.

Yaşınız genç ise, “Bizden önceki nesil de ne zırvalarla uğraşmış be!” derseniz, gücenmem.

Sağlığınıza,

Abdullah Deniz Gürsoy
İstanbul, 2005

HUZUR

Çiçek Pasajı'na vardığında Tamer onları Huzur Restoran'ın önündeki masada rakı içerken buldu. Nejat, ressam Hayrettin'i tanıştıırken Huzur'un ortağı Entelektüel Cavit ilave servis açılması için sağa sola talimatlar yağdırıyordu.

Rakı kadehleri kalktı, 'şerefe' çakıntı yapıldı. Hemen sonra çatal ucu mezeler. Biraz şundan, biraz bundan.

Konu konuyu açıyor, her üçü de kadehlerdeki rakılar tazelen-dikçe 'ne olacak bu memleketin hali?' sorusunu kimin soracağını merak ediyor olmalıydı.

Arada gidip gelirken masadaki tuzlu fıstıklardan üç-beş tane avucuna alan Entelektüel dahi duruma şaşmış olacak ki:

"Ne oldu, memleket kenefe döndü. Kurtarmak için sizin masa-da henüz çıt yok!"

Hayrettin hemen atıldı:

"Entelektüel, bırak Allah aşkına bu akşam memleketi başkaları kurtarsın. Esas, sen söyle şimdi: Ne olacak bu ressamların hali?"

Entelektüel Cavit'in hiç beklemediği, hedef şaşırtma niyetiyle sorulmuş bu soruya cevabı çok az ve öz oldu:

"Ekselans, sen Bodrum'da çıplağı karşına almış, bir yandan cızıktırırken, bizim burada demcileri paketlemek yolunda imanımız gevredi. Şimdi bu kadar meşakkatten sonra bir de ressamların kurtuluşunu dert edersem ölürüm. Gelecek hafta size benim yerime de aha bu kiro hizmet eder," dedi ve bir başka masaya doğru seyirtti.

Hayrettin sonunda konuyu açmış, fakat Entelektüel Cavit de farkında olmadan rayından çıkartmıştı.

"Tamer Bey, esasen ressamların, yani sanatın durumu malûm; sizin gibi büyük şirketlerin desteklemesi ve hatta bazı seçilmişleri de himaye etmesi gerekmez mi?"

“Hayrettin, sen şimdi sergi açtın, istersen bunu konuşalım, sonra genelleştiririz.”

“Abi zaten Nejat’a iki tane, sana da dört tane ayırdım.”

“Borcumuz ne oldu?”

“Abi, Nejat’ınkiler 14 milyar, seninkiler de 32 milyar tutuyor. Seninkiler, şirkete fatura edilecekmiş de ben fatura kesemiyorum. Bir yerden buluruz diye düşündüm. İçki, bakliyat, ekmek falan. Benim bakkal Niyazi’ye sordum. Benim ondan istediğim miktar bir yılda kestiği fatura toplamını geçiyormuş, 1 milyarını o verecek. Gerisini araştırıyorum.”

“Hayrettin, hiç zahmet etmesen diyorum. Çünkü, benim tablo falan almaya niyetim yok. Nejat kendisi bilir ama beni yok say.”

Hayrettin’in yüzü birden kireçleşti. Sol kaşı yerleşmiş tikinden olsa gerek oynamaya başladı.

“Neden ağabey, daha tabloları görmedin bile. Yoksa gelirken önce sergiye mi uğradın?”

Nejat konuşmanın dışındaymış görünümünü vermek için garsonu çağırdı:

“Bize bir barbunya pilaki getir ama üzerine çiğden maydanoz doğransın. Nejat Abi’me de, o bilir.”

Garson uzaklaşırken ekledi:

“Yanına limon dilimini unutma! Bir de kabak kızartması yap-sınlar!” Sonra masaya döndü:

“Temel karısına sormuş:

– Limonun iki bacaklısu olur mi?

– Hiç olur mi?

– Uy, yine sıktım kanaryayı çorbaya!”

Tamer kaldığı yerden devam etti:

“Yok uğramadım. Eminim çok güzel eserlerle doludur. Hayrettin, ben başka bir şey diyeceğim. Önce kilise resmi desteklemiş. Zira İncil önce yüzyıllarca kulaktan kulağa ezberden dolaşmış. Sonra yazılmış. Ancak o sıralar toplumun çok azı okuma yazma biliyor. Anlatılan veya okunan hikâyeler kulağa hitabederken, göze de hitabetsin istenmiş. Çizim yeteneği olan insanlara kilise destek ol-

muş. Kiliselerin duvarlarına, camlarına, sonraları kitaplara resimler yapılmış. Sonra evlerin duvarlarına asılmak için tablolar yapılmış. Bütün bunlarda İsa'nın hayatının çeşitli dönemleri ve İncil'de geçen hikâyeler resmedilmiş. İsa doğarken, vaftiz olurken, Kana düğünündeki ilk mucizesinde ekmek, şarap bolluğu falan..."

Nejat ve Hayrettin can kulağıyla dinliyorlar. Çıt yok. Konu buradan nereye bağlanacak diye merakla bekledikleri suratlarından belli. Tamer bir çakıntı daha yaptıktan sonra atışa devam etti.

"Sonra Rönesans, zenginleşen esnaf, tüccar takımı bakmış her yerde kardinallerin, papaların tabloları. Onlar da yönetime soyunmuşlar. Kendi Piar'larını yapabilmek için bastırmışlar parayı ressamalara. Kardinalin tablosu kaç a kaç? 70'e 120 mi? Benimki 2 metreye 3 metre olsun. Bir dönem de öyle gitmiş. Bu arada biri ışığı tabloda ilk kullanmış, diğeri perspektifi. Örneğin, Leonardo da Vinci esnaf, tüccar fonlamasıyla yaptığı tablolara çaktırmadan dini sembol ve motifleri de serpiştirmiş, anlayana! Yahu, Nejat, bir de kâğıtta pastırma söylesek mi? Derken fotoğraf makinası icat olmuş, mertlik bozulmuş."

Hayrettin'de hâlâ çıt yok. Her an patlayacak bir saatli bomba gibi vaktini bekliyor. Nejat, garsona kâğıtta pastırmanın içine koyulacak iki dilim limonun kabuğunun soyulmasını tembih ediyor. Tamer, rakıdan yudumunu alıp meze niyetine giydirmeye devam ediyor:

"Artık resmi makina yapabiliyordu. Ama yine de renkli tablo için ressamalara ihtiyaç vardı. Şimdi sürrealizm, empresyonizm, naif akımlarının fotoğraf makinesinin icadından sonraya rastlamasına ne demeli. Çünkü ressamların pazarının bir kısmını fotoğrafçılar almıştı. Ressamlar da görüneni fotoğraftaki şekliyle değil de başka açılardan resmederek fotoğrafa fark atmak istediler. Sonrası malûm. Renkli fotoğraf çıktı, mertlik diye bir şey kalmadı. Ressamlar ne yaptı? Hepsi birden koro halinde, 'Abi ben tablomdaki görüntülerle hislerimi ortaya koyuyorum,' dediler."

Ve ansızın elini kaldırıp Hayrettin'in penceredeki sergi afişini işaret etti.

“Hayrettin şimdi sen diyeceksin ki, şu dans eden erkeklerle kadın var ya, işte onlar hüznü ifade ediyor. Kadının kırmızı giysisi onun gizli şehvet duygularını falan... Yahu bunlar düpedüz yiyiştirler, dansetmiyorlar ki. Duygu bu tablonun neresine sıkıştırılmış da ben göremiyorum. Tablonun adı da ‘Hüzün’. Yahu bunlar şimdi bu kadar kızıştıktan sonra olsa olsa hemen oracıkta yatak bulamayacakları için hüznülenebilirler.”

Ve Hayrettin patladı:

“Abi ne güzel genel takılıyorduk. Getirdin yine konuyu benim eserime. Şimdi bak beni dinle. Bir kere gözünü seveyim bu düşündüklerini yayma. Millet, senin Fotoğrafçılar Derneği Başkanı olduğunu araştırıp ortaya çıkartır, madara olursun.”

Nejat, Tamer’e dönüp sordu:

“Var mı böyle bir şey? Varsa niye benim haberim yok. Ne de olsa serde biraz amatör fotoğrafçılık var. Başkanım ver elini öpeyim.”

Hayrettin atıldı:

“Yahu yok öyle bir şey. Lafın gelişi konuşuyoruz. Tamer Abi bırak şimdi bu ‘Art Historian’ tavrını. Ben üç yıl sanat tarihi dersi verdim. Hiçbir kitapta senin senaryon yok. Ama bırakalım şimdi tepişmeyi. Sen şimdi hangi tabloları seçeceksin, gidelim sergiye.”

“Hayrettin anlatamadım galiba, veya sen bizden daha satıcı çıktın. Bizim oğlanı yazın Kapalıçarşı’ya satış öğreysin diye staja gönderecektim, istersen senin stüdyoya göndereyim. Bana tablo mablo satamaz kimse.”

“Abi sanata ve sanatçılara karşı ilgisizlik, anlamazlık olur anlam. Ama sende, dilim varmıyor ama sanki ‘nefret’ var gibi.”

“Evet varsa nefret var. Bak, biraz önce gördün, Entelektüel’de de var. Nefret olmasın da ne olsun. Sen alınma ama bir deha var. Patlak patlak boyaları çocuk yaşımdan bu yana duvara fırlatıp tablo yapıyor. Elli beş yaşımdayım. Benim bu paraları kazanmak için kışkımdan ter damlamış. Şimdi ben deve yükü ile para verip bu tabloları alacağım. Bu bana uymaz.”

“Abi, sen alma, şirketin alsın.”

“Peki, şirketim niye alsın? Toplantı odasına fotoğraf assam ne olur?”

“Eee, sanatı desteklemek için.”

“Bizim şirketin sanatı desteklemek diye ne bir vizyonu, ne misyonu, ne de stratejisi var. Biz birtakım kaynakları, insan emeği, sermaye ve ara malları bir araya getirip bir şeyler üretip topluma sunuyoruz. Toplumun da bunlara ihtiyacı var, satın alıyorlar. Bize karşılığında para veriyorlar. Şimdi bu parayı kuruşu kuruşuna; çalışanlara ücret, mal ve hizmet aldığımız yerlere piyasa borcu ödemesi, sermaye koyana da temettü olarak ödüyoruz. Şimdi tablo paraları bu resimde nereye sığar?”

“Ama, Erol Aksoy İktisat Bankası’nı yönetirken sanatçıları çok desteklerdi. Şimdi o yanlış mı yapıyordu?”

“Vallahi bunun cevabını sen ver. Sonunda ne oldu? İktisat Bankası batınca tablolar devlet malı oldu. İktisat Bankası kaynaklarının bir kısmını tablolara yatırdığı için batmamıştır ama zaten kaynakların yanlış kullanımı veya israfı bir yerden başlar ve yol olur. İşte, ben bundan sakınırım. Ama bazı bankalar sanatçılara teşhir mekânı sağlıyorlar. Bu tür dolaylı desteğe can kurban.”

“Peki, o zaman bizler, yani başta ressamalar olarak tüm sanatçılar, fuzuli iş mi yapıyoruz?”

“Ben öyle bir şey demedim. Ben şunu diyorum. Fotoğraf çıkıyor, resim sanatının yerini almaya çalışıyor. Ressamlar direniyor değişime. Diyorum ki ressamalar fotoğrafçı olsun artık. Sinema çıkıyor, televizyon çıkıyor, tiyatrocular direniyor, destek istiyorlar. Tiyatrocular sinemacı olsun, sinema desteksiz de yürüyor. Gölge oyunları sinemaya, orta oyunları tiyatro’ya direnebildi mi? Dümbüllü’nün kavuğu önce Münir Özkul’a devroldu, sonra da Ferhan Şensoy’a. Başka var mı? Analarımızın bakır tencereleri önce emaye, sonra alüminyum, en sonunda da paslanmaz çelik oldu. Şimdi bizim bakır kap imalatçıları ve kalaycıları destekle ayakta tutmak gibi bir misyonumuz mu olmalı?”

“Tamer Ağabey bak ben geçimimi ressamlıktan kazanan bir kişi olarak seni dikkatle dinledim. Arada sorular sordum daha iyi

anlamak için düşüncelerini. Şimdi, senin büyük ustalıkla anlattığın dünya görüşün ile benim dünya görüşüm çakışıyor. Ancak, bizler yıllarca sessiz ortamlarda saatlerce içimize dönük çalıştığımız için dilim o kadar dönmez. Ama fırçam çalışır. Ben de şu anda sana etraflıca cevap vermek isterdim. Ama yapamam. Onun için bir soru ile yetineceğim. Bunca müze neden sanat eserlerini sergilemek için bunca kamu kaynağını seferber ediyor?”

Tamer’in eli ensesine gitti. Biraz kaşdı. Sonra şöyle etrafına bakındı. Gözleri, yanlarından geçen geniş kalçalı daracık etekli bir turist kadına takıldı, köşeyi dönünceye kadar izledi. Sonra kadehini kaldırıp Hayrettin’e uzattı. Şerefe deyip yudumunu aldı. Üzerine buzun altından aldığı bir bademi soyup ağzına attı ve çiğnemeye başladı. Sanki söyleyeceklerini toparlamak için vakit yaratıyordu...

“İşte, Hayrettin ben de gelip buna takılıyorum. Adam çok zengin. Sağlığında 50.000 kişiye iş vermiş. Ülkesinin kalkınmasına ömrünü adanmış. Türkiye’de Nuri Demirağ 1930’larda ilk uçak fabrikasını kurmuş ve Avrupa’ya ihraç etmiş. Şimdiki nesil tanıyor mu? Hayır. Aralarından birkaçının adını belediyeler birer sokağa vermiş olabilir. Bir başka siyasi parti geldiğinde sokak adı değişir. Yakınları adına müze, üniversite, okul yaptırırlar. Ne olur? Belki iki nesil boyunca kalır. Üçüncü nesilde yine o isim kalkar, başka isim koyarlar.

“Ama kalıcı yapıt bırakmış sanatçılar öyle mi? Bugün Leonardo da Vinci’yi herkes sanki dayısının adıymış gibi biliyor. Yapıtlarını müzelere koyup onca bina, bekçi, kışın ısıtmak için yakıt, yaz aylarında ‘aman çatlamasın tablolar’ diye nemlendiriciler vb. şeyler kullanarak gelecek nesillere ulaştırmaya çalışıyoruz. Neden?”

“Adam, bu ülkede ilk çamaşır, ilk bulaşık, ilk otomobili üretiyor. Adam bu ülke için hayatını feda ediyor. Örneğin Kubilay. İki nesil sonra ‘onlar da kimmiş?’

“Hatta Toto Karaca, Aşçıbaşı Aydın Usta, Ata’yı Samsun’a çıkartan 19 Mayıs gemisinin kaptanını kim tanıyor şimdi. Her biri kendi alanlarında çığır açtılar.

“Ama üç yüz yıl sonra, beş yüz yıl sonra da olsa Ayvazovsky’nin tablosu Dolmabahçe Sarayı’nın bitmez tükenmez galerilerinde yerini muhafaza edecek.”

Hayrettin masadan kalktı. Muzaffer bir edayla:

“İşte, ben bu farkı ortaya sürmek istiyordum. Bir şey olmalı bu farkı yaratan. Bir şey olmalı sanatın desteklenmesini gerek kılan. Belki şu anda aklımıza gelmeyen başka bir fark daha vardır. Ben gideyim sergiyi kolaçan edeyim.”

“Nejat, sergiden sonra senin iki tabloyu nereye göndereyim? Anlaşılan bu seansta iki tablo ile yetineceğim.”

“Hayrettin ben tablo satın almam ama hediye edilirse almam demedim.”

“Abi şu posterdeki bana göre ‘hüzünlü’, sana göre ‘erotik’ tablo var ya, onu sana ayırdım. Esasında tüm sanat camiası adına sana günahımı bile vermemeliyim ama, madem seni ikna ile yolumuza döndüremiyoruz, hiç olmazsa Özal’dan sonra son zamanlardaki rüşvet modasına biz de uyalım. Bunu bir avans olarak kabul et.”

Hayrettin, sigara ve çakmağını aceleyle ayrılırken masada unutmuştu. Nejat alıp cebine koydu.

“Sergiye uğradığımda ona veririm.”

“Nejat, Hayrettin artık bizden ümidi keser mi dersin?”

“Bu seanstan sonra senden başka herkese destek için başvurabilir. Ama sen artık onun listesinden düşmüş olmalısın.”

“Ha şöyle yahu! O gitsin, ‘Ağam, hanım kesekâğıdı rengine boyatmış duvarı. Sen öyle renkli bir tablo verecen ki duvarı açsın!’ diyenlere kendini destekletsin. Hiç olmazsa öyle adamlara ‘ağam, paşam’ demekte güçlük çeksinler de benim yüreğim soğusun. Yoksa koca Rembrandt’ın hiç desteksiz ve hatta aristokrasinin ona karşı durmasına rağmen sefalet içinde yarattığı onca eserin farkı kalmaz. Sanatçının bir eli yağda diğer eli de balda olursa fırçayı neresiyle tutacak? Kimbilir belki de gerçek sanatçı olmak için sefalet ve yalnızlık kaçınılmaz olmalı. Ben refah sürerek sanat yapanları bir türlü hazmedemiyorum. Tatlı su balıklarının tadı deniz balığının tadını verebilir mi hiç?”

Nejat hesabın üstüne bahşışı de ekleyip masadan kalkışa geçerken ekledi:

“Merak etme, zaten beş-on defa satış için ağamsın paşamsın dedi mi, zokayı da yedi. Paranın tadını aldığı an bir gram sanatçılığı, sanatçı ruhunu besleyen özgürlüğü kalmaz. O da bizim gibi gönlünden geçeni değil de işinin gereğini yapar ve bir para makinası olup çıkar. Ona da yazık!”

“O zaman destekleyelim. Şarabı çekip ekmek elden su gölden bağımsız yaratıcılığıyla gönlünden geçenleri olduğu gibi dökerek bize eserler sunmaya devam etsin. Biz de it gibi çalışmaya devam edelim. Bize de yazık!”

“Bilmem.”

ESKİ HATAY

Telefonu kapattığında hâlâ düşünüyordu. Mustafa'nın ses tonu değişti. Biraz genizden konuşmuştu.

“Yarın Cengiz'i de alıp bana akşam 5-6 gibi uğrayıver. Dükkânı kapattıktan sonra bir yerde otururuz.”

Yusuf'la Mustafa Esenler'de ve Bağcılar'da ortak arsa işi yapmışlar, metre karesini 55 bin liraya aldıkları 25-30 dönüm araziye hisseli tapu ile metre karesi 150 bin liraya “ahret vadeli” olarak satarak o zamana göre iyi paralar kazanmışlardı.

Mustafa'ya arsaçılık ufak gelince, iki yıl önce Fındıkzade'de Vakıf Gureba'nın dükkânlarından birinde otomotiv bayii açmıştı. Yusuf ise ona ortak olmamış, parasının bir kısmını ödünç olarak vermiş, faizini alıyordu.

Normal BMC bayiliği olarak başlayan bu iş, kısa süre içerisinde büyümüştü. O kadar büyümüştü ki, ancak dokuz otomotiv dağıtıcısının oturabildiği Paşam, Taşlık, Gar Gazinosu gibi müzikhollerde haftada bir ayrılan masalarda artık Mustafa'nın da bir sandalyesi vardı.

Onlara, kısaca “Paketçiler” deniyordu. Taşlık Gazinosu'ndaki toplantıya diğer katılımcıların dudak bükmelerine rağmen Yusuf da katılmıştı. O gün Bülent Ersoy sahneye çıkmadan seans başlatılmıştı.

Bir kâğıt peçetenin üzerine satan kişi ismini, satmak istediği malları ve fiyatlarını yazıyordu. Kâğıt peçetenin arkası ise alıcılar için ayrılmıştı. Alıcı, kısaca “No:1 aldım Nihat” diye yazıyordu.

O seanstan sonra Yusuf Mustafa'ya şöyle demişti:

“Bak Mustafa, kanaatim şudur. O masa sığ ve sahte bir borsa. Mal kırdırılabilir. Ertesi gün senedinin vadesi gelecek olanlar için acil nakit sağlama müessesesi. Veya nakidi olanlar için paraya

sıkışmış bayilerden malı fabrika spot fiyatından daha beleş fiyata edinme yolu. Ancak, masanın ömrü ile sınırlı. Onun için masadan alacaklı değil borçlu olarak kalkıldığı sürece sorun yok.”

Olan bir önceki hafta olmuştu. Paketçilerden biri boğaz köprüsünden atlayıp masanın dengesini bozmuştu. Çünkü masaya borçlu gitmişti.

Ertesi gün Cengiz ve Yusuf Mustafa’yı bulmuşlar ve yeni kurdukları Kates Kaldırma Gereçleri Sanayi A.Ş.’ye Mustafa’yı ortak olması için ikna etmişlerdi. Mustafa 30.000 dolar vermişti. Ortaklıkta kendi hesabına düşen sermaye payının tamamını ödeyebilmesi için 270.000 dolar daha vermesi gerekecekti. Herhalde bu ödemede bir terslik çıkmış olmalı ki sesinin tonu biraz sarmısaklı çıkıyordu.

Ertesi gün Mustafa’nın dükkânında tam vaktinde buluştu eski kafadarlar.

“Yahu hoşgeldiniz. Avni, çabuk çay, kahve, bir şeyler ısmarla. Yahu kafam çok bozuk. Burada bir şey konuşamam. İçeceklerinizi için. Bu arada birazdan bir valiz para gelecek. Onu alıp gideriz. Bir yerde oturur daha iyi bir şeyler içeriz.”

Ortalık buz kesti bu sözler üzerine. Ne Yusuf, ne de Cengiz sessizliği bozmaya cesaret edebiliyordu. Anlaşılan durum umduklarından da kötüydü.

Hakikaten çaylar içilirken sarı valiz geldi. Mustafa içindekileri saydı. Sonra tamam dedi. Valizi getirene destelerin birinden bir banknot çekip verdi. Destenin üzerine tükenmezle bir çentik attı.

Mustafa Avni’ye talimatları yağırdıyordu:

“Bak Avni geçen seferki gibi hıyarlık istemem. Annem ararsa Yusuf’la çıktılar dersin. Paketçilerden kim ararsa tahsilata çıktı dersin. Çürük çarık ararsa ismini kaydet. Tam yedi buçukta dükkânı kapatacaksın tamam mı?”

“Haa az daha unutuyordum. Şu Nişantaşı’nda butiği olan Paketçi Ulusoy ararsa Uludağ’a gitti dersin. O anlar. Başka bir şey konuşma.”

Cengiz’in arabasına binip yola koyuldular.

“Yahu çocuklar bu valiz başa bela oldu. İçinde 350.000 dolar civarında Türk lirası var. Ne yapıcaz?”

Cengiz hemen atıldı:

“Benim Kızıltoprak’taki eve gidelim. Parayı oraya koyalım. Gider Kadıköy’e Hatay’da içeriz. Gece benim eve döneriz. Sen de misafir odasında valizle kucak kucağa yatarsın.”

“Anlaştık, dedi Mustafa.”

Önce Cengiz’in evine gittiler. Karısı Gülsen işten gelmeden para dolu valizi Cengiz’in karyolanın altında muhafaza ettiği şişme deniz botunun içine yerleştirdiler. Gülsen’in nereden aklına gelecek botun içine bakmak?

Düşman kalesine bayrak çekmiş üç gerilla gibi kasılarak Kadıköy iskelesinin karşısındaki yan yana sıralanmış restoranları ve Vagon Kiraathanesi’ni geçtiler, Hatay’ın kapısından içeri girdiler.

Garsonla Cengiz muhatap oldu.

“Sen bize bir büyük Yeni Rakı getir. Ama acele et. Sonra da tepsiyi getir şöyle mezeleri seçelim.”

Garson, hemen biraz ileride duran yarısı boş rakı şişesini kaptı, yandaki masadan altı bardak harmanlayıp sanki acil servise ağır kan kaybı ile gelmiş hastaya damardan serum takar gibi koşuşturarak rakılarını koydu. Şerefe deyip çakıştırdılar.

“Arkadaşlar, şu anda karşınızda batmış biri oturuyor. Ben batım. Son kuruşum işte o valizdeki paralar,” dedi Mustafa.

Nihayet baklayı ağzından çıkarmıştı. Yusuf, saatlerdir süren suskunluğunu bozdu:

“Anlat bakalım Mustafa. Belki bir çaresi bulunur.”

“Ne çaresi yahu. Biz battık diyoruz. Sen hâlâ çaresi var diyor-sun.”

Bu sefer Cengiz bastırdı:

“Bak Mustafa, sen anlatmaya başla şunu. Çaresini bulamazsak da yarenlikederiz. Hem biliyorsun ben 50, Yusuf 100, Hüseyin, Ali, Levent falan hepsini toplasan 200 bin dolar civarı para yatırmışız işine. Anlaşılan şimdiye kadar para çalıştırıyorduk ama şimdi bat-

tım diyorsan o zaman biz de battık. Yani en azından bu noktadan itibaren ortağız. Bu arada havayı biraz yumuşatalım:

“Sadrazam Mahmut Şevket Paşa’ya bir akşamüstü sarraf Salamon gelmiş, el etek öperken Paşa demiş ki:

– Ooo gel bakalım şeytanın sol bacağı.

Salamon gülümseyerek hınzırca cevabını vermiş:

– Sen de sağ ol paşam.”

“Onun için Mustafa sağlık olsun. Sağsın, gençsin. Yeniden başlayabilirsin.”

“Yahu, doğru. Bak ben işin o tarafını hepten unuttum. Ne demişler, önce can sonra canan. Hadi bakalım, o zaman hepimiz birer bardak su içelim paraların üzerine.”

“Hepsi paketçi (banker) Servet’in köprüden atlamasıyla oldu. Son seansa ben malla girdim. Amacım malı paraya çevirmekti. 32 BMC minibüs, 6 kamyonet, 12 kamyon sattım. Bu seans Paşam Taverna’da cuma günü oldu. Bugün salı. Anlayın işte. Pazartesi benim paraları beklerken, acı haber geldi.”

Cengiz sordu:

“Ne acı haberi. Yoksa biri daha mı atladı.”

“Yok yahu. Atlasa daha iyi. İki paketçi hafta sonu sırra kadem basmışlar. İkisi de bana borçlu olup da paralarını ‘ha şimdi gönderirler’ diye beklediklerim. Dükkânları, pazartesi tam gün kapalıymış. Bu sabah evden aradık. Aileleri de nerede olduklarını bilmiyor. Bugün bir haber geldi yanında çalışan birinden, “Kemal Abi Uludağ’a gidecekti,” diye. Yarın onun için Uludağ’a gideceğim. Otelci Fahri’nin dostuymuş. Soruşturacağım. Ama ümidim yok. Perşembe benim senedimin son ödeme günü. Tabii bir mucize olmazsa protesto olacak. Onun parasını bekleyen de havasını alacak. Birbirine yaslanmış domino taşları bir fiske vurdun mu sırasıyla pata küte pata küte düşüyor. Tabii perşembeden sonra benim de toz olmam gerekiyor. Herkes benden para soracak. Bendeysel son valizden başka bir şey yok.”

Mustafa mezeleri masaya serpiştiren Mahmut’a sordu:

“Beyaz peynirin yanına kavun yok mu?”

“Beyim kışın ortasında kavun bulmak kolay mı? Bulsak bile burası meyhane, öyle herkesin bütçesi yetmiyor.”

Mustafa’nın şalteri atmış olmalı ki

“Bana bak kardeşim, al şu parayı ve git karşıdaki manava. Al bir kavun, kes ve masaya koy. Bana maval okuma!”

Garson zılgıtı yiyince koşar adım uzaklaştı.

Mustafa hâlâ hızını alamamış:

“Adama bakın yahu. Ben batmışım. Yüzümden okunuyor sanki. Yani ‘sen batmışsın kavun senin neyine’ diyor. Böyle durumlarda hep Ahmet Haşım’ın sözünü hatırlarım: ‘Eti tadan köpek kuru ekmeğe dönmez.’ Ama ben tam batmadım daha. Batsam da kapı gibi iki dostum var yanımda. Hadi içelim.”

Yusuf, bu lafa adeta atladı.

“Mustafa, her şeyden önce sağlık. Sen batsan da çıksan da bizim için hep aynı Mustafa’sın. Mustafa, beyaz peyniri kavunsuz yemez. Merak etme peynirin hep kavunla gelecek. Sen, şimdi söyle ne yapmayı düşünüyorsun?”

Bu arada kavun dilimlenmiş. Toplam altı dilim. Garson, patronu Mehmet Ali’nin kanadı altında getirdi masaya. Üçü masaya koyuldu. Diğer üçü de yandaki masalara ikram edildi. Mehmet Ali Mustafa’ya biraz ekşimik bakıyor.

“Kafamın içi kazan. Bir yanı diyor Kates’e sermaye borcunu öde. Hisseleri başkasının üstüne yap. Sanayici ol çık. Ama hâlâ batmak da var, çıkmak da. Bir de üstelik ben sanayiden anlamam. Sürekli para çekmem gerek. Kardeşlerim okuyor. Finanse etmem lazım. Nasıl olacak?”

“Kafamın diğer yarısı diyor bir Mercedes 302 otobüs al bu parayla. Tabii amcamın üstüne. Bağla şehirlerarası muteber bir firmaya. Araba hurdaya çıkuncaya kadar –yani on sene– her ay aileyi geçindirecek parayı al. Maaş gibi. On yıla kadar da Allah kerim.”

Cengiz’in Kızıltoprak’taki evine döndüklerinde vakit gece yarısı olmalıydı. Kapıyı açtıklarında o gecenin ikinci sürprizi kendilerini bekliyordu.

Gölsen salonun ortasında halının üzerine sarı valizden dökölmüş olan paraları saymaktaydı.

Cengiz hemen duruma hâkim oldu.

“Beylere hoşgeldin demeyecek misin?”

“Hoşgeldin Mustafa, hoşgeldin Yusuf. Ne oldu, şimdi de soygunculuğa mı başladınız?”

Cengiz atıldı:

“Yahu ne soygunu. Bu Mustafa’nın parası. Paketçiler göndermiş.”

“Peki sen bu parayı nasıl buldun? “

“İşten geldim. Çok yorgundum. Kendimi yatağın üstüne attım. Yatak yaylanmadı. Ben de altına baktım.”

Üç arkadaş saat 2’ye kadar Gölsen’in parayla ilgili endişelerini gidermek için çaba sarfettiler.

O gece Mustafa salondaki misafir çekyatında sarı valizle yattı.

Sabah kahvaltı masasında bir tek Mustafa yoktu. Yatağın üzerine bir deste banknot bırakmıştı ve destenin üzerindeki kâğıt şeritte Mustafa’nın dükkânda tükenmez kalemle attığı çentik duruyordu. Anlaşılan Mustafa kararını otobüs işletmeciliğinden yana vermişti.

Sonra, Gölsen yatağın yanında buruşturulup atılmış bir kâğıt buldu. Şöyle yazmıştı Mustafa:

“Yükselirken etrafınızdakilere iyi bakın, düşerken yine onlara rastlayacaksınız.

“Yükselirken etrafınızdakilerin yalnızca yüzüne değil, ensesine de bakın. Düşerken yalnızca orasını göreceksiniz.

“Yükselirken etrafınızdakilere hiç bakmayın. Nasıl olsa zirvede yalnız olacaksınız. Düşerken yegâne rahatlığınız burnunuzu karıştırabilmenizdir. Nasıl olsa etrafınızda başka kimse olmayacak.”

BONCUK

Aylardan ekim veya kasım olmalı. Hani “pastırma yazı” derler ya, öyle mevsimine uymayacak ölçüde günlük güneşlik bir gün. Fakat akşamları yine de hava biraz ısıyor. Nevizade sokaktaki Boncuk’ta, sokağın üstündeki masada dört kişiler. Garson Bülent soruyor:

“Turan Abi, her zamanki gibi Yeni mi?”

“Yeni olsun Bülent. Ali’ye söyle dibini yoklasın.”*

Masa donatılıyor. Adnan seçiyor:

“Beyaz peynir, kavun ver, topiği koy. Favaya biraz daha dereotu koy, üzerine sızma gezdir, barbunya pilakiyi koy. Tabii çiroz, lakerdayı da alalım. Bir de şu patlıcan tavayı da aldık mı tamamdır. Şu buzluğu da masaya bırak git.”

Arif oturduğundan beri masada değil.

“Yahu Arif gözlerin etrafta ne arıyorsun?”

“Abi, canım buzlu badem çekti. Oturduğumuzdan beri kimse-nin uğradığı yok. İstemesen gelip dürteler, ‘Abi buzda badem, bak tonu beş milyon,’ diye. Şimdi beş milyon elimizde, bademci toz olmuş.”

Tam o sırada lotaryacı Rüstem yanaştı:

“Abi sekiz boş kaldı, doldurun hemen buracıkta çekeyim piyan-goyu kime çıkarsa...”

Süha sordu:

“Turan bu ne iştir?”

Turan anlattı:

“Derler ki bu gelenek ta Bizans’tan bu yana sürüp gider. Bir burada, bir de Ada vapurlarında. Bir veya birkaç numaraya adını ve

(*) Yeni Rakı şişelerinin altındaki rakam 1, 2 veya 3 ise Tekirdağ Fabrikası’nda yapılmış iyi kalite rakı olduğuna inanılırdı.

oturduğun meyhaneyi yazıyorsun. Son kalan boş yerler hangi meyhanede doldurulursa çekiliş orada, o masada yapılıyor. Kazanırsan işte Rüstem'in kucağındaki viskiler senin oluyor.”

“Peki nerden anlayacağız hilesiz çekiliş yapıldığını.”

Rüstem lafa karıştı:

“Abi hile olsa bu lotarya bunca zaman devam eder mi? Güven üzerine kurulmuş bu düzen. Bizde yamuk olmaz. Bunu herkes bilir.”

“Eh, hadiyaz bakalım, Süha, Boncuk diye şu boş numaralardan bir tane altıya ve bir tane de on yediye,” diyerek yirmi milyonluk banknotu uzattı ve sordu:

“Kaç para?”

“On milyon abi!” dedi Rüstem, para üstünü verirken.

Süha dış doktoruydu. En uzaktan o geliyordu. Ta Şaşkınbakal'dan.

“Biliyor musunuz, bunca yolu gelip şu masaya oturdum mu, bütün sıkıntılarım dağılıveriyor.”

Turan hemen atıldı:

“Demedik mi çilingir sofrası yarenlik yeridir, insanlar eteklerindeki dökler, kafasını boşaltır, huzur bulur diye. Hele böyle kırk yıllık dostlar meclisi olursa...”

“Hadi bakalım, şerefimize!”

Çatal ucu mezelerden biraz alındı.

Anlaşılan Süha diyeceğini daha bitirmemişti:

“Sokağın başından buraya gelinceye kadar garsonların kendi dükkânlarına sokmak için paçama yapışmasından bunaldım.”

“O da bir şey mi,” dedi Turan, “1967-1975 tarihleri arasında 9 yaz boyunca tatillerimi sürekli Kapalıçarşı'da geçirdim. Turistlere deri konfeksiyon satan dükkânlarda tercüman-satıcılıktı işimiz. Müşteri olmadığı zamanlar dükkânın önündeki taburede oturarak akıp giden insan seli içerisinden enteresan tipler seyretnmek en büyük zevkimizdi. Yeni bitmiş göğüslerini ortaya çıkartmak için omuzları geride yürüyen genç kızlar, örtünmüş fakat gözleri fındak kadınlar, bir eli hep iş peşinde fortçular, tombalacılar, 'vardaa,

destuur' diyerek yol açmaya çalışan hamallar ve kırk bir buçuk millet hep sahnede seyirlik olurdu. Ve tabii cepleri bize göre 'tomarla para dolu' turistler. Her millettten vardı.

"Yanılıp da vitrindeki bir şeye bakmak için yaklaşan turistin vay haline. Asılırsın da asılırsın. İşte burada daha da insan sarrafı olmak gerekir. Müşterinin dikkatini çekmek, ilgisini uyandırmak bir sanattır ve çok heyecan verir. Hele müşterinin ökseye tutulup da kafese girdiğini görmek var ya, arkasından dükkâna Fatih Sultan Mehmet gibi girersin."

Arif kendini dinlemeye o kadar kaptırmıştı ki, garson Bülent'in buzlu bademi masaya büyük bir reveransla koyduktan sonra hemen yanında dikilip duruşunu bile anlamamıştı.

"Abi, bak bir ton getirdim, beş milyon."

Arif altı milyonu Bülent'in avucuna koyarken sordu:

"Ya, Bülent, kuru bademi kuruyemişçiden alıp ne çabuk işeyip şişirdin buza basıp getirdin? Pes doğrusu."

Bu sözler Dişçi Süha'nın hiç hoşuna gitmemişti.

"Arif başka benzetme bulamadın mı? Biz de sebepleniriz diye düşünmüştük, ama şimdi gel de ye bu tabaktan. Maşallah hijyen akıyor."

Oturulduğundan beri suskun duran Adnan izaha girişti:

"Süha dert etme sen Arif'in anlattıklarını. Hep öyledir o. Tabığa rağbeti azaltmak için uydurur babam uydurur. Sen yemene bak. Hem sen anlatmamış mıydın geçen sefer, Ortaçağda Avrupa'da insanlar dişlerini sidikleriyle fırçalamış beyazlaşsın diye?"

"Turan'cığım sende dahası vardır şu Kapalıçarşı nağmelerinden. Hele bir-iki daha vur şu saza bakalım neler dökülecek?"

Ve Turan anlatmaya devam etti:

"Dükkâna giren müşterilerin paketsiz çıkması satıcıların 'yete-neksiz' damgası yemesine sebep olurdu.

"Turistleri getiren rehber şoförler ve hanutçular* bu durumu iyi bildiğinden turistler tuvaleti bile sorsa bizim dükkâna getirirlerdi.

(*) Hanut: Dükkâna müşteri getiren kişiye (genellikle rehber) ödenen satış komisyonu.

“Tabii müşteri boş çıkmamalı prensibi ile adam tuvalette sifonu çeker çekmez saldırıya geçerdik.

“Çoğu zaman müşterinin bir paket sardırması da kâfi gelmezdi. Biz, yeğenine, anasına, danasına vs. herhangi bir hediye götürmesi gerektiğini anlatmak için zamanı kazanmak adına sürekli tazelenen çayların rehaveti içerisindeyken turist de kalkanını dik tutmaya çalışırdı.

“Ne de olsa turistti, cebinde harcamak için ayrılmış bol para vardı. Bize düşen onun ‘alınacaklar’ listesinde değişiklik yapıp önceliği bizde olan mallara verdirtmekti.

“Bazen müşteriler karı-koca olduğunda evvela adama bir şey beğendirirdik. Bu satışta umumiyetle, ceket iki beden büyük olsa ve başka uygun beden yoksa bile ‘kollardan çeker’, ‘kazak giyince tam gelir’ martavalına karısı mutlaka yardımcı olurdu. Zira her kadın kendisine bir şeyler alabilmesi için evvela kocasını rahatlatması gerektiğini bilir. Sonra karısına üç paket sarıldığını gören adamın ‘gık’ı çıkamaz.”

Adnan, Turan’ın sözünü kesti:

“Şimdi anladım çarşıya çıktığımızda Muazzez’in önce bana bir şeyler almak için çaba sarfetmesini. Eve gidince gösteririm ben ona!”

Süha gülerek sordu:

“Ne göstereceksin ki! Kaldı mı bir şey gösterecek? Kurt kocayınca... ne olur biliyorsun. Hepimiz akranız, halden anlarız. Bakın aklıma bir fıkra geldi:

“Yaşlı bir çift gece yatmışlar. Kadın:

– Eskiden sen benim elimi tutardın, demiş.

Adam, karanlıkta karısının eline uzanıp tutmuş.

Kadın devam etmiş:

– Sonra beni öperdin.

Adam onu öpmüş ve yanağını okşadıktan sonra sırtını dönüp uykuya geçmiştir.

Kadın yine devam etmiş:

– Sonra da boynumu ısırırdın.

Adam yorganı atıp yataktan fırlamış.

Kadın sormuş:

– Nereye gidiyorsun?

Erkek cevap vermiş:

– Dişlerimi almaya!”

“Süha, anladım, bam telime basma artık. Kısa kes, Aydın havası olsun. Ben öyle lafın gelişi olarak söyledim. Yoksa vallahi ben bir söylüyorum, menopozdan sonra benim hatun bin... Yahu, Turan, şu Kapalıçarşı tezgâhtarları çok da çapkın olur derler. Biraz da o tarafını anlatsana bu mesleğin.”

“Dükkândaki satıcılar değişik yaş, tecrübe ve mizaçlarda tutulurdu. Her birinin önceden başarısı denenmiş ‘kalem’leri olurdu. Tek kızlar Armağan ve Edmond’un, aileler Ahmet’in, işadamlı kılıklılar ise benim ‘kalem’imdi. Yani çapkınlığı daha çok Edmond ve Armağan yapardı. Ahmet ve ben onlardan arta kalanla idare ederdik.

“Dükkâna kim sokarsa soksun, içerde servis düzeni doğal olarak kalemini bulurdu. Bazen servis esnasında müşterinin kendi kalemi olmadığını anlayan satıcı açmaza girmeden uygun bir mazeret bularak usulcacık servisi ‘işin ehli’ne devrederdi. Bu durumlarda satış komisyonu kırışılırdı.

“Edmond, müşteri Alman’sa, bizim her şehirde Cumhuriyet caddesi var ya, onun gibi Almanya’da da hemen her şehirde bulunan ‘Kaiserstrasse 19 numara’da babasının kuyumcu mağazası olduğundan başlayarak yakınlık tesis ederdi. Ahmet, ailenin çocuğu varsa, satış esnasında çocuk bıkıp anasının eteğini çekeştireceği için ilgi yoğunluğunu baştan çocuğa verip onu tarafına alırdı. Ben de karısına bir şeyler beğendirmeye başlamadan iş adamı ile Avrupa’nın hangi ülkesinden olursa olsun orada bir ‘pazar daralması’ duyduğumu, yeni pazarlar gerekeceğini, vergi oranlarının ağırlığını terennüme başlardım. Giriş senaryosunun dozu müşterinin kabul derecesine göre ayarlanırdı.”

Bu defa, Arif avucundaki beş-altı bademi Turan’ın avucuna transfer ederken:

“Sen anlatırken bunlar Agop’un kazı gibi götürüyor. Arada bir-iki ye bademden yoksa bitecek. Turan, sen bir zamanlar benim bacanaktan yatak odası takımı alırken, ‘Bu tuvalet masasının aynası harbi mi?’ diye sormuştun. Yoksa bu ayna takıntısı da mı oradan?”

“Tabii oradan.”

“Bu arada özel imal ettirilmiş olan aynamızın hakkını da vermek gerekir. ‘Duba’ vücutlu Almanların biraz ince ve uzun gösteren aynamızın karşısından ayrılmak istememeleri işimizi kolaylaştırırdı. Bazı müşterinin beğendiği üç beş ceketten hangisini alacağına bir türlü karar veremediği görülür, en beğendiği hariç diğerleri ya toplanır ya da başka müşteriler varsa paketlenip satıldı numarası yapıldı. Bu numara ‘kapışılıyor’ imajı verdiğinden müşteriyi gaza getirir ve satışı garantilerdi.”

Bu defa soru sorma sırası kendine gelmiş de sırasını kimseye kaptırmak istemezmişcesine Süha araya girdi:

“İyi de para kazanır derlerdi bu tercüman-satıcılar için o zamanlar.”

Boncuk’un sahibi Telemak kulak misafiri olmuştu:

“Abi, bunlar hanuttan köşe olurlardı o zaman. Biz perşembe pazarı demir piyasasından bile duyardık.”

“Flaubert, ‘Anı, başaşağı çevrilmiş umuttur, kuyunun dibine evvelce kulenin tepesine bakıldığı gibi bakılır,’ der. Ben de herhalde yaşlandıkça yaşama sevincimi ve bağımı kuyunun dibine bakarak kazanıyorum. En güzel anılarımın arasında her cumartesi akşamı aldığımız haftalıkların müstesna bir yeri vardır. Cumartesi-çarşamba arası ‘milyoner’i, o haftanın sonuna kadar ise paralar tüketildiğinden ‘sefiller’i oynardık. Yıllardır Kapalıçarşı ve civarında ‘aylık’ yerine ‘haftalık’ ücret ödeme sisteminin hikmetini, bir şirkette işe başladığım zaman ilk ‘aylığımı’ aldığımda artırmayı becerdiğim paradan sonra anlayabildim. Kapalıçarşı’da bir de sırtındaki kocaman pırıl pırıl güğümü kendi boyundan uzun olan Şerbetçi Selim vardı. Yazın en sıcak günlerinde imdadımıza koşardı!

– Vijnee ... vijne jurubu!

Şerbeet!

Buuzz!.. Haniya buuzz!
Var mı dişine güvenen?
Otuz iki diş keman
Diline kemeçe
Damağına trampet çaldırır!
Vijneee ... buuz!

“Üç parmağına akıttığı üç damla suyla bardağı gacıır gacıır seslerle gıcıır gıcıır yapar ve şerbeti bir metre yüksekten akıtarak dolururken tabii bardağın üstü köpükle dolardı. Gel de içme. Rakı da şerbet gibi olmuş şimdi. Haydi şerefimize!”

Tam o sırada Lotaryacı Rüstem geldi, Süha'nın kulağına eğilerek:

“Abi İmroz'dan İsmet Bey kazandı,” dedi.

Süha alkolün de verdiği gevşeme ile,

“Dert etme koçum, bir dahaki sefere viskiler benimdir,” dedi.

Bülent, içinde üçer sarıkanat balığı bulunan tabakları masaya koymaya başlamıştı bile. Vakit geç, serinlik hafiften hissedilir olmuştu. Turan iskemlenin arkasına astığı ceketı giydi ve Dişçi Süha'ya dönerek:

“Anladın mı şimdi o garsonlar yine sana efendice asılıyorlarmış. O tarihlerde benim çalıştığım dükkânın önünden geçmemiş olduğuna şükretmelisin.”

Arif, bir yandan Bülent'e nane likörlü elma tatlısı siparişini verirken Turan'ın sözünü ağzından alıp devam etti:

“Seni içeri sokar, paketleri yaparken, iki de pantolon dikerlermiş.”

“Nasıl yani?”

Arif anlatmaya başladı:

“Hayganuş'ın kocası terzi Agop ölmüş. Bir zaman sonra komşular Hayganuş'ı evlendirmeye kalkmışlar. Kirkor isminde bir halterci. İş olmuş, evlenmişler. Düğünden sonra odaya geçmişler. Kirkor yavaş yavaş üstünü çıkartmış. Pazularını karısına göstermiş ve sormuş. Agop'ta böyle pazu vardı? Hayganuş da yoktu demiş. Biraz sonra bacaklarını göstermiş ve tekrar aynı soruyu sormuş ve aynı ce-

vabı almış. Bir iki bu tarz gösteri daha olunca. Hayganuş da canı iş istiyor, dayanamamış ve: 'Ka rahmetli Agop bu kadar zamanda iki pantol bir de ceket diker, hem seni hem de beni düzeridi,' demiş."

Hep birlikte masayı kahkahaya boğarken kadehleri kaldırıp çakıştırdılar, birbirlerinin sıhhatine.

REFİK

Halil ve Atilla ile Asmalımescit'teki Refik'te buluşacaklardı. Kemal, arabayı kat otoparkına koyup Pera Palas'ın önünden kıvrılıp Yakup'un önünden biraz hızlı geçip Refik'e geldi. Kapıda Baba Refik sordu:

"Ne biliyorsun seninkiler burda? Belki karşıdadır!.."

Baba Refik sokağın tam karşısındaki dükkânı da almış bir yıldır işletiyor. Anlaşılan eski müdavimlerin oraya gidip gitmeyeceğini tartıyor.

"Baba bizim ayağımız alışmış bir kere buraya, çeviremezsin bir gecede oraya! Laf aramızda orayı biraz dekore de etmişsin, paralı gençlere uyar. Bizi bozar. Bize salaş ortam lazım."

İçeride Halil masada tek. Garip garip oturuyor. Selam, merhaba, o nasıl bu nasıl faslından sonra, onlar tam rakıların siparişini vermişken Atilla geldi.

Masadakiler tam 30 yıl önce aynı şirkette çalışmış, sonra teker teker yolları farklı yerlere düşmüş kişiler. Ancak, seyrek de olsa arada sırada bir araya gelip eski günleri anıyorlar. Dostlukları tazeliyorlar. İşte böyle bir eski dostlar meclisinde buluşmuşlar yine. Halil geçen yıl emekli olmuş. Atilla da eşiyle birlikte kurduğu seyahat acentasını işletiyor, araba kir alıyor. Kemal bir şirketin genel müdürlüğünü yapıyor.

Rakıdan 'şerefe' diye çakıştırarak ilk yudum alındıktan sonra Atilla sordu:

"Eee, yeni haber var mı bakalım?"

Halil cevap verdi:

"Geçenlerde Şahabettin Bey'i gördüm. İlerlemiş yaşına rağmen dimdikti vallahi. Polonezköy'de karşılaştık. Hemen tanıdı ve adımla hitabetti. Hatta seni sordu Atilla ve tabii Semra'yı da."

Kemal atıldı:

“Yahu beni sormadı mı?”

“Sormadı ama, ‘Diğer arkadaşlardan ne haber?’ deyince ben anlattım. Sana da selam söyledi.”

Atilla sözünü kesti:

“Eee, beni hatırlaması doğal. Biliyorsunuz eşim Semra onun sekreteriydi. Hem Semra’dan dolayı, hem de ben sizden daha uzun süre çalıştım onunla. Ben Setur’a Semra vasıtasıyla girdim. Sen nasıl girdin Kemal?”

“Yıl 1976, Ankara’da yedek subaylık yaparken arkadaşım Ali ile Kıbrıs sokakta İsrail Konsolosluğu’nun yanındaki apartmanın giriş katını mobilyalı olarak kiraladık. Evimizin sahibi Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi’nde profesör. Ara sıra bizi yemeğe davet ederdi. Bu yemeklerden birisinde benim Kapalıçarşı’da deri süet sattığımı duyunca çok ilgilendi. Sonra anlaşıldı ki akala cinsi koyunların Türkiye şartlarında en fazla verim sağlayan küçükbaş hayvan türü olduğu üzerine çalışıyormuş, her yönünü araştırmış fakat derisinin deri konfeksiyona uygun olup olmadığı hususunda bir türlü mesafe kaydedememiş.

“Bildiğimi naklettim, bilmediğimi Kazlıçeşme’deki dostlarım ile görüşüp hallettim ve çalışma tamamlandı.

“Bu arada bir gün yine yemeğe davet edildik ve o akşamın sürpriz konuğu ev sahibinin İstanbul’den ziyarete gelmiş olan oğlu Atıl Öncü idi. İşte ne olduysa o yemekte oldu. Askerden sonra serbest ticaret yapmak isteyen ben, Atıl Öncü’nün sayesinde Koç Grubu gibi büyük bir camiada çalışmanın menfaatlerinin daha fazla olacağı inancı ile masadan ayrıldım. 2.750 TL aylık net maaş için pazarlık yaptık. 15 gün sonra terhis oldum. İstanbul’a döndüm ve Atıl Öncü’ye teslim oldum. Setur’da çalışmaya başladım. İkinci gün Atıl Bey beni Murahhas Aza Şahabettin Erel ile tanıştırdı. Şahap Bey kısa boylu, tıknaz yapılı, başı gövdesine ensesiz monte edilmiş kabadayı tipli biri olarak bana çarpıcı geldi. Çünkü hayatımda ilk defa kravatlı, takım elbiseli olarak bir şirkette (dokuz yaz Kapalıçarşı’da yaka bağır açık vaziyetten sonra) çalışmaya başlamışım. Murahhas

Azamızın şirketin diğer çalışanları gibi Nişantaşı, Teşvikiye semtlerinde oturan, Beyaz Türk görünümlü biri olmasını bekliyordum. Oysa o bana benziyordu. Bir bakıma da rahatlamıştım. Ancak rahatım uzun sürmedi.”

Bu arada Baba Refik bir elinde ızgara muska böreği, diğerinde arnavut ciğeri masaya yaklaşıyordu.

“Biliyorsunuz, börek yalnızca hatırlı masalara. Ciğer de sıcak, yeni çıktı... pamuk.”

Atilla anlatılanlara kendini kaptırmış olmalı ki üsteledi:

“Eee, sonra?”

“Sonrasını sen de biliyorsun Atilla, hani sen askere gitmiştin de Avis’e vermişlerdi beni.”

“Kemal sen orasını bırak. Orasını Halil de biliyor. Sen Şahap Bey’i anlat hele.”

“Haa, o zaman başka. Şahap Bey dedi ki:

– Bak evladım, Ben Atıl’a kaç defa söyledim, bu çocuk Kapalıçarşı’da çalışmış, günü kurtarmak için dar politikalara alışımlı bir kere, biz bunu kravat takıp uzun vadeli düşünen bir şirket adamı yapamayız diye.

Durmaksızın devam etti,

– Ama çok ısrar etti bir şans vereyim, dedim. Hatta iddiaya tuştuk ve ‘Bu çocuk bir yıla kalmaz gider,’ dedim.

“Kulaklarımın kızardığını hatırlıyorum. Donup kalmıştım. Ben silkinip kendimce çok mühim bir karar alıp güya hayat akışımı değiştirmiştım. Oysa tuttuğum yeni yolda başkaları için iddia konusu oluyordum. Şirketin en tepedeki kişinin kanaati daha ilk günden eksi idi, ben evvela sıfıra sonra da artı’ya çıkartmak zorundaydım.”

“Haydi eski günlerin anısına,” diyerek kadehini kaldırdı Atilla.

Hepsi “şerefe” diyerek kadehlerini yudumladılar. Halil müsaa-de isteyip tualete doğru seyirtti. Geldiğinde hâlâ elini kâğıt peçeteyle kurulamaktaydı. Size bir fıkra anlatayım, dedi:

“İmam, Cuma namazı sonrasında hutbe veriyor. Maksudı ibadethanelerin özelliklerini anlatmak:

– Söyleyin bakalım. Zengin, fakir, genç, ihtiyar, gamlı, kederli herkesi çıkarken mutlu ve neşeli yapan yer neresidir?

Hoca'nın sözü biter bitmez cemaatin arka saflarından biri bağırıyor:

– Meyhanedir Hoca Efendi!"

Gülüştüler.

"Benim Setur'da ilk maaşımla ilgili ufak bir problemim olmuştu," dedi Halil, Atilla'ya dönerek. "Kemal'in de olmuştu da bana gelmişti. Çözememiştım. Anlatsana Kemal."

Kemal, Refik Baba'nın getirdiği kâğıtta pastırmanın patlayacak kadar şişmiş olan alüminyum folyosuna bir yandan bıçağı saplar-ken omuz silkerek:

"Ne anlatayım, madem ki hepimiz aynı şeyi yaşamışız, anlatacak ilginç bir yanı yok ki. Yahu bu pastırmayı artık folyoya sarıp yapıyorlar, hâlâ 'kâğıtta pastırma' diyorlar. Oysa, 'tenekede pastırma' daha uyar. Veya 'folyoda pastırma'."

"Olsun olsun sen geldiğinde biz oradaydık, sen ise çaylaktın. Senin anlatman hoşumuza gidiyor. Sadece bizim 'keriz' olmadığımızı ortaya koyuyor, rahatlıyoruz."

"Rahatlayın, öyleyse anlatayım:

"İlk ay bitti maaşımı aldım, 2.250 TL. Tekrar saydım, yine 2.250 TL. Veznedara sordum 500'lük bir yere düşmüş olabilir mi diye. Bordroyu gösterdi. Hakikaten orada 2.250 TL yazıyordu. Vezneden doğru Atıl Bey'in odasına gittim, 'Herhalde bir yanlışlık oldu,' diye söze başladım ve durumu anlattım. 'Yanlışlık falan yok,' dedi. 'Biz burada sana iş öğreteceğiz, o eksik olan beş yüz lirayı kurs ücreti olarak sayabilirsin.'

"O gün işten çıkınca mavi Murat 124 özel otomobilimi Divan Otel'i'nin karşısındaki Edirnekapı dolmuşlarının kalktığı durağa nasıl yanaştırdığımı ve arkayı bir çocukla takviye edip dörtleyerek korsan dolmuşçuluğa başladığımı hiç hatırlamıyorum. Herhalde içgüdüsel oldu.

"Setur'da çalıştığım bir yıl artı bir gün boyunca akşam iş çıkışında iki sefer Taksim Edirnekapı dolmuş seferi yapıp maaşın

eksikliğini kendime hissettirmedim. Ancak kâhyaya her defasında verdiğim sus payından hep rahatsızlık duymuşumdur.

“Bana bir daha tecrübe oldu. Nereye iş için başvursam, ‘Anlaştığımız ücretten bir kuruş aşağıda ücret alırsam, ilk ayın sonunda beni unutun,’ deyip durdum.”

“Bende de ömür boyu aldığım parayı sayma alışkanlığını da beraberinde getirdi,” dedi Atilla.

“Benim ömrüm muhasebede para saymakla geçtiği için öyle bir şey olmadı. Zaten emekli oluncaya kadar orada çalıştığımdan başka bir tecrübem de olmadı,” dedi ve devam etti Halil:

“O şirkette gümrüksüz mağazalar departmanında çalışırken, bir gün Şahabettin Bey bana bir zarf verdi,

– Vehbi Bey bunu evinde bekliyor acele götür, ver, dedi.

“Hemen zarfı alıp Yeniköy’deki eve gittim. Kapıyı yaşlı bir bayan açtı ve kim olduğumu öğrendikten sonra,

– Vehbi Bey bekliyordu zaten, dedi ve içeri aldı.

“Salona geçmemi söyledi. Vehbi Bey salonda bir berjer koltukta oturuyor. Ben kendimi tanıttım ve zarfı verdim.

– Geç şöyle otur, bizim az sürecek bir işimiz var, sonra sana bir not vereceğim, onu Şahap’a verirsin, dedi.

“Ben oturdum. İstemedem konuşulanlara şahit oldum. Odada yaşlı bayan, Vehbi Bey ve benden başka kimse yok.

“Vehbi Bey soruyor:

– Peki ispanağı niye bir değil de bir buçuk kilo aldın?

“Kadın da,

– Bu mevsimde yarı yarıya fire veriyor onun için, diye ezile büzüle cevap veriyor. Yaklaşık on beş-yirmi dakika kadar alışveriş listesinin üzerinden gidildi.

– Şişeleri götürüp depozito paralarını geri aldın mı?

– Bir dahaki sefere yoğurdun daha ufağını al.

“Kadının Vehbi Bey’e verdiği haftalık alışveriş hesabının toplamı on yedi lira civarında. Ben hem küçük dilimi yutmuşcasına dinliyorum, hem de aldığım maaşla tutarlı harcamalar için hiç yapmadığım hesap kontrolünü Vehbi Bey’in yapmasının sebeplerini

düşünüyorum. Bu arada çaktırmadan yan gözle etraftaki eşyalara bakıyorum, düşünüyorum kendi evimdekilerden bir farkı yok. Zaten saray yavrusu beklerken vasat bir apartman dairesine gelmiş olmanın şokunu da yaşamış olmanın üzerine bir de bu gördüklerim, duyduklarım hayata yeni başlayan benim gibi birisi için zelzele gibi sarsıcı oluyor.”

Atilla araya girdi:

“Sen bir defa, ben bin defa şahit oldum. Rahmetli tasarrufa çok önem verirdi.”

“Ben bilmem, ama hep duymuşumdur. Hep anlatırlardı,” dedi Kemal ve devam etti: “Kuruçeşme Divan tesislerinin açılışı için bir resepsiyon verilmişti. Kokteyl başladı, garson tepsiyle yaklaştı. Bir de ne göreyim, her kanepenin üstüne bir yarım kürdan batırılmıştı. Garson’a sordum:

– Evladım, koskoca Koç’un parası mı yetmedi bu kürdanları tam koymaya?

– Hayır efendim. Talimat Vehbi Bey’den geldi. Hem israf, hem de alanın eline kürdanın sivri ucu batmasın diyeymiş.”

Atilla hayretini gizlemeyerek sordu:

“Dalga geçmiyorsun değil mi?”

“Yahu ne diye dalga geçeyim. Yıllar sonra benim başında bulunduğum kuruluş da ziyafet işleri yapmaya başladı. Baktım, rahmetli yerden göğe haklı. Ama ben bir tarafı küt bir tarafı sivri kürdan bulup öyle hallettim. Onun zamanında öyle bir çözüm yoktu.”

“Nur içinde yatsın,” dedi Halil, “hepimizde biraz ondan geçme tutumluluk vardır.”

“Nur içinde yatsın,” diyerek son kadehlerini Vehbi Bey’in şerefine kaldırdılar.

YENİ GÜNEŞ

Yazın en güzel günlerinden biri. Akşam saat yedi sularında Bebek'teki Yeni Güneş Restoran'da üç kafa dengi arkadaş denize sıfır masaya oturdular. Bebek Bar'da birer aperatiften sonra Yeni Güneş'te parlatmayı uygun görmüşlerdi. Anlaşılan günlerden salı, çünkü Bebek Bar'da emektar İsmail Deligöz'ün hizmette kusur etmemek için etrafında pervane olduğu yan masada her salı akşamı bir-iki saat birlikte iki tek atarak sohbet etmeyi yirmi yıldır gelenek haline getirmiş olan bir grup vardı. Hasan Pulur, Prof. Güngör Uras, Dr. Gürbüz Barlas, Erdal Dumanlı, Mustafa Pakoğlu, tabii o gün orada olmayan Aydın Boysan, Şarık Tara, Vitali Hakko, Yılmaz Çetiner ve Mehmet Barlas'ı aynı grubun müdavimleri olarak eklemeyi unutmamalı.

Esasen Yeni Güneş'e 'balık restoranı' değil, 'salaş balıkçı meyhanesi' demek daha doğru olacak. Eskiden biraz ileride yolun kara tarafında uzun yıllar faaliyette bulunup sonra kapanmış olan Nazmi'nin devamı gibi. Müdavimler, genellikle okullu yıllarını oralarda geçirmiş Robert Kolejliler. Hemen hepsi Bebek'te okurken benzer dergâhlardan geçmiş kişiler.

O zamanın dergâhları arasında başta okulun kantini Kâzım'ı sayarsak, hemen devamında ikinci adres Nazmi, üçüncüsü Bebek Camii'nin yanındaki kahve. Bir ara, Bebek ana caddede şimdi Hacıbozanoğulları'nın olduğu yerde dört basamakla girilen rahmetli Şair Özdemir Asaf'ın yeri... Nur içinde yatsın. Millet mekânında demlenirken o daktilosunun başında döktürürdü:

"Tağa tiki, tağa tiki, tak tîk

Kimselerde yok bizdeki takîk!"

Rumelihisarı'ndaki Karaca Restoranı da unutmamamız gerekiyor. Bunlardan Yeni Güneş, Karaca ile kahve devam ediyor.

O zamanların Özsüt Pastanesi'nin yerine çağın hızlı değişim modasına ayak uydurularak McDonald's açılmış.

Haa, bu arada üç tekerlekli tükürük köftecisi Ali Baba bile zamana uymuş ve gitmiş Arnavutköy'de dükkân açmış.

Yeni Güneş'in en namlı mezeleri sıcak sıcak gelen kabak ve patlıcan tava. Başka yerde böylesi yok.

Bekir Yeni Rakı'yı getirip dağıttı.

Ahmet, Boğaz'ın nefis manzarasını gösteriyor:

“Çocuklar, bakın şu manzaraya. Ben, San Francisco'da burayı, balığı, rakıyı ne kadar özlüyorum bilemezsiniz...”

Ahmet'in lakabı 'Doktor'. Babası Cevat Demil, Fransız Hastanesi iç hastalıkları doktoru idi. Oradan geliyor lakabı. Demir, Ahmet'e takılıyor:

“Yahu Doktor, sen de daha sık atla gel. Şunun şurasında bilemedin bin dolar ve artık New York'a THY direkt uçuyor. Senin oradan New York dört buçuk saatlik bir uçuş.”

Doktor, Boğaz'ın kıpırdayan gümüşü renkli sularına dalmış, yüzüne hüznün ağırlığı basmıştı. Döndü ve sordu:

“Kimindi bu şiir, şimdi aklıma geldi?”

Sular sarardı... Yüzün perde perde solmakta,

Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta.”

“Ahmet Haşim olmalı,” dedi Demir ve kadehini kaldırarak, “Eh, haydi bakalım yaşıyoruz elli beş... Akşam oldu bile... gece olmadan içelim, sağlığınıza!”

O âna kadar Ali, garson Bekir ile her zamanki mavrasını yapıyor, hem de mezeleri seçiyor. Bitirmiş olmalı ki laf yetiştiriyor. Ali'nin soyadı aynı zamanda lakabı, yani 'Aynacı'.

“Demir, hatırlıyor musun, bir gün yan masadaki müşterileri bizimkiler nasıl kovmuştu, siparişi verirken biraz oyalandılar diye? O gün bu gün, siparişi anında veririm 'sakata geliriz' korkusuyla.”

“Evet,” dedi Demir. “Son zamanlarda buranın hizmeti iyice laçkalaştı. Bereket versin, otuz yıllık müşteriyiz diye bizi hâlâ hoş tutuyorlar. Bak lakerdayı unuttuk,” dedi ve uzaklaşmakta olan Bekir'i geri çağırdı:

“Torikten lakerda varsa getir, yoksa birini gönder karşıdaki Bebek Balıkçısı’na alsın getirsin,” diye ekledi.

Kadehini kaldırmıştı bile.

“Doktor’un dünyanın öbür ucundan ziyarete gelmesi şerefine... Sağlığa.”

“Doktor, bak, buranın doya doya keyfini çıkarmaya bak, gelecek sefere burası da adam başı 80-100 dolar yazan bir balık restoranı haline gelebilir. Bak demedi deme, öyle olursa hesaplar senden!” dedi Aynacı Ali.

O sırada karşı yakadaki bazı yalılarının ve Kandilli sırtlarındaki evlerin camları batan güneşin kızıl ışıklarını yansıtırken kor alevi saçar gibi gözüküyordu.

Demir’in okuma gözlükleri ya burnunun ucunda, ya da boynuna dolanmış kordonun ucunda, göbeğinin üst hizasında sallanır dururdu. Demir, yüzündeki ifadeyi biraz ciddileştirerek gözlüklerinin üstünden bakarak sordu:

“Doktor, işler nasıl orada?”

“Demir, bizim mühendislik bürosunda son üç yıldır işler durgundu. Bizim eyalette inşaat işleri yavaşlamıştı. Derken deprem oldu. Bendeki projelerin depreme dayanıklılık ruhsatı işte o zaman işe yaradı. San Francisco depreminden bu yana başımızı kaşıyacak vaktimiz yok.”

“Peki, oradaki Türk arkadaşlarla görüşebiliyor musunuz?”

“Evet, zaten memleket hasretini öyle gideriyoruz. Örneğin, ben şimdi dönerken elim kolum dolu gideceğim. Simit bile alacağım bir düzine. Sonra, eşim Maggie bir parti verecek. Batu yakasındaki tanıdığımız Türkleri davet edeceğiz. Fotoğrafları gönderirim şamatayı görürsünüz.”

Doktor, biraz hüüzünlü bir bakışla sordu:

“Ama ne kadar şamata olsa buradaki gibi olmuyor. Burada sabah kalkar kalkmaz ne yaparsın?”

“Elimi yüzümü yıkarım, tuvalete otururum.”

“Başka?”

“Gazete okurum.”

“Hah, işte olay bu. Orada da elimi yüzümü yıkıyorum, tuvalete de oturuyorum amma... sabahları şöyle sayfalarını karıştıracağım bir Türk gazetesi yok. İşte o anda işin tadı kaçıyor. Akşam internetten Türkiye’deki gazete haberlerini okumak insana aynı keyfi vermiyor.”

Aynacı Ali, Doktor’un hüznünü dağıtmak için olsa gerek,

“Size bir anımı anlatayım,” dedi ve devam etti:

“Oğlum Amerika’da okurken ilk yılı biraz tatsız geçirdi. Uyum sağlamakta zorluk çektiğini hissettim ve ziyaretine gittim. Ellerim boş gitmeyeyim diye İstanbul’da uçağa binmeden önce bir markete uğrayıp pastırma, sucuk, helva, yoğurt, leblebi eh işte ‘biraz şundan biraz bundan’ derken on iki kilo yiyecek almışım.

“Uçak New York’a inerken, doldurmamız gereken iki tane form verdiler. Biri pasaport polisi, diğeri de gümrük idaresi için. Sanki herkes gömleğinin cebinde kalem taşıyor da... Tabii bir-iki ‘esküzmi’ çekerek yukarıdaki dolapta bulunan küçük çantamdan kalem, derken hazır çantamı açmışken gözlüklerimi... derken biraz kâğıt helva... kâğıt helva da nereden çıktı?.. kâğıt mendil alıp yerime oturdum.

“Birinci formu doldururken pasaport bilgileri gerekiyormuş. Haydi yine “esküzmi” falan, sağımdaki herifin ters bakışları arasındayken tekrar bir vücut hareketi –foto muhabiri beden hareketimi görse rövoşata atacak futbolcu sanıp 36 kare fotoğraf çekecek–, derken pasaportu da, çantadakileri de yanımdaki domuz suratlı herifin üstüne dökmeden tereyağdan kıl çeker gibi aldım. Tabii, herif nereden bilecek çantada, karımın elcağızıyla yapıp da biricik oğlu yesin diye koyduğu çilek ve ayva reçeli kavanozlarını?

“Birinci formu sorunsuzca doldurdum. Bu arada, sağımdaki meymenetsiz surat arada benim kaleme göz ucuyla bakıyor. Huylanıyorum. Ama belli, göz koymuş kaleme, işim bitince bir ‘esküzmi’ de o bana çekip isteyecek kalemi. Kafama koydum. Görür o! Ben de ‘aheste çek mehtap uyanmasın’ faslından yazarım.

“İkinci forma geçince işler karıştı. Dümdüz sormuşlar, ‘Yanı-
nızda gıda maddesi var mı?’ diye. ‘Var’ dedim. ‘Neler var!’ diye

soruyor. Şimdi ne yazacağız? Apıştım kaldım. Kalem işlemiyor. Ben, sağa sola bakıp üfleyip püfledikçe yanımdaki herif bana gü-lücükler dağıtıyor. Besbelli isteyecek şimdi kalemi. Oyalanıyorum. Ne yazayım? Bavul ve çantadaki gıda maddelerinin hepsini yazsam bir iki form daha istemem gerekecek hostesten. Peki, papaz eriğini yazmasam olur mu? Zaten onu vakum ambalaja koydurtmuştum. Neyse korku belası, ‘Oğlum Ali, burası Amerika, senin o oryantal kıvraklığın burada sökmez, teslim ol!’ dedim.

“Ve yazdım. Hepsini yazdım. Bu arada, sağımdaki herif beni beklemekten usandı ve öndekinin kalemini aldı. Ve indik. Pasaport polisinden geçtim, bavullarımı aldım ve sağdaki gümrük memuru-na ikinci formu verdim. Bana şaşkın şaşkın baktı.

“Ve bana ‘sir’ diye (yani beyefendi olduk) hitabederek, banko’ya davet etti.

“Çıkarttım da çıkarttım. Bankonun üstü Piyalepaşa’daki Kasta-monu pazarı tablasına döndü.

“Derken bir zenci görevli geldi. Çok saygılı: ‘Efendim, size te-şekkür ederiz. İstanbul-New York uçuşlarında son 22 gün içinde taşıdığı yiyecek maddelerini beyan eden yegâne kişisiniz,’ dedi. Tabii ben de hemen paketleri tekrar bavula geri koymaya başladım. Siz de olsaydınız aynı şeyi yapardınız eminim. Adam önledi: ‘Sizi bu dürüst hareketinizden dolayı taltif etmek isterdik, fakat bunların hepsini imha etmek zorundayız.’

“Ben orada bir kenarda durup paketlerin beş partide özel ca-mekânlı bir cihaza koyulup imha edilmesini içim cız ederek sey-rettim.

“İşim bitince iki gümrük görevlisi aşırı bir saygı gösterisiyle beni uğurladı. Bavullarımı çekerek üç-beş adım attım ki ne göreyim?

“Yanımdaki teyze Güllüoğlu kuru baklava paketini açmış, bir parçayı iki parmağıyla tutmuş torununa yedire yedire çıkışa doğru ilerliyor...”

Garson Bekir, lakerdayı getirmiş tabaklara dağıtıyordu. Demir, Doktor’a ikinci parçayı torpil geçip anlatmaya başladı:

“Benim oğlan gelecek yıl liseyi bitiriyor biliyorsunuz. 1972’de mezun olduğumuzda bizi Koç, Sabancı gibi yerli sermayenin irileri işe almıştı. O zamanlar yabancı sermaye pek azdı. Mobil, Shell falan vardı. Şimdi bakıyorum da yerli sermaye tık nefes oldu. Yabancı sermayeden medet umuluyor yeni yatırımlar için. Eski yatırımlar bile yüzde elli yabancı sermayeli oldu.

“Şimdi diyorum ki, madem yabancı sermaye ağırlığı olacak yatırımlarda gelecek yıllarda, yabancılar da kendi sistemlerinden yetişmiş elemanlara öncelik verirler ve bizim oğlan buradaki üniversitelerden birinde okuyacağına –tam burs kazanamamış, ne gam, gerisini öderiz– gitsin Amerika’da okusun. Bitirince girsin Morgan Stanley’e üç-beş yıl değişik yerlerde, değişik ülkelerde çalışsın. Dünya adamı olsun. Yedi yıl sonra Morgan Stanley Türkiye bürosuna kendi yetiştirdiği bu yerel adamı yollasın. Böylece ‘Global düşün, yerel uygula’ kavramına da tam uysun. Ne dersiniz? Ama ya gidip de bir daha dönmezse...

İlk sözü Ali aldı:

“Demir, biliyorsun benim oğlan seninkinden beş yaş büyük. Ben de beş yıl önce senin ikilemini yaşadım. Burs da kazanınca Amerika’da okusun dedim. Burs yoksa, tabii imkân meselesi. İmkân varsa daha iyi eğitim alması söz konusu, ayrıca iş hayatında suyun başı orası. Okudu, mezun oldu ve geri geldi. Şimdi biliyorsun bir bankada işe girdi. ‘Askerliğini bekliyor’.”

Doktor atıldı:

“Çocuklar, Amerika’da öyle imkânlar var ki aklınız hayaliniz durur. Örnek vereyim: Hewlett Packard şirketi Stanford Üniversitesi’ne geçen yıl ne kadar para vermiş araştırma fonu olarak biliyor musunuz?”

“10 milyon dolar,” dedi Aynacı.

“30 milyon dolar,” dedi Demir.

Doktor Ahmet kakhahayı basarak kadehini kaldırdı:

“Hesabı ödeyecek olmanızın şerefine içelim beyler. Çünkü bilemediniz. Tamı tamamına 225 milyon dolar. Şimdi bu fonlar bırakın Türkiye’deki üniversiteleri, Avrupa üniversiteleri için bile hayal.

Araştırma geliştirme fonları Amerika'da dev boyutlarda. Batı yakasında Silicon Valley'e parlak adam yetiştirmek için üniversiteler yarış içerisinde. Şimdi size çok çarpıcı bir örnek vereceğim. Stanford Üniversitesi'nin kayıt işlerine bir gün bir başvuru zarfı gelir. Zarf açılır. İçinden dörde katlanmış şekilde *Time* dergisinin kapağı çıkar. Çin'de bir meydanda tanklara karşı bir genç göğsünü açmış 'hadi gelin' diyor gibi. Hatırladınız mı? Çocuk Çince cızıktırmış dergi kapağının üzerine 'Bu kişi benim ve adresim şu.'

"Okul idaresi başvuruyu kabul ediyor. Bu çocuğu Çin'den getirip önce İngilizce öğretiyor, dört yıllık öğrenimin ardından diplomayı veriyor. Bugün Silicon Valley çip piyasasının ikinci büyük kuruluşunun sahibi."

"Abicim, adamlar bizim Osmanlı Devleti gibi devşirme usulü yapıyorlar. Bizde ise tam tersi. Toplumu ileriye götürecek itici güçleri köreltmek ve paçallaştırmak için elimizden geleni yapıyoruz. Kemal Derviş örneği ortada."

"Haa, bu arada hatırlatayım, beni evden veya cepten ararsanız Ahmet deyin ama işten arayacaksanız Sam diye aramanız gerekecek."

"Nasıl, yani şimdi senin adın Amerika'da Sam mi?"

"Evet, Osmanlı da Christian'ı alıp İbrahim yapmamış mı? Aynısı şimdi Amerika'da yapılıyor. Bizim Özer var ya, o da 'Mike' oldu."

Demir can kulağıyla dinliyordu, içinden 'bizim oğlana da Daniel derler herhalde' diye düşündü, düşündükçe tadı kaçtı ve konuyu değiştirerek gerisini getirdi:

"Meslekler de bizim zamanımızdaki gibi değil artık. Bizde, mühendislik, işletme, tıp, eczacılık, hukuk falan diye genel ayrımlar vardı. Şimdi her konu kendi içinde çokca bölümlenmiş. O bölümlerin çoğu Türkiye'deki yüksek öğrenimde daha yerini bulmamış. Bunun için de dışarıdaki üniversitelere talep oluşuyor. Geçenlerde bir arkadaşın oğlu Amerika'dan mezun olup gelmiş. Sordum ne bölümden diye. Güzel Sanatlar'ın 'dış sesler' bölümünden mezun olmuş. Şimdi, burada dizi filmler çeken bir şirkette görüntülere

korna sesi, an sesi, trafik sesi, kuş sesi, rüzgâr sesi ekleme işini yapıyormuş.”

Aynacı besbelli dayanamadı:

“Ben o bölümü okusam aç kalırım diye korkardım.”

“Şimdi piyasa değışti,” dedi Doktor. “Konusunu çok iyi bilen iyi eğitilmiş uzmanlarla dönüyor piyasa.”

O sırada Bekir elinde bir kayık tabakla geldi.

“Ali Abi, ara sıcak olarak biraz gümüş yaptırdım. Sizin kabak kızartmayı ihmal ettim sanmayın. Bulamacın birası az gelmiş yeniden yaptırıyorum.”

“Bekir, bu gümüşten biraz daha var mı?”

“Var abi!”

“O zaman sen bir tane daha yaptır bize. Bak, bu Doktor var ya! Bu getirdiğın tabağı tek başına götürür. Bize de nanay kalır. Onun için sen takviye yap.”

“Abi, onu Hoca yapıyor, ondan iste.”

“Yok, takiye demedim canım, takviye, takviye!”

Doktor, kaldığı yerden devam ediyordu:

“Bizim Salim var ya...”

“Evet.”

“Salim NASA’da çok önemli projelere imza atmış bir sınıf arkadaşımız. Geçenlerde beyin göçünün çok şiddetle eleştirildiğı bir mecliste dedim ki, ‘Peki, bizi Avrupa’da olduğı gibi havaalanlarını süpüren gastarbeiter’lar mı temsil etsinler?’

“Amerika’da bu kadar Ermeni lobisi faaliyetleyken bizim Salim Yılmaz, Arif Mardin, Ahmet Ertegün ve ismini daha bilmediğım nice Türk üst pozisyon tutup da bizi layıkı ile temsil edebiliyorlarsa bunun kime ne zararı var, yararından öte? Diğer yandan orada iyi bir üniversiteden mezun olup da girdiğın işte kaç para veriyorlar dersiniz?”

Demir atıldı:

“Tamam, hesabı biz ödeyeceğiz yine iddiaya girmeyelim. Sen söyle kaç para veriyorlar.”

“45-60 bin dolar, yılda. Ama konusunda iyi tanınan üniversite-lerden birinden mezun olacak. Öyle paspallardan değil. Ve bu net... Şimdi o çocuk gelir mi buraya? Tabii orada kalır. Ben ve kalan diğer arkadaşlar aynısını yapmadık mı?”

Bu defa Aynacı Ali gözlerini karşı kıyıya dikmiş, bir elinde ka-
dehi mırıldanıyordu:

*“Kandilli yüzerken uykularda,
Mehtabı sürükledik sularda...”*

Ali hemen arkasından ilave etti:

“Uzağa gitme benim oğlum burada bankadan yılda on bin dolar civarı net alıyor. Yarın evlense benden takviye olmasa zor geçinir. Balık ne yiyeceğiz?”

“Eh, Doktor koyacak bunun adını.”

Doktor bir ah çekti ve devam etti:

“Arkadaşlar, lüfer veya kalkan. Hangisinin mevsimi ise. Sebebi de diğer balıkları üç aşağı beş yukarı oralarda bulabiliyoruz. Ama lüferin ve kalkanın en lezzetlisi İstanbul Boğazı’nda yenir.”

“Kalkan’ın mevsimi geçti ama hasret varsa hazırlattırırız. Geçen ay Kuruçeşme parkının içindeki balık lokantasında kalkan siparişi verdim, kıpkırmızı geldi. Pul biberli yapıyorlarmış. Spesyalite imiş. Garson, bana Tarsus Amerikan Koleji mezunu ünlü birkaç isim saydı, onlar istemiş. Bastım kalayı! İstanbul pul biber bilmezdi. Şimdi ise neredeyse çilek şanti’ye bile pul biber döküp öyle yiyecekler. Adana, Antep, Urfa kültürü İstanbul’u esir aldı.”

Doktor tercihini söyledi:

“Lüfer olsun ama pul biber falan istemem.”

“Merak etme, lüfere pul biber modası daha başlamadı, ama yine de ne olur ne olmaz diye tedbir alacağım,” dedi Demir. Ve el etti garsona.

“Bekir, bize üç lüfer ızgara, pul bibersiz olsun lütfen!”

SEE ROSE TEKNESİ / GÖCEK

Kaptan Ertuğrul, tam yol verip tornistan yapmak için var gücüyle dümeni çevirirken bir yandan da ırgatın yanında duran Abdo'ya bağıyordu:

“Koloma, koloma bosa. Abdo, kastanyola, kıçtan kara yapcez. Ben demir halatına koloma vercem, sen motorla kış halatın birini ta şu çama, öbürünü de na ore çaprazdan bağlayıvercen. Doblin vermeyi unutma,” dedi ve biraz sonra motoru stop etti.

Abdo, teknenin çımacısı. Adı Abdullah da Ertuğrul kısaltmış, Apo dememek için Abdo yapmış.

Göcek'te, Bedri Rahmi koyundalar. Ertuğrul Kaptan'ın See Rose adlı kiralık guletinde. Şişko Âdem, Üçkâğıt Necmi, Kıl Atilla, üçü de okul arkadaşı, yaşları elli-elli beş civarında.

Yıl 2003, aylardan Haziran. Esasında ikişer aile iki teknedeler. Berber Ziya öbür teknede, hanımların ve çocukların akşam yemeği hazırlıklarına yardım ediyor. Birazdan gelecek. Bir haftalık mavi turun bu gecesi haremlik selamlık yapılmış. Kafaları çekecekler.

Üçkâğıt Necmi amatör yat kaptanlığı ehliyetini yeni almış olduğundan kaptanın her hareketini belleğine nakşediyor. Bazen de dayanamayıp soruyor:

“Yahu, Kaptan niye koyun kuzeyine değil de güneyine demir attık?”

Kaptan üç gündür Necmi'ye bir türlü Üçkâğıt diyemiyor:

“Kâğıtçı Necmi Abi...”

Kıl Atilla hemen bağıyor:

“Bin defa dedik ‘kâğıtçı’ değil, Üçkâğıt.”

“Necmi Abi orası tatlı suya yakın. Bak dere var, sazlık var, sivrisinek olur. Onun için burada geceleme daha uygundur. Bir de

o tarafta arılar var. Gece bişi olmaz ama, sabah erkenden sürüyle dolarlar kahvaltı masasına.”

Üçkâğıt Necmi kafasında diğerlerinin “kelebek konmuş” diye alay ettikleri eğreti duran kaptan şapkasını saçlarını havalandırır gibi kaldırıp biraz daha yanpiri olarak yine koydu. Bu arada gözü diğer tekne:

“Burnumuzun dibine çekecek ne var. Ertuğrul Kaptan söyle şuna da biraz ileri çeksin.”

Şişko Âdem elinde bir domates iki hıyarla mutfaktan başını uzattı:

“Aranızda tek ücretli çalışan benim diye mi siz patronların keyfi için mutfaktan çıkamaz oldum? Üçkâğıt, artık bırak şu tatlı su kaptanlığını da gel bana mutfakta yardım et.”

Şişko Âdem, otomobil jantı üreten bir kuruluşun genel müdürüydü. Masanın kurulup donatılması pek kısa sürmüştü. Bu arada Abdo, Berber Ziya’yı Zodyak’la getirdi.

Ziya’ya okuldayken yatakhane “traşı kes” demekten bıkip ona kısaca Berber adını takmışlardı. Oysa, Berber Ziya patrondu ve tekstil imalatı, daha doğrusu tişört ihracatı yapıyordu.

Berber güverteye ayağını atar atmaz övgüyü yağdırdı.

“Ohooo! Beyler, valla bu masada öbür teknedeki masadan çok daha fazla meze var.”

Üçkâğıt Necmi bir elinde bıçak bir elinde hıyar mutfaktan başını uzattı:

“Keramet Kaptan’da,” dedi. “Kaptan Ertuğrul’un bir eli dümende, öbür eli...”

“Oynaşta mı?”

“Yok, yok kepçede,” dedi Üçkâğıt.

En sonunda masaya oturdular. Fakat o da ne? Şişko Âdem ulumaya başladı:

“Uuuuuu! Uuuuuu!”

“Hayrola Şişko, parmağını mı doğradın da feryat edersin?”

“Yok,” dedi Şişko, bir eliyle rakuları dağıtırken diğer elini havaya doğru kaldırarak: “Bak dolunay! Şansımıza böyle bir çilingir sofr-

sına Allah da fenerini eksik etmemiş, bizleri taçlandırmış! Zaten, bu mavi yolculukları Sabahattin Eyuboğlu'yla birlikte başlatmış olan Halikarnas Balıkçısı ne demiş? 'Akdeniz illerinin geceleri başka gecelerden daha koyu, daha derin olur. Yıldızlar el uzatılınca tutulacak kadar yakındır,' demiş. İstanbul'da dolunayda yıldızlar bu kadar parlak görünmez. Doğru demiş. İşte bakın!"

Üçkâğıt Necmi, Kaptan Ertuğrul'a seslendi:

"Kaptan, gelin siz de şöyle küpeşte kenarındaki minderlere."

"Yok," dedi Ertuğrul, biz Abdo'yla başa geçicez! Yarın biraz balık tutarız. Paraketayı hazırlayacağım. Biliyonuz içki de içmem ben. Sizin sohbetiniz gıyak olsun! Abdo, arada bir gelecek emme; bir isteğiniz, arzunuz olursa ses edin goşar gelir."

Berber Ziya kadehini kaldırdı:

"Haydi ağalar, açılmasın aralar! Bakın tam karşıda Bedri Rahmi Eyuboğlu'nun kayaya çizdiği meşhur balık resmi. Buradan gözük-meyen diğer hazine ise balık resminin biraz ilerisinde sağdaki ka-yanın üzerine Azra Erhat tarafından çakıltaşlarından yapılmış bir uçurtma resmi. Yarın ikisini de yakından görme fırsatını buluruz. Haydi onlara içelim."

Hepsi birer yudum aldıktan sonra sözleşmiş gibi aynı anda ça-tallara davranıp mezelere saldırdılar.

Masada yoğurt, çoban salata, söğüş salata, yeşillik, beyaz peynir, kavun, patlıcan kızartması, pancar turşusu, kekikli yeşil zeytin, bir çanakta cacık, sirkeli sardalya ve maydanoz, pul biber, limon suyu ile karıştırılmış şekilde dört tane haşlanmış yumurta duruyor.

Tam o sırada bizimkilerin teknesinin altı-yedi misli büyük bir beyaz motoryat kuğu gibi süzüle süzüle koyun ağzına geldi. Masa-ya oturduğundan beri sessiz duran Kıl Atilla elindeki rakı kadehiyle göstererek:

"İşte abicim, insan bunları görünce eski günlerdeki gibi komü-nist olası geliyor. Kanımızı emiyorlar kanımızı. Kimin biliyor mu-sunuz bu yat. O medya, enerji ve çimento kralı aile var ya onların. Daha bu bir şey değil, bir de bundan büyük var. Bakın şu karşıdaki adanın iskelesine bağlı. Zaten ada da onların."

“Gören bakan da bu sözleri kıyıdaki gecekondu penceresinden ediyorsun zannedecek Kıl. Bak, sen de teknedesin. Sen de patronsun. Dükkânındaki matbaa makineleri takada tıkada tıs, takada tıkada tıs diye bu saatte bile basıyor mu? Basıyor. Bırak elâlem ne halt yerse yesin, bize ne?”

“Yok, fark ettim ki yaşam ilerledikçe ve de özellikle geçen yıl geçirdiğim büyük ameliyattan sonra başkaları için her gün hissedip de dışa vuramadığım düşmanlıklar, kuşkular falan hep bende yüzeye çıkıyor. Artık lafımı esirgemez oldum. İçimden bir ses diyor ki, ‘Oğlum fazla zamanın kalmadı sat anasını, aldırma. Ne diye maske takacaksın ki? Ömrün, işin gereğini yapmakla geçti başarı uğruna, servet uğruna. Gönlün ‘hayır’ demek isterken sen ‘evet’ dedin. Ama artık olduğun gibi davran!’ Sanki artık daha dürüstüm; hayata, kendime, karşımdakilere... Emin olun bu çok büyük bir ferahlık veriyor.”

Üçkâğıt Necmi bağıırıyor:

“Abdo, buz getir!” ve devam ediyor: “Haklısın Kıl, adamlar devlete kafa tutuyor sanki. Hatta, bazıları ‘devlet içinde devlet’ diyor. Ben geçen yıl o büyük teknenin Göcek limanı açığına gelişine şahit oldum. Ondan, bizim teknenin iki misli bir tekne geldi. 20 civarında silahlı adam indi, kıyıda tertibat aldı. Sonra o büyük tekneden başka bir küçük yatla önemli şahıslar karaya çıkartıldı. Şimdi, biz cumhurbaşkanı ve başbakan için böyle tedbirler alınmasına alışmışız ama bir işadınının 20 civarı uzun namlulu silahlı koruma ile dolması garip ve ezici geliyor. Kıyıda benimle bu görüntülere şahit olanlar tedirgin oldular.”

Kıl Atilla mehtaba dalmış, kadehini kaldırıyor ve suskunluğunu bir türkülle bozuyor:

*“Şaşkın gezme gafil bir gün ölürsün
Dünya fermanında olsa ne fayda
Şu dünyada üç-beş arşın bezin var
Harun gibi malın olsa ne fayda...”*

“Geçen hafta sonu bir sahaf dükkânındaydım. Karşıdaki kebabçıdan tepsiyle kebab getiren genç onlar için şöyle diyordu: ‘Abi

adamlar kazık atmışlarsa Amerika'ya atmışlar. Bize atmamışlar ki! Benim oyum onlara. Amerika'ya kazık atacak kadar aşmış birisi başımıza geçip bizi kalkındırsa iyi olmaz mı?"

Bu arada oluşan bir anlık sessizlikte Kaptan Ertuğrul'un teknenin baş tarafından gelen sesi duyuluyor. Anlaşılan Abdo'yu azarlıyor.

"Dülger düğümü atacaksın oraya, sen izbarço bağlamışsın. Yapmıyorsan bu işi git Selami'nin dükkânına lahmacun hamuru aç. Ama denizci olacaksan bunları bileceksin. Denizle oyun olmaz!"

Üçkâğıt Necmi kıyından gelen esintiyi bir-iki nefeste içine çekecek:

"Soluklayın çocuklar, çam sakızı kokuyor mis gibi. Bırakın şimdi bu konuları. Bunlar bizi açmaz. Buraya dansöz de getirecek halimiz yok. Bari fıkra anlatalım. Adamın biri..."

Hep böyle yapardı Üçkâğıt Necmi, adamın biri diye başlar gerisini getirmezdi. Otuz beş yıldır bu böyleydi. Gerisini mutlaka başkası getirirdi. Bal ticareti yapıyordu Necmi. Çam sakızının arkasından kızıl çam balı kokusunu da aldı ama, konuyu bala getirmemek için pas geçti.

"Bırakın şimdi 'adamın birini,' ben size geçen hafta başımdan geçeni anlatayım da gülün," dedi Şişko Âdem. "Atina'da işimizi bitirdik. Toplantıya katılan iki kişi uçağa yetiştiler. İngiliz ile biz üç Türk ertesi sabah ayrılacağımız için akşam Türko Limanı'na gidelim ve balık yiyelim dedik. Oraya şimdi Mikro Limanı diyorlarmış. Atina'ya sık giden bir dostum orada Zephyros adında bir balık restoranını salık vermişti. Gittik restoranı bulduk oturduk. Atina'da akşam saat ondan önce akşam yemeği yenmezmiş. Biz saat sekizde gittik. Tek masaydık. Neyse soğuklar, uzo, ara sıcaklar falan derken sıra ana yemeğe geldi. İki garson bir tepsi içinde balıkları masaya getirip gösterdiler. Biz üç Türk öyle büyüğünü İstanbul'da pek görmediğimizden 2 kilo civarı çekebilecek dil balığını gösterip tava yapmalarını ve üçe bölüp getirmelerini söyledik. İngiliz de yaklaşık 2,5 kiloluk deniz levreğini gösterip ızgara istediğini söyledi. Sonra balıklar pişince getirdiler. Bizimkiler tamam. Tamam da, İngi-

liz'inki fiyasko. Levreğin tamamını ızgara yapıp getirmişler. Düşünebiliyor musunuz? Adam, önündeki kayık tabaktaki 2,5 kiloluk balığa şaşkın bir vaziyette bakakaldı.”

“Peki, itiraz etmediniz mi?” diye sordu Kıl.

“İtiraz ettik, her yolu da denedik, yine de 580 Avro hesabı ödemekten kurtulamadık. Dört kişi 580 Avro, balık, Zephyros, Turko Limanı. Neymiş, adam sipariş verirken porsiyon dememiş. Hoş deseymiş de o balığı porsiyon vermiyorlarmış. Yani yediğimiz zehir oldu. Sonradan öğrendim ki Zephyros, mitolojide ‘batı rüzgârı’ anlamına geliyormuş. Ben de zehir demek sanmıştım.”

Kıl Atilla bağıyor:

“Ertuğrul Kaptan, şu bizim buğulamayı getiriversene!” Sonra da ekliyor: “Beyler, bu düpedüz turistik bir oymaca. Bizim Boğaz’daki balık restoranlarında hayatta böyle bir şey olmaz. Eskiden kalkanı porsiyon vermezlerdi, şimdi mevsiminde onu da veriyorlar.”

“Yahu Kıl, garson dese ‘Ben bunu porsiyon veremem,’ diye, biz üç Türk hemen dilbalığından vazgeçip levreğe yazılacağız ve levrek de dört kişiye yetecek büyüklükte. Belki de buğulama yaptıracağız. Ama anlaşılan amaç soygun olsun! Medeniyetin beşiği diye satıyorlar Yunanistan’ı. Oysa beşik burası da biz satmasını bilmiyoruz. Bu coğrafyanın bize bıraktığı doğal mirası bir türlü sahiplenememiştir. Thales, Anaksimandros, Aneksimenes gibi filozofların ilkleri Millet’li, Herakleitos Efes’li, Tarihçi Herodot Bodrumlu.”

“Dahası var,” dedi Kıl Atilla, “Tıbbın babası Hipokrat İstanköy adasından, Homeros da İzmirli.”

“Mesleğim gereği parayı da ben ekleyeyim bari,” dedi Üçkâğıt, “İlk para Sardes’te basılmış, ilk banka da Efes’teki Artemis tapınığında kurulmuş.”

“Bizim balık levrek mi?”

“Hayır, bizimki büyükçe bir sinarit,” dedi Ertuğrul Kaptan.

“Size gemici usulü sinarit buğulama yaptım.”

Şişko sordu:

“Gemici usulü de nasıl oluyormuş?”

“Mantar konmaz, patatesi biraz bol olur, suyu da biraz bol tutulur,” dedi Kaptan. Boşları toplamış götürürken durdu, dönüp ekledi:

“Şimdi afiyetle yedikten sonra suyunu kevgirde süzecem. Gece terbiyeli balık çorbası içip öyle yatıcaңыз!”

Berber Ziya da ona bağırdı:

“Kaptan, bekârmışsın bak, gel seni benim sekreterle everelim. Everelim de bizim Süheyla rahat etsin. O çalışır kışın, sen ev işlerini yaparsın, nasıl olsa yazın da görevdesin. O da İstanbul’da yaz bekârı ya, kırmadığı fındık kalmaz. Geçinir gidersiniz işte. İyi kızdır ha!”

Kıl Atilla baktı işler karışacak, hemen müdahale etti:

“Berber, Ertuğrul Kaptan bekâr ama onun bir Alman sevgilisi var. Adı Helga, Karaormanlarda, St. Georgen denen bir kasabadan. Senin böyle konuştuğunu bir duysa, o geniş omuzları ve benimkinin iki misli pazulu kollarıyla sana bir kroşe indirdi mi, işin bitiktir ha, söylemedi deme!”

“Yahu, hemen ciddiye almayın. Birazdan balığı tabaklara o taksim etmeyecek mi? Suyun başında o olacağına göre, ben de Kaptanı sıcak tutayım dedim. Balığın yanakları bana düşün diye! İki yıl önce Portekiz’e gitmiştim. Balığın yanak etlerini ve dilini kurutup içki yanında çerez diye veriyorlar, nefis oluyor, nefis!”

Üçkâğıt Necmi yine duramadı ve kadehini kaldırarak başladı:

“Adamın biri...”

Yine Şişko Âdem lafı aldı:

“Üçkâğıt eğer sen itiraz etmezsen bende de bir fıkra var!”

“Neden itiraz edecekmişim ki?”

“Çünkü ‘kadının biri’ diye başlıyor da!”

Gülüştüler. Kıl Atilla dayanamadı:

“Anlatsana hadi!”

Şişko Âdem, Üçkâğıt Necmi’yi işaret ederek:

“Olur desin, sonra?”

“Top sende Şişko,” dedi Üçkâğıt.

“Kadının biri anlatıyormuş: Geçen gün yolda önümü kestiler ve ‘Ya paran ya namusun? Tercih senin’ dediler. Dinleyenler sormuş: ‘Eee peki sen ne yaptın?’ Kadın cevabı yapıştırmış ‘Ben para ver-diysen namussuzum.’”

Berber Ziya hariç hepsi gülüştüler;

“Bayat,” dedi Berber. “Bir Ermeni bayan fıkrası vardır: ‘Musluk-çuyuumm!’ Ondan devşirme.”

O sırada yandaki tekneden bir jeneratör sesi yükseldi.

Berber Ziya kafasını iki yana sallayarak:

“Abicim, beylerin kliması çalışacak diye biz şimdi parazitli soh-bet mi yapacağız? Abdo, git şunu sustursunlar!”

“Uzun etme Berber,” dedi Üçkâğıt Necmi.

“Teknede Kaptan varken miço senin talimatını almaz. Bende biraz kaptanlık var biliyorsun. Bırak, biz kaptan kaptana halledelim bari şu işi,” dedi ve baş tarafa geçti.

Masada sohbet tatlı tatlı devam ederken zodiyağ yaklaştı. Kış-tan bodoslama yaptı. İçinde Kaptan Ertuğrul ve Abdo. Elllerinde bir kayık tabak. İçinde de soyulmuş, dilimlenmiş ve özenle yerleş-tirilmiş meyveler. Ortasında bir pamuk, alevlendirilmiş. Abdo kedi çevikliğiyle metaforaya tutunarak iki adımda masaya uzandı. Bir reveransla, “Yandaki tekneden Niyazi Bey gönderdi,” dedi.

Hepsi birden komut verilmiş gibi yandaki tekneye baktılar. Ni-yazi Bey kadehini kaldırmış. Hepsi birden kadehlerini ona doğru kaldırıp fondip yaptılar. Kaptan Ertuğrul, Abdo’nun bıraktığı yer-den devam etti:

“Klima için değilmiş. Banyo için biraz su ısıtmak istemişler. Şimdi kapatacaklar.”

Berber ekledi:

“Siz böyle erkek erkeğe muhabbete devam ededurun beyler, ba-kın elâlem fişi takıp işi bitirmiş de gusül suyu ısıtıyor, bize de çaktır-madan bu meyveyi göndererek ‘pavyonda’ abaza masası muamelesi yapıyor. Ben yemem!”

Gülüştüler. Abdo soruyordu:

“Kahveleriniz nasıl olsun?”

Bu arada Üçkâğıt Necmi geminin pruva hattının iki tarafına bacaklarını açmış kaptanlık talimine devam ediyordu.

Sağ eliyle sağı işaret ederek, “Sancak”; sol eliyle solu işaret ederek, “İskele”.

VİKTOR LEVİ

Taksiyle Zincirlikuyu'dan Beşiktaş'a doğru iniyordu. Taksim'e çıkıp Beyoğlu'nda gezecekti. Sonra da arkadaşlarıyla Viktor Levi'de buluşacaktı Kubilay. Çoktandır Beyoğlu'na inememişti. Dışarısı soğuktu. İstanbul'a mevsimin ilk karı bir gün önce düşmüştü. Her yerde kar vardı. Barbaros Bulvarı'nda trafik her zaman olduğu gibi yavaş fakat sürekli bir biçimde akıyordu. Direksiyonda biraz önceki kısacık sohbetten adını öğrendiği Mahmut, Radyo'yu Power Türk'e ayarlamış. Tam o sırada Çelik'in şarkısı çalıyor:

"Sıcak yatağ, soğuk kadın

Bırak da git"

Biraz önce Zincirlikuyu'da sağından burun uzatan 'hususî'nin şoförüne o ayazda pencerenin camını indirip küfürleri sallayan ve tüm yaşamı İstanbul'da geçmiş olmasına karşın kendisini Tokatlı sayan Mahmut şimdi bir kedi yumuşaklığında. Kadifeden sesi ile, "Ağabey bırakıp da gidilir mi şimdi? Soğuksa ısıtırsın," derken sanki bir hamlede torpido gözünü açıp elektrikli battaniyeyi çıkartıp Çelik'e verecek sanırdınız.

"Ne oldu Mahmut? Bakıyorum sen de yanıksın," dedi Kubilay.

"Sorma ağabey," diye cevap verdi ve devam etti. "Ne bırak da git diyebildim, ne de o bıraktı."

Mahmut'un muhtemelen hazin olan öyküsü başlamadan bitti. Kubilay hesabı verip Taksim'de indi.

Kubilay yurtdışındayken İngiliz Konsolosluğu'nu teröristler bombalamıştı. Meraklanıp duruyordu Viktor Levi ve Pano ne halde diye.

İstiklal Caddesine dalıp Galatasaray'a doğru yürümeye başladı. Yüzünde serin esen rüzgârın kamçısı. Kulaklarında *"Sıcak yatağ,*

soğuk kadın". Bir-iki kez tekrardan sonra, 'Soğuk hava, sıcak şarap' aklına geldi.

"Ne güzel olur şimdi bu soğukta sıcak şarap," diye düşünmekten alamadı kendini. Arada bazı kaset dükkânlarından gelen ve kulağını tırmalayan yüksek müziğin nakaratı kafasının içindeki 'soğuk hava, sıcak şarap' nakaratı ile çatışıyor. Bereket versin kavga kısa sürdü.

Saray Muhallebicisi'nin önünde vitrine göz atarken vitrinde gördüklerine dayanamamış olmalı ki ani bir kararla içeriye girdi. Boş bir masaya oturup bir kazandibi siparişi verdi. Paltosunu çıkarıp yandaki sandalyenin üzerine bıraktığında karşı masada tek başına oturan güzellik ile göz göze geliverdi. Gözlerini zor ayırdı üzerinden.

Kubilay yerine oturup da bir daha baktığında, güzel kadın biraz da mahcup bir tebessümle, kendisine bakıldığının farkında olduğunu hissettirerek gözlerini önündeki tabağa hapsetmişti. Artık rahat rahat bakabilirdi Kubilay ona.

Soylu bir güzelliği gördüğü, hayran olmamak elde değildi. Baktığı açıdan burnunun güzelliği ortaya çıkıyordu. Eskilerin tabiriyle hokka gibi bir burun. Yüzü pürüzsüz pembe süt beyazı tenini ortaya koyuyor, tebessümü yanaklarındaki gamzeyi daha da derinleştiriyordu. Arada gelip geçenler Kubilay'ın görüşünü engelledikçe, fena halde bozuluyordu. Dik yakalı kazağının altından dolgunluğu belli olan diri göğüsleri usta bir heykeltraş elinden çıkmış olmalıydı.

İsimsiz kadının güzelliği karşısında sanki sarhoş olmuştu. Dışarıdaki ayaz, kafasındaki binbir dert sanki bir anda beyninden buharlaşıp havaya karışmıştı. Bir lokma kazandibi, ardından güzelliğe bir bakış. Sanki bir yudum rakı ve ardından bir değişik lezzette meze yuvarlar gibi.

Her güzel anın bir sonu olduğu gibi bu anın da sonu gelmişti. Kafasını bir daha kaldırıp göz attığında isimsiz güzel kadın gitmişti.

Kubilay hesabı ödeyip caddeye fırladı. Sağa, sola, karşıya baktı. Yok! O güzelim kadın gitmiş! Kendini hiç bu kadar yalnız hissetmemişti.

O an Paulo Coelho'nun *Onbir Dakika* romanında okuduğunda pek önemsemediği cümle geldi aklına: "Aşk yaratır, ötekinin varlığından çok yokludur."

Ve yine İstiklal Caddesi'ndeydi. Ayazda, paltosunun yakaları dik. Fakat üşümüyordu. İçinde bir ılıklik. Acaba ruhu mu ısınmıştı? Ilıklığın yanında bir de burukluk hissediyordu. Sanki ölümcül bir yükseklikten aşağıdaki beton kaldırıma bakıyordu. 'Acaba atlasam mı?' der gibi heyecanlanmıştı. Yüreği küt küt atıyordu.

Yoksa birazdan kırk yıllık arkadaşlarıyla buluşacak olmasının getirdiği bir heyecan mıydı bu? Yatakhane arkadaşlarıyla on yıl görüşmese dahi tekrar görüştüklerinde sanki hiç ara verilmemiş gibi bırakılan yerden devam edebiliyorlardı. Tıpkı İspanyol bilgini Luis de León'un, Engizisyon tarafından tutuklanıp on yıl tutuklu kaldıktan sonra geri döndüğünde Salamanca Üniversitesindeki derslerine "Dün söylediğim üzere..." sözleriyle başlaması gibi.

Hasan, askılıkları ile Viktor Levi'nin kapısında karşıladı ve beklediğini bildiğini hissettirecek şekilde:

"Sizin takım geldi, şişeden ilk kadehleri doldurdum," dedi.

El sıkıştılar,

"Geçmiş olsun Hasan," dedi Kubilay ve masaya doğru yürürken devam etti:

"Ne çabuk da eski haline sokmuşsunuz burayı?"

Masaya yaklaştığında aynı anda ayağa kalkan üç kişinin sandalyelerinin geriye itilmesinden çıkan sürtünme sesi salondaki uğultuyu bir an için bastırmıştı.

"Ooo, Takoz Necmi, çiroz Osman ve Âlim. Bir ben eksikmişim bak. Takım tamam. Verin desteyi. Kim dağıtıyor?"

Eh, dört eski yatakhane arkadaşı karşılaştınca nasıl bir kucaklaşma oluyorsa, öyle, hoşgeldin merasimi tamamlandı. Okul arkadaşları ona okuldaki lakabı ile kısaca "Patron" derlerdi.

Takoz Necmi sordu:

“Patron geciktin. Tahsilat mı vardı?”

“Çok daha geçerli bir mazeretim vardı.”

Çiroz sırtıarak ekledi:

“Kaçak et mi?”

“Yok, bu sefer vejetaryen takıldım.”

“Vejetaryenlik dediniz de anlatmadan geçemeyeceğim,” dedi Takoz Necmi:

İki Ermeni kadın konuşuyorlar. İkinci kadın:

– İnanırsın Mari, ben vejetaryen oldum.

– Nasıl yani?

– On yıldır vücuduma gram et girmemiştir.

– Ne yani Agop'un ki sebzediir?

Takoz, bir zamanlar vejetaryenliği denemiş bir kişi olarak:

“Bu sataşma bana mı?”

“Spekülasyonların hepsi kapitülasyona dönüşmeden anlatayım bari. Gelirken Saray Muhallebicisi'ne uğradım. Bir hatun gördüm. Çarpıldım. O kadar.”

Çiroz, grubun en çapkını olarak göz kırptı:

“Oğlum Patron, ‘çapkın adam ketum olur. Yapsa da hep inkâr-dan gelir,’ diye fetva verdiysek bu kadar da değil. Bizden de gizle demedik.”

“Yok, olay tamamen platonik, klostrofobik, aerobik ve mikrobik.”

“Nasıl yani?”

“Öyle işte. Ben oturdum kazandibi yemek için. Baktım, çaprazdan karşımdaki masada bir ahu oturuyor. Vallahi kazandibi mi yedim, yoksa kadını mı bakışlarımla höpürdettim, farkında değilim. Tek aklımda kalan kadının o büyüğü güzelliği.”

“Kadının güzelliğini bize de anlatsana!”

“O siyah saçlarının yüzünün pembemsi beyaz teni ile kontrastı. Burnunun güzelliği... Göğüsleri, incecik beli, mevzun bacakları. Bir de güzelliği ile uyumlu giyim kuşam ve makyajı. Hiçbir abartı yoktu. Hele dekoltesi hiç yoktu. Boğazlı bir kazağı vardı. Bir düşü-

nün hele. Bunca örtünmüşlüğüne bile gizleyemediği güzelliğın ne demek olduğunu...”

Çiroz atıldı:

“Haydi şu şarabımızı yuvarlayalım şimdi. Patron’un ülkeye teşrifine içelim.”

Takoz Necmi itiraz etti:

“Ona daha çok kadeh kaldırırız. Gelin şimdi o güzel kadına içelim. Shakespeare *Bir Yaz Gecesi Rüyası* oyununda, ‘Aşk gözle değil, ruhla bakar,’ der. Patron sen de şimdi ballandıra ballandıra bize anlattığın bu kadına aşkın körleştirdiği gözlerle bakmış olmayasın? Babam ‘vuslata erememek’ derdi. Yani kavuşamamanın körlüğü. Şimdi burada otursa hepimize normal gelecek kadını bize Afrodit’miş gibi satıyor olmayasın? Adı yok mu bu kadının?”

“Dalga geçiyorsun galiba. Saray’da kalkıp kadının masasına gidip, ‘Birazdan arkadaşlar sorarlar da adınız ne acaba mı?’ diyecektim. Hem ben Afrodit’i falan tanımam. Bu kadın çok güzeldi. O kadar!”

“Yok öyle pattadanak sorulur mu? Madem, hatun masada tek başına, gidip karşısına oturup, yüzleriniz iyice birbirinize yaklaşacak şekilde masanın üzerine eğilip kulağına fısıldayarak Asaf Halet’ten döktürecektin:

“Bu can geçmeden

Bu dünyadan göçmeden

Bir kerecik sevmek çok değil!”

Gülüşerek kadehleri ‘meçhul kadın’ın güzelliğine kaldırdılar. Peynir tabağını Çiroz pay etti. Haşlanmış patatesi dörde bölüp dağıttı. Takoz Necmi’nin hayatında ağzına hiç yumurta koymadığını bildiğinden, haşlanmış yumurtanın kabuğunu soyduktan sonra dörde bölüp sordu:

“Kim iki parça istiyor? Âlim sana yakışır...”

“Garson bey, toz kırmızı biberiniz var mı?”

“Yok, pul biber var ama köşedeki baharatçıdan aldırabilirim.”

“Aldırt öyleyse, biz patatesle yumurtanın üstüne pul biber ek-meye bir türlü alışamadık. Sen, bize bu arada bir de tereyağda ciğer söyle. Bak ona pul biber yakışır işte!”

“Acıkmışım,” dedi Âlim.

Bir yandan yiyor, bir yandan da peynir tabağındaki peynirlerin altından çatalı ve bıçağı ile peynirleri dökmeden kıvırcık salatayı çekmeye çalışıyordu.

“Anneannem, ‘Yüz değil ruh güzelliği önemli,’ derdi ve Mevla-na’nın şu sözlerini sürekli tekrarları:

“Nice insanlar gördüm üstlerinde elbise yok,

Nice elbiseler gördüm içlerinde insan yok!”

Çiroz, bu lafa atladı:

“Oğlum Âlim, o görünmeyen ruh güzelliğini bulurum diye yarım asır aradın bak hâlâ bekârsın. Halbuki şu Patron’un anlattığı güzelliğin onda birine fit olup evlenecektin. Anneannen şimdi sağ olsa o lafı ettiğine pişman olurdu herhalde. Sen bu müşkülpesent-liğinle Cahit Sıtkı’nın bir şiirini anımsatıyorsun. Ne demiş Cahit Sıtkı:

“Dün güzel bir kadın geçti

Kabrimin yakınından

Doya doya seyrettim

Gün hazinesi bacaklarını.”

Âlim, hemen cevabını yetiştirdi:

“Sen, bizim boyları kısa, kıçları yere yakın Anadolu kadınlarını yabana atma. Safrası ağır gemiler nasıl batmazsa, o kadınların ağırlığı da hacıyatmaz gibi alt taraflarda olduğundan yere düşseler bile kırık çıkık olmadan hemen kalkuverirler. Oysa senin 90-60-90’lık güzel bu delik deşik kaldırımlarda ve buzda bir kaydı mı görür ana-sınınkini... Onun için hacıyatmaz olsun, ruhu güzel olsun!”

Patron dayanamadı:

“Çocuklar, Saray Muhallebicisi’nden buraya yürürken hep bunu düşündüm. Acaba konuşsaydık ne olurdu?”

Takoz, elindeki şaraptan bir yudum çekip ekledi:

“Belki Rusça konuşurdu. Belki de ‘geliyon, gidiyon’ diye konuşurdu.”

Çiroz daha ileri gitti:

“Pekâlâ güzel konuşabilir, fakat kafadan kontak olabiliirdi.”

Kubilay’ın müdahale etmesi gerekti.

“Hop, hop! Böyle konuşup benim yıllarca kafamda konuk edeceğim o güzel hayali ‘cadı’ya çevirmek cüretini nereden buluyorsunuz?”

Âlim lafı döndürüp yumuşatmak istercesine:

“Kızma be Patron, öyle bir niyetimiz yok. Yalnız belki şunu düşünmemiz lazım. Güzellik tek başına var olabilir mi? Var olamaz ise Tanrı güzelliği başka meziyetlerle birlikte vermiş olmalı. Ben buna inanırım. Fazilet, ahlak, kültür, zekâ, espri yeteneği, zarafet, iyilik gibi mesela. Zaten onun için şimdiye kadar eş edinebileceğim fizik ve ruh güzelliğini bulamadım.”

Takoz Necmi tüm takozluğunu takınarak Âlim’e döndü:

“Yok deve. Bu manihülya peşine gitmekten evde kaldığın yetmiyormuş gibi bir de şimdi başımıza filozof kesildin de bu seni bekârlıktan kurtaramamış inanışı yaymaya mı çıktın? Seni sahte peygamber seni!”

“Oğlum, olay basit. Bunu içinden çıkılmaz hale getirmeyin. Kromozomlar asrın birleşmesini yapar. Onunki diğerininkine cuk diye oturur ve ortaya emsalsiz ve kusursuz bir güzellik çıkar. Bu güzelliğin huyla ne ilgisi var. Ortamla var, ortamla. O güzeli al çirkin bir ortama koy, olsun orospu. Al faziletli bir ortama koy, müzik hocaları tut, edebiyat öğret. Başına ansiklopedi koyup yürüt kısa adımlarla, olsun hanımefendi...”

Çiroz, lafını kesti Takoz Necmi’nin:

“Sonra ailesi servetini kaybetsin, o da düşsün bataklığa ve olsun aristokrat-orospu.”

Patron atıldı:

“Çiroz sen bu hikâyeyi Türk filmine çevirdin. Oldu olacak bir de taksi çarpsın da kör olsun bari. Bu arada orospu deyince aklıma bir fıkra geldi:

“Genelevin en güzel kızı ölmüş. Hoca tabuta yerleştirilirken kendi kendine söyleniyormuş, ‘zavallının iki bacağı ilk defa yana geldi’ diye.”

Çiroz:

“Bayat,” dedi, “belki kırk defa geldi bu fıkra internetten. Taze bulun, taze!”

O sırada garson tereyağda ciğeri getirmiş tabaklara servis yaparken soruyordu:

“Soğan da alır mısınız?”

Derinden gelen Rembetiko melodisi, şarabın yarattığı esriklikle birleşince şarap yetmez olmuştu. Takoz uzaklaşan garsona sesini duyurmak için bağırdı:

“Hasan’a söyle bir şişe daha 59 numara göndersin. Ama unutma eski şişelerden olacak. Ve masaya dönüp:

“Bir ara Montaigne’in *Denemeler*’ini okumuştum. Tam hatırlayamıyorum ama güzelliğin insanlar arasında çok önemsenen bir şey olduğunu ve insanlar arasında anlaşmanın ilk onunla başladığını yazıyordu. Bir insan ne kadar vahşi ve ne kadar kötü huylu olursa olsun, güzelliğin büyüüne kapılmaktan kendini alamazmış.”

Âlim, masaya gelen şarabı tadıp uygun olduğuna dair garsona başını eğerek sinyali gönderdi. Şarap kadehlere dağıtılır dağıtılmaz da Çiroz kadehini kaldırdı:

“Haydi vahşi ve kötü huylu Patron’a içelim.”

“Yahu yapmayın, etmeyin. Öyle bir niyetim yoktu, dedi Takoz Necmi biraz mahçup olmuş bir ifadeyle.”

Patron cevabı hemen veriyordu:

“Yok yok alınmadım. Bir mimar dostum bana altın oran diye bir orandan bahsetmişti. Belki de güzelliğin sırrı burada yatıyordur. Örneğin, pencereler genellikle 60 cm x 90 cm ebadında olur, ressamalar da tablolarını çoğunlukla 35 cm x 60 cm veya 60 cm x 90 cm yaparlarmış. 90’ı 60’a böldüğünüzde çıkan 1,5; mimarların güzellik konusunda altın oran dedikleri 1.618’e çok yakındır. Hatta, bugünlerde en çok okunan romanlar listesinde yer alan *Da Vinci*

Şifresi'nde de bu orandan söz ediliyor. Kadın güzelliği söz konusu ise o zaman da ölçüler 90-60-90 oluyor. Tesadüf mü bu?"

Âlim oflaya puflaya son noktayı koydu:

"Eee Patron. Yurtdışında yediğin içtiğin senin olsun da gördüğünü anlat bari. Bizim ne halde olduğumuz bak şu İngiliz Konso-losluğu'nun halinden belli. Burası bu hafta açıldı. Pano'nun eski haline gelmesi daha iki ay alır."

"Vallahi çocuklar İngiltere'ye uçağım iner inmez terminalde yürüyen banttaydım. Sağımdaki..."

"Bantta ahu gibi bir güzel."

"Yok yok, sağımdaki duvarda bir ışıklı reklam."

"Ne reklamı? Visa, Mastercard falan..."

"Yok yahu, bırakın da anlatayım. Yves-Saint Laurent'ın Opium adlı parfümünün reklamı."

"Eee n'olmuş yani, hiç mi parfüm reklamı görmedin?"

"Bu başka! Yerde eflatun renkli kadife üzerinde çırılçıplak bir kadın. Kızıl saçlı. Pürüzsüz, mermersi, pembe beyaz soluk tenli. Kusursuz dimdik göğüsler... Dudakları ve bacakları kışkırtıcı bir şekilde açılmış, dore ayakkabıları, pırlanta kolye ve bileziği dışında üzerinde hiçbir şey yok. Sanki Delacroix'ın *Beyaz Çoraplı Kadın* tablosunun 21. yüzyıl versiyonu..."

STFA KÖŞKÜ

2003-2004 kışında İstanbul dört defa kar altında kaldı. Bunlardan birinde STFA'nın Altunizade'deki merkezindeyiz. Personel öğleden sonra kar yağışının şiddetlenmesi dolayısıyla servislerle evlerine gönderilmiş. Yöneticilerin bazıları ise yollar açılana kadar bahçede bar olarak işletilen köştekte takılmışlar.

Her biri cep telefonuna sarılmış. Bahane hazır: "Yollar feci kalabalık... açılıncaya kadar ben köştekeyim". Evdekiler için 'köştekeyim' lafını duymak çok rahatlatıcı olmalı ki, 'köştekeyim' demek adet haline gelmiş. Yani "Dışarıya yemeğe müşteriyle çıkacağım," dese, evden alacağı cevap, "Yine mi?" olacak. Oysa "Köştekeyim," dediğinde, "iyi, bildiğimiz yerde," diye düşünülüyor olmalı.

Onun için, bu sıralar 'köştekeyim' demek pek revaçta.

Şöminenin sağındaki bölümde Sofra'cılar oturmuş. Sofra şirketi mensupları zaten oranın demirbaşı. Sofra şirketi tabldot işi yapıyor. Akşamları altı ila yedi buçuk arası abonmanları var zannedersiniz. Mazeretleri de şu: "Eh işimiz hizmet işi olduğundan, mesai sonrası bölgelerden merkeze geliyor ve günlük koordinasyon toplantılarını bir-iki duble içkiyle yapıyoruz." Ufak atın da civcivler yesin. Hem içiyoruz, hem sohbet yapıyoruz desenize!

Diğer yanda Sif Otomotiv'ciler. Onlar da JCB marka inşaat makineleri ve Hyundai forkliftlerin distribütörü. Barın etrafında ise tekleme tüneyişler var. Yaz bekârı, kış bekârı veya tek müdavimler.

İlhami, sinirli sinirli anlatıyor:

"Adana'da Pilsa'nın çuval fabrikasına onların arabasıyla yemek (tabldot) götürüyorduk ya. O aracı tabii bizim şoför kullanıyordu. Kaza olmuş. Araba hurdaşaş olmuş. Arabanın kasko sigortası olduğunu duyunca rahatladık. Dün sevincimiz kursağımızda kaldı. Hasarı olduğu gibi bize fatura etmişler."

Abdullah dayanamadı sordu:

“Hasarın bedelini zaten sigortadan alacaklar. Niye bize fatura ediyorlar?”

“Çünkü araç Aksigorta’ya sigortalatılmış. Görüştüğümüz ilgili, ‘Aksigorta da, Pilsa da, Sabancı Grubu’na dahil şirketler, yani aynı patronun iki ayrı cebi, dolayısıyla sizden almamız gerekiyor,’ diyor.”

“Eee, siz ne yaptınız?”

“Biz de baktık hasarı ödeyeceğiz. Araba hâlâ onların malı olacak, arabanın hurda fiyatını sorduk. Uygun bir fiyat çıktı. Parayı verdik, hurdayı satın aldık. Bir tamirhaneye koyduk. Şimdi tamir oluyor. Araba çıkınca kullanacağız.”

“Yani, onlar kasko parasını aldılar, siz de onlara tazminat olarak ödeyeceğiniz paraya biraz daha ekleyip araba sahibi oldunuz. Denenize, eşeğimizi kaybettik ve bulduk. Salih, sen susup duruyorsun. Sende bir şey yok mu?”

“Var. Bursa’da beş çalışanımızın bizim iş kolunu temsil yetkisine sahip bir sendikaya kaydını yaptırmış olduğu haberi gelmiş. Yüksel (Bölge Direktörü) bana sordu, ne yapayım diye. Ben de sendika kaydı sabit olanları, o akşama kadar tüm haklarını verip işten ayırın dedim.”

“Eee, sonra ne oldu?”

“Ertesi gün durum anlaşıldı. İşçiler, güneyde yabancıların işlettiği bir otelin mutfağında çalışmak üzere teklif almışlar. Zaten istifa edip gideceklermiş. Akşam kahvede biri bundan söz edince, orada tesadüfen bulunan bir sendika temsilcisi, ‘Enayi misiniz siz? Gelin yarın kaydınızı yapalım. Şu kadar da bağışta bulunun. Biz haberi uçururuz şirketinize ve sizi ertesi gün kapının önüne koyarlar,’ demiş... Yani anlayacağınız, bize oyun oynamışlar. Biz de yemiştir.”

“Salih, üzülme, kim olsa yerdi. Dâhiyane bir plana kurban gitmişiz, ama bu, şirketten ayrılmak isteyip de tazminatını almak isteyenler için yol olmamalı. Yarın, insan kaynakları ile bu konuyu görüşelim. Başka neler var? Dökün bakalım şu eteklerinizdekileri. Yavaş yavaş... Yüksek tansiyonum var biliyorsunuz. Küt diye gide-

rim. Yerime, aranızdan biri seçilinceye kadar kan gövdeyi götürür. Kanser olması için yavaş yavaş söyleyin. Bu arada içkiler tazelensin aksi takdirde bu kadar negatif konuya karşı gelecek pozitif enerjiyi yaratamayız. Biraz da uykuluk ızgara, kokoreç, patates kızartması, beyaz peynir, kavun falan... İlhami, sende sanki bir şeyler daha var da fazla gelir diye söylemiyorsun.”

“Yok, vallahi Abdullah Bey. Bu defa iyi haber. Hani yıllarca hep eleştirirdik ya, İstanbul valileri kar yağacağını bilmelerine rağmen okulları hiçbir zaman tatil etmiyorlar diye.”

“Evet hatırladım. Bizim şirket okullarda yemek servisi verdiği için hep saat 09:30 veya 10:00 civarı kar tatili yapıldığından çocuklar eve gönderiliyor. Bizim onca masraf ve emekle imalatını yaptığımız okul yemekleri çöpe dökülüyor. Kaç kez valiliğe yazı yazmıştık. Bu duruma bir çare bulunsun diye...”

Kadri atıldı:

“Sonra da siz emniyet müdürü olan bir ahabınıza sormuştunuz ya.”

“Evet. O da ne demişti? Hiç boşuna uğraşmayın. Valiler için kardan dolayı okulları tatil etmek başarısızlık sayılır ve Ankara’da dosyasına çentik atarlar. Onun için vali son ana kadar bekler.”

İlhami devam etti:

“İşte bu defa hiç alışık olmadığımız bir şey oldu. Çarşamba gününden, cuma günü okulların tatil olacağı açıklandı. İşte bu bir çağ atlama. Biz de okullarda imalatı buna göre planladık. Eğer bu durum böyle devam ederse, ‘kar tatili zararı’ dediğimiz ve her yıl bütçelediğimiz zarar ortadan kalkar. Sonunda okul yemekleri ucuzlar.”

“Haydi buna içilir. Arkadaşlar ‘değişen, gelişen Türkiye’ için bir yudum.”

Kadehler kalktı. O sırada Tamer içeri girdi. Tamer, temizlik ve güvenlik işleri yapan Euroserve şirketinin genel müdürü. Tamer Sivaslı olduğundan Malatya’lı Salih ile aralarında tatlı bir çekişme var. Salih lafı attı.

“Tamer, bu defa galiba İstanbul’da Sivas’takinden daha fazla kar var.”

Tamer altında kalır mı hiç,

“Salih, o, karın nereye yağdığına bağlı. Benim ağzımı açtırma şimdi. Zaten bir adamım kayıp.”

“Kim?”

“Yaşar, Yeşilköy’deki THY Genel Müdürlüğü’ne gitmişti. Sabah saat on buçukta. Biraz önce telefon etti. Yarımda oradaki işi bitmiş. İkinci çevre yolunda takılmış, Mahmutbey kavşağında. 6 saattir oradaymış. ‘Ben seni merkezde bekliyorum,’ dedim ve buraya geldim. Bakalım kaçta gelecek?”

Nihat, arada oluşan sessizlikten yararlanıp söz aldı:

“Abdullah Bey, bizim satınalma mutfaklara pahalıya mal yolluyor. Proje müdürü diyor ki: Portakalı, aynı fiyata bizim mahalledeki manavda satıyorlar. Bu ne iştir? Biz toptan daha istifadelı almıyor muyuz?”

“Nihat sen onlara söyle, gitsinler o manava ve iki kasa portakal alıp fatura istesinler. Bakalım manav ne diyecek? Bir de ‘O iki kasa portakalı 13 km ötedeki annemin yazlığına teslim edeceksin,’ desinler. O zaman manav ‘nakliye parası isterim’ diye tutturmaz mı? İşte o adamın manavda gördüğü fiyatla bizim faturalı fiyatımız aynı ise, KDV ve nakliye farkı kadar ucuzuz demektir. Bu fark da şimdilik bize yeter. Bu arada madem konu satınalmadan açıldı bir hikâye de ben size anlatayım.

“Yıl 1988, şirketi yeni kurmuşuz. Patronumuz Sezai Türkeş, ‘hayırlı olsun’ ziyaretine geldi. Hoşbeşten sonra güvenilir bir satınalmacının böyle bir şirket için önemini ifade ederek, ‘Abdullah, satınalmacını iyi seçtiysen bir daha değiştirme,’ dedi.

“Ben de daha iki hafta evvel Erhan Zakiroğlu diye birini satınalmacı olarak istihdam etmiş olduğumdan, ‘herhalde ailesini falan tanıyor, o kişiyi değiştirmememi istiyor,’ diye düşünüyordum ki sanki yanlış anlamamı engellemek için sözlerine devam etti:

“Şimdi adam bir yıl dürüst çalışacak, sonra eşi ev isteyecek alacak, yazlık isteyecek alacak, araba isteyecek alacak ve bunlar hep

bizden götürdükleriyle alınacak. 3-5 yıl sonra doycak ve itibara oynayacak. Bu adamı değiştirmezsens yirmi yıl ilave masrafa katlanmadan verim alabilme imkânın var. Oysa böyle yapmayı 2-3 yılda bir satınalmacı değiştirirsen her birine birer ev birer yazlık alsan yirmi yılda cepten yirmi ev, yirmi yazlık ve bir o kadar da araba parası gidecek. İşadamı olarak hangisini tercih edersin? Satınalma müdürümüz şirkette kuruluşundan bu yana çalışıyor.”

Abdullah, “Tabii şimdi bunu gidip hemen Erhan’a yetiştirirseniz kendisini bunca yıldır performansından değil de Sezai Bey’in vasiyetiyle şirkette tutmuşuz gibi anlar, ayıp olur,” diye ekledi.

“Ama daha sözüm bitmedi, müjdem i sterim. Gelecek yıl Hindistan’dan ucuz pirinç getireceğiz. Maliyetlerimiz daha da ucuzlayacak. Geçen hafta, STFA’nın inşaat işlerinin başında olan Sait Gönen beni aradı ve Pakistan’daki inşaat işlerinden dolayı Pakistan sefiri ile arasının iyi olduğunu ve bizi tanıştırmak istediğini bildirdi. Konunun ise Basmati pirinci üzerine olduğunu söyledi. Ben Basmati pirinci konusunu araştırıp ansiklopedik bilgilerle randevuya gittim. Büyükelçi Qazi Humayun, Pakistan’daki Coca-Cola şirketinin genel müdürüyken kola şişesine sığmayacak tutkuları olduğunu keşfedince o zamanki yönetimden ülkesini dışarıda temsil edecek bir göreve talip olur. Akabinde, kendisini Ankara’da Pakistan’ın Türkiye sefiri olarak bulur. Adam doğuştan satıcıdır. Bir de bakar ki Türkiye yılda 350.000 ton pirinç ithal ederken, bunların arasında 2 çuval bile Basmati pirinci yok. Yılda kaç ton pirinç kullandığımızı öğrendikten sonra bana danıştı: ‘Nasıl yaparız da Basmati pirincine Türkiye’de bir pazar payı yaratırız?’ Toplantı uzadı gitti. Basmati pirincinden bizim usulde pilav yapmanın çok zor bir kültür engeli olduşturduğu ortaya çıkınca, sefir yine de yılmadı. Benden Türk pilavı yapmakta iyi sonuç veren yerli ve ithal pirinçlerden yarımşar kilo temin etmemi istedi. Ben ‘pilav yapıp deneyecek’ herhalde diye düşünürken, ‘Bunları Pakistan’a göndereceğim ve devlet üretim çiftliklerinde bu tür pirinçlerin üretilmesinin denenmesini isteyeceğim. Belki biraz zaman alacak ama büyükçe bir tanıtım fonu tüketip, Türklere Basmati pirincinden pilav yapmayı 5-10 yıl sürede

öğretmektense, talep edilen pirinci dikip ekmek ve ertesi yıl satar hale gelmek daha süratli ve masrafsız. Başarırsak satınalma tercihi-
ni değiştirmek için fiyatla oynamak kâfî,' dedi."

Kadri tedbirli gelmiş. Abdullah'ın sözleri biter bitmez herkese birer fotokopi dağıttı ve ilave etti:

"Haydi bakalım birer yudum alalım içkilerimizden: Şerefe!.. Okuyalım hep birlikte. Biliyorsunuz, yılbaşında müşterilerimize hediye olarak, rahmetli Tuğrul Şavkay'a yaptırdığımız 'Gurme Pa-
keti' dağıtmıştık. Ankara'da bir kamu iktisadi kuruluşuna tabldot veriyorduk. Onun genel müdürü bir yazı göndermiş. Yazıyı Fevzi iletti." Ve okumaya başladı:

"Sayın Yetkili,

Şehir dışında bulunduğum bir dönemde Özel Kalem'ime yılbaşı hediyle paketi adı altında bir paket bırakıldığı ve bu paketin sehven evime yollandığını üzüntü ile öğrenmiş bulunuyorum.

Yemek sektöründeki hizmetiniz; şahıslara özel gıda yardım paketini kapsamamaktadır.

Gönderilmiş paketin 'falanca tarih' saat 17:00'ye kadar sekreterlikten geri aldırılmasını ve yukarıda belirtilen hususların dikkatle incelenerek, sözleşmenin devamı sürecinde makamla ve şirketimiz ele-manları ile ilişkilerin ciddi ve seviyeli tutulması için gerekli titizliğin gösterilmesini rica ederim."

Metnin okunmasını takiben herkes kahkahayı bastı. İlhami Salih'e taşı attı:

"Biz Marmara bölgesinde reçel, peynir, zeytin, lakerda falan verdik. Sen Ankara'da kazciğeri, havyar falan mı verdin? Yoksa, sürpriz olsun diye pakete bir de kaçak et attın da adam karısına mahcubiyetinden mi böyle döşendi?"

Salih şaşkın:

"Vallahi, satınalma ne gönderdiyse aynen dağıttık. Hiçbir ilave yok!"

"Arkadaşlar, büyütmeyin konuyu. Bu kamu iktisadi kuruluşu-
nun genel müdürleri büyük bir baskı ve komplo tehdidi altında iş yapıyorlar. Adama hediye verip sonra 'rüşvet alıyor' diye gammaz-

layan olmuşsa, adam da ne yapsın, tedbirli davranıyor. Belki de esas hata bizde. Kamu yöneticileri için sembolik, manevi değere sahip hediyeler verebiliriz yılbaşı için. Belki de kitap en iyi hediye.”

İlhami atladı:

“Mesela, İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Vatan caddesindeki binaya yerleştiğinde bir yıl boyunca sembolik fiyatla yaptığımız yemek servisi için hizmetimizin sonunda Emniyet Müdürü’nün bize verdiğı gibi üç yıldızlı plaket de verebiliriz.”

“Yok, mesela ‘adınıza Tema Vakfı kanalı ile bir çam diktirdik’ diye.”

Salih gülerek araya girdi:

“Bizde şans mı var? Tam verirken onun da ‘ç’ harfı düşer, maddara oluruz vallahi...”

KÖŞEBAŞI

O akşam sözleşmişler. Romanya'da kurdukları şirket ilk büyük işini almış ve böylece kuruluştan bir yıl sonra kâra geçileceği anlaşılmış. Bunu kutlayacaklar.

Romanya genel müdürü Sibel, selefi İlhan, Türkiye ve Romanya'daki şirketlerden sorumlu olan Rifat, Köşebaşı'nın ortağı Ali'nin gösterdiği masaya oturuyorlar. Rifat tuvalete gitmek için izin istiyor. Esas amacı ise ocağın başından ayrılamayan Cumali'ye merhaba demek. Cumali ile Rifat'ın hukuku 1970'li yıllara dayanıyor. Cumali'nin babası rahmetli Pala'nın Beyoğlu'ndaki beş-altı basamakla çıkılan ufacık ocakbaşındaki günlere...

Rifat, masaya dönünce bu defa Sibel,

"Ben de gidip geleyim bari. Ne tarafta?" diye sordu.

Rifat eliyle merdivenleri göstererek,

"Merdivenlerden yukarı çık solda ikinci kapı," dedi.

Bu arada garson Mahmut masaya tepsiyi getirdi.

"Tulum peyniri ve tereyağını koy, gâvurdağı yaptır. Peynirli pideyle bardak lahmacun, yeşillik, közde biber ve domates, turşu falan," dedi İlhan.

Rifat ile garson Mahmut yirmibeş yıldır tanıyorlar, Teşvikiye Camii'nin arkasındaki Eski Kapı'dan. Fakat İlhan bilmiyor. Rifat Mahmut'a eliyle işaret etti biraz eğil diye ve bir şeyler söyledi kulağına. Mahmut anladığını belli eder şekilde başını öne eğip kaldırdı ve gitti.

"Çok temiz," dedi Sibel. "Romanya'da böyle bir tuvalet neredeyse yalnızca beş yıldızlı otellerde..."

Rifat suratına ciddi bir ifade takarak sordu:

"Ne demek yani, mahrumiyet bölgesi tazminatı mı istiyor-sun?"

Üçü birden gülüştiler. Sibel, hemen gelen sıcak lavaşlardan birini yardı ve biraz tereyağ, biraz tulum peyniri koyup ağzına attı. Diğerleri de onu izledi. Rifat, rakı kadehini İlhan'ın kadehine doğru uzatıp, Sibel'in kırmızı şarap dolu kadehine ekşi bir bakış fırlatarak,

"Haydi, yine de portakal suyu ile tokuşturmaktan iyidir. Sağlığınıza ve bu kadar kısa sürede bir ülke hesabını açıp, zarardan kâra döndürmüş olmanıza içiyoruz."

Tokuşturdular. O sırada Mahmut, mini peynirli pide ve bardak lahmacunları dağıtıyordu.

Sibel haykırdı:

"Bu da ne böyle, bu şarap değil."

"Tabii şarap değil, o acılı şalgam suyu. Senin şarap daha gelmedi. Sana ufak bir şaka yaptık."

Gülüştiler. Mahmut, Sibel'in bardağını yenileyip şarabını doldurdu.

Rifat, bu ocakbaşının yabancılar ve bayanlar tarafından çok tutulmasının bir nedeni olması gerektiğini söylüyordu. Sibel devam etti:

"Bence meyhane görünümü yok. Böylece bir bayan rahatsız edilmeyeceğini anlıyor. Koyundan yapılan çöp şiş ağır kokar, burada nasıl bir işlem den geçiriyorlarsa çöp şiş ağır kokmuyor ve lezzetinden bir şey kaybetmiyor."

İlhan ekledi:

"Baştaki soğuk mezelerin çeşitlerini az tutmuşlar ki müşteri abur cuburla karnını doyurup kebabın nefasetine midesinde yer ayırabilsin. Yalnız, yeşillik yok masada. Adana'da çarşıdaki salaş Mesut'ta oturur oturmaz önünüze pelür kâğıtlarını sererken yeşillik tabağını da masaya koyarlar."

Rifat biraz durakladıktan sonra:

"Hepsine katılıyorum ama unutmayın ki burayı ayakta tutan şu arkamızdaki iki Adanalı kule. Biri Sabancı, ikincisi de Yapı Kredi. Adanalı, kebab deyince Adana kebabı bilir. İşte Adana kebab da

burada şehirli damak tadına göre yorumlanmış olarak yapılıyor. Onun için çöp şişten sonra bir Adana kebab söyleyelim de görün.”

“Ben ilk defa denemiş olacağım,” dedi Sibel.

“Haydi bakalım tekrar sağlığa, dedi İlhan. Ben geçenlerde eğitim için Londra’ya gittim ya, akşam bir pub’a götürdüler. Ben de bütün gün beraber olduğumuz dokuz İngiliz’e birer bira ısmarlayayım dedim. Sonra ne oldu biliyor musunuz? Bizi bar kapanırken kovarak çıkardılar. Meğer onlarda adetmiş, eğer biri bir gruba içki ısmarlıyorsa grubun her bireyi de aynı şeyi yapmak zorunda kalmış. Yani sonunda adam başına dokuz bardak, 4,5 litre civarında bira içmiş vaziyette otele zor döndük. Üç İngiliz odalarına bile çıkamamış, lobideki koltuklarda sızmış kalmışlar.”

Sibel ekledi:

“Romanyalılar da çok bira içiyor. Sızıncaya kadar. Ama, onlar birayı genellikle tuzlu fıstıkla içiyorlar. Bükreş’teki büroyu yeni açmışız. Üç ay falan olmuş. Hemen karşısında bir ana-kızın işlettiği lokanta var. Öğle yemeklerimiz için ideal bir yer. Ara sıra biber dolması falan da yaptırıyoruz. Dikkat ediyorum: Öğle yemeği yediğimiz saatlerde hep gelen bir adam vardı, bara tüneyip yarım litre birayı on beş-yirmi dakikada içip gidiyordu. Tabii, arada bize ters ters bakmaktan da geri kalmıyordu. Adamın bizim masadaki kızlara bakışı o kadar iğrenç ki, Ahmet Altan’ın sözü cuk oturuyor: ‘Öylesine iğrenç, öylesine iğrençti ki; o iğrençliği görse, çöp tenekesi bile dayanamaz kusardı.’

“On gün boyunca böyle devam etti. Bir gün ansızın adam yok. Hiç gelmiyor. Merak ettik, çünkü öğle yemeği eğlencemiz o adını bile bilmediğimiz adam. Sorduk. Meğer, yan binadaki inşaatın vinç operatörüymüş. Bütün gün üşenmeyip o vinçten yarım saatte bir aşağı iner, birasını içer ve yine çıkıp işini sürdürürmüş. Son gün hazır betonu, demiri döşenmiş yedinci katın zemini yerine, sarhoşluktan olsa gerek, hemen yanındaki kilisenin damına boşaltınca olan olmuş. Kilisenin çatısı göçmüş. Sonra da adam kaçmış.”

İlhan, hemen sözü aldı:

“Adam doğru yapıyormuş. Romanya’da ben de depresyona girip işkiye fazla dadanıyorum. Yapmasam ya kumara, ya kadına. Sonra toparlayabilirsen toparla. Şimdi, Sibel’le Bükreş’te görev devir teslimi yaparken şunu söylediğimi hatırlıyorum: Sibel, sen bu ofise altı bayan almışsın. Hiç erkek yok. Şimdi, ben bu ofiste çalışacağım. Nasıl?”

Rifat hemen atıldı:

“Zaten göreve başladığında adın çıkmadı mı İlhan ve haremi diye? Hatta, bizim Bükreş bürosuna arkadaşlar ‘Topkapı Sarayı Harem Dairesi’ adını takmışlardı.”

Sibel hemen lafı aldı:

“Yapmak isteyen her ortamda yapar. Yapmak istemeyeni de hareme koysan vız gelir. Eski genel müdürüm Michel Cottet anlatmıştı. Anlatayım da gülün. 1986’da Fransa’da otelcilik ve restoran işletmeciliği yapan bir şirkette çalışıyor. Bir otel işi için Paris’ten Fransa’nın güneyindeki Avignon şehrine gidiyorlar. ‘Gelmişken bir de restoranımıza uğrayalım hem denetler, hem de yemek yeriz,’ diyorlar.

“Restorana giriyorlar. Kendilerini tanıtıyorlar. Genel müdür önde, Michel arkada mutfakçı dolaşmaya başlıyorlar. Her yer temiz, prosedüre uygun. Çalışanlar işine bağlı, moral yüksek. Tam mutfaktan ayrılacakken genel müdür soğuk odanın kapısını açıyor. Michel’in ifadesine göre genel müdür bir süre ‘donakalıyor’. Sonra Michel’i çağırıyor. Michel, ne görsün? Soğuk odada (1-3C°) bir aşçı ile bir garson kadın iş üstünde, ‘neden rahatsız ediyorsunuz?’ edasıyla onlara bakıyorlar. Genel müdür atik davranıyor. Erkeğe bir 100 franklık gösterip, ‘Devamını yandaki derin dondurucuda (-16 C°) yaparsanız bu yüzlük sizin,’ diyor.

“Herkes kahkahayla gülmeye başlıyor. Olayın gerginliği kayboluyor. Restoran tarafına geçip restoran müdürünün ısmarladığı çok özel bir şarap eşliğinde yemeklerini yiyorlar.

“Bir süre sonra Paris’te günlük işlerine devam ederken Michel’e Avignon’dan bir nikâh davetiyesi geliyor. Fakat zarfın üzerindeki isimden kim olduğunu çıkaramıyor. Davetiyenin üzerine el yazısı

ile şöyle yazılmış. ‘Eşim derin dondurucuda imal edilmiş bebeği doğurunca evlenmek aklımıza geldi. Nikâhımızda 100 frankla birlikte sizleri de görmek bizi sevindirecek.’

“Michel, nikâha gidememiş ama genel müdür gitmiş. Bir eliyle damata 100 frankı verirken, diğer eliyle de ‘bir yıllık priminden 100 frank kesildiğine dair ceza tebligatını’ vermek için.

“O sırada şirketin personel müdürü olan Luc Menagé, öngörülen cezayı kişinin dosyasına işlerken ilginç gerekçesini uygun lisana dökmek için üç avukata danışmış.”

Bu arada kebaplar geldi. Önden çöp şiş, arkadan Adana.

Rifat yüzünü biraz ekşiterek:

“Sibel bu kıyağımızı inşallah unutmazsın. Sen öyle istedin diye acısız Adana söyledik. Ama acısız Adana olmaz. Acısız olanına Urfa derler. Cumali bir keresinde Bebek’te bir yer açmıştı. Orada anlatmıştı. Adı Kebaps mıydı neydi, hatırlamıyorum. Kebabı kuzunun boşluk denilen özel bir yerinden çıkan etten yapıyorlarmış. Zırh denilen bıçakla kıyma haline getiriliyormuş. (Rahmetli babası Pala, Beyoğlu’ndaki yerinde bunu bazen kebab bittiğinde bizim önümüzde yapardı. Çok kilolu bir adamdı. Ocağın başında durmadan terlerdi. Omuzunda bir havlu durur ara sıra terini onunla silerdi. Bazen de sağ elini yumruk yapar, tersi ile alnındaki terleri tahtanın üstündeki zırhta* kıyılmış etin üzerine akıttırdı. Sonra da eklerdi: ‘Çocuklar, kebaba esas lezzet katan budur. Alinteri. Bu sırım sizde saklı kalsın.’)

“Sonra, biraz kuyruk yağı ile bu kıyma yoğurulup kök biber atılıyor. Tekrar yoğuruluyor. Kök biber tatlı. İşte bu şekliyle Urfa kebab oluyor. Eğer Adana kebab yapılacaksa, o zaman, karışımın içine yikanarak tuzu alınmış pul biber ilave edilerek acılı hale getiriliyor. Şimdi burada istersen denemesi bedava, siparişi ver vejetaryen kebabı getirsinler.”

“Sahi mi, dedi Sibel. Ben bir tane denemek isterim.”

(*) Zırh: Eti kebablık kıyma yapmaya yarayan özel bir satır.

Mahmut'a sipariş verildi. Arkasından bir tane de künefe söylendi.

"Kaymaklı olsun, diye ekledi İlhan. Sonra devam etti. Biliyorsunuz, Bükreş'te şakalaşmıştık Sibel'le. 'Eğer altı ay içinde büyük bir iş alıp da kâr noktasını yakalayamazsak o zaman yapılacak tek iş kalıyor,' demiştim ona.

Sibel, kıkır kıkır gülmeye başlamıştı.

"İstersen gerisini anlatma!"

"Yok artık nostalji oldu, bari anlatalım da gülelim. Haydi, birer fırt daha alalım da... Şimdi baktım Romanya'da güzel kızlar var. Dedim, iş tutmazsa bunlardan köylerden bulur toplar getiririz Bükreş'teki merkezimize. Sonra orada başlarına ansiklopedi koyar yürütürüz. Kırıtacak ama. Görgü kurallarını öğretiriz. Sonra göndeririz İstanbul'a. İstanbul'da da siz cilve öğretirsiniz... Ne olacak, başta bana pezo derler size de başpezo. Üç yıl sürmez bana derler bey, size de beyefendi."

Rifat noktayı koydu:

"İyi bir proje gibi gözüküyor. Fizibilitesi hazırda varsa önümüzdeki yönetim kuruluna sokabiliriz, ki bizi şirketten derhal atsınlar," dedi ve devam etti; "Arkadaşlar bu kaçak et konusu açıldı mı nedense herkeste masaya sunulacak bol malzeme bulunur:

"Bir lastik fabrikasının Kocaeli'nde inşaatı devam ediyor. Ben de o lastik fabrikasının satış şirketinde çalışıyorum. Amerika'nın Akron şehrindeki fabrikaya birkaç aylığına eğitim için gönderildik. Satış şirketinden ben varım. Fabrikadan da Bülent, rahmetli Ferial, Celal ve şimdi isimlerini hatırlayamadığım birkaç kişi daha var.

"Holiday Inn otelinde kalıyoruz. Otelin karşısında Dry Dock diye bir bar var. Bir akşam orada otururken Celal gelip, 'Yarın patronlar geliyor,' deyince ortalık karıştı. Hemen karşılama planları yapıldı. Bir süre sonra panik bitmiş, planlar hazırды.

"Bizim otelin yanındaki Marriot Oteli'ne yerleşeceklerdi. Ertesi gün havaalanından patronları karşılayıp üç araba konvoy halinde otele geldik. Kayıtlar yapılırken lobideki koltuklara yerleştik, hal hatır soruluyor. Ben, tesadüfen büyük patronun yanında oturu-

yorum. Birden ne göreyim? Bizim kaldığımız yandaki Holiday Inn'in barından tanıdığımız, ucu sivri paslanmaz çelik tarağı hep elinde dolaşan zenci yosma Marianne otelin kapısından içeri girmiş doğrucu bana doğru geliyor. Şimdi diyorum gelip 'N'aber tatlım?' diyecek ve patronların yanında benim karizma sıfır olacak! O an kalbim heyecandan kuş oldu kanatlanıp uçacak sanırsınız. Yüzüm mor, kulaklarım da kızarmış halde... Kadın geldi geldi ve elini bizim büyük patrona uzatıp, ilk adını kırk yıllık dostu gibi söyleyerek, 'Hoşgeldin, epeydir göremedim,' deyip gitti.

"Ortalık buz kesmiş, tık yok. Sanki nefesler bile durmuş.

"Büyük patron sessizliği bozdu: 'Bakın, bu sizin gibi yeni yetişenlere ders olsun. Otelde yatağınızı kırıksız, çok iyi yaptı diye 'femme de chambre'a, benim yaptığım gibi ayrılırken bahşişi çok tutarsanız işte böyle adınızı bile ezberlerler. Her gelişinizde böyle arz-ı hürmette kusur etmezler,' dedi ve kalkıp odasına giden asansörün yolunu tuttu.

"İkinci patron, lobide oturan bizlerin dağılan dikkatini kendine çekmek ve etkilemek için sesini yükselterek devam etti: 'Ağam, bayilerinize malı göndermeden önce listenin kendinizde kalan kopyasına bayinin o sevkiyattan edeceği kârı da yazıcanız! Adamın kaç kuruş kazandığını bileceniz! Yıl sonunda Hayati'yle Özdal'ın takımı bunları toparlıycak. O yıl her bayi bizden ne kazanmış bilicez. Bayi, çok kazanır, bunlar beni ütüyo, kurtulayım der. Demeyen de para sarktı, öbür oğlana da şu işi kurayım der. Der de n'olur? Bizim işe ayırdığı vakit ve nakit azalır. Bayi az kazanır. Bu işle geçinilmez der. Bizden gider rakibin bayisi olur. Öyle demeyen gider başka iş kurar, vaktini ve nakidini o işe ayırır. Biz, yine kalırız yaya! Demek ki bayiye hem sıcak tutucuz! Hemi de ne kazanıyo bilicez! Hem kapalıısını, hem de açığını bilicez. Malı karaborsaya veriyor mu bilicez!'"

Hep birlikte gülüştüler. Kahveleri getiren Mahmut'a İlhan kredi kartını uzatarak fısıldadı:

"Hesabı getiriver de kalkalım."

Rifat ekledi:

“Ama, Romanya hesabına atacaksınız bu masrafı. Hep orayı konuştuk.”

Sibel araya girdi:

“İsterseniz, nereleri konuştuğumuz sır kalsın yoksa bu masrafı kabullenecek muhasebe bulamayız.”

İMROZ

Telefondaki Metin'di. "Perşembe akşamı İmroz'da buluşacağız, işin yoksa gel," diyordu.

On yedi yıl önce ayrıldığı, on yılını verdiği o şirkette aynı dönemde çalışan arkadaşları ile zaman zaman buluşup yarenlik etmek Salim'in çok hoşuna gidiyordu. İş olsa da erteler, oraya giderdi. Ama Metin'in bundan nereden haberi olacaktı. O hâlâ cümleye "işin yoksa" diye başlıyordu.

"Saat yedide İmroz'da olurum," dedi Salim ve telefonu kapattı.

Nevzade sokağını baştan geçip sokağın sonunda sağ tarafta yer alan İmroz'a vardığında alt kat dolmuştu.

"Sizinkiler üstteler," dedi Yorgo.

Salim, merdivenleri tırmanırken, "Şurasının soğuk dekorunu biraz sıcak renklerle bezeseler," diye düşünüyordu. Son yirmi yıldır müdavimiydi buranın.

Altı kişilik masada dört kişi oturmuştu. Kucaklaşmalar, öpüşmeler... iki boş sandalyeden birine oturdu Salim.

Masadakiler, Muhasebeci Erkal'ın dövüş horozu merakından söz ediyorlardı. Erkal, yıllardır dövüş horozu yetiştirir, bahisçilere kiraya verirdi. Zeytinburnu'ndaki bazı kahvehanelerde gizli yapılan horoz dövüşlerinde iyi para döner, Erkal da evde yaptığı bu fazla mesainin semeresini alırdı.

"N'oldu Erkal, Karadeniz'de gemilerin mi battı, yoksa senin çil horoz yine fena mı dayak yedi?"

Ersin hemen ekledi:

"Yok, Salim Abi, kahveyi polisler basmış. Horoz'u da götürmüşler."

"Yapma yahu. Ne olacak şimdi?"

Erkal dayanamadı:

“Haydi bakalım Salim’e bir hoşgeldin diyelim: Şerefe... Ben yanarım yanarım da bu horoza bakmasını bilmezler. Horozcuk ölüverir.”

Masanın en ucunda oturan Osman biraz yüksek sesle:

“Çüşüş... Devletin anlı şanlı komiserleri nezarete bir horoza bakamayacaklar mı? Verirler biraz mısır, olur biter.”

Erkal biraz sinirlice:

“Osman, bunlar Hint horozu, 21 günde kuluçkadan çıkar. Haşlanmış yumurta, haşlanmış et ve balık, peynir, özel yem, buğday, kuru üzüm, mısır, ıspanak, havuç falan, yani çok çeşitli gıdalarla beslenirler. Tek başına kafese koyulur. Yirmi günlük olunca başlar dövüş talimine. Kendini helak edercesine çalışır. Onun için bu Hint horozlarının esas gıdası dövüştür. Komiser bunu nereden bilecek?”

Salim, hemen Erkal’ın sözünü kesti:

“Ben yedi yaşındaydım. Hasköy’de bizim mahallede evin önündeki boş arazide çelik çomak oynarken bir horoz bana saldırıp her tarafımı yara bere içinde bırakmıştı. Mahallenin muhtarıymış sahibi. Meğer dövüş horozu beslermiş. Horoz, kümesten kaçıp bana saldırmış. Annem, akşam babam eve geldiğinde olayı anlattığında babam hemen doğrulup, ‘Ben şimdi o muhtara dünyanın kaç bucak olduğunu gösteririm,’ diyerek ayakkabılarını giyerken kapının zili çaldı. Annem kapıyı açtı. Bir de ne görelim. Bir tepsinin üzerinde kızarmış horoz. Tepsiyi tutan da Muhtar Azmi. Muhtar horozu kesmiş içine de pilav doldurmuş getirmiş. ‘Afiyetle yiyin,’ diyor. Babam şaşkınlanmış anneme bakıyor. O akşam Hint horozu ziyafeti çektik.”

Tam o sırada Mehmet geldi... büyük işler müdürü Cibara Mehmet. Boş iskemleyi işaret ederek sordu:

“Burada kimse oturuyor mu?”

“Yok senin içindir otur,” dedi herkes.

Mehmet göz ucuyla Salim’i göstererek devam etti:

“Sonra ‘kalkmışa oturdu’ derler diye korkarım.”

Selam, merhaba faslından sonra Mehmet, Salim’in yanındaki boş iskemleye oturdu. Rakısı dolduruldu. Hep beraber hoşgeldin yudumu alındı. Mehmet masaya yüzünü buruşturarak baktı:

“Âdem, masayı şöyle renklendir. Kırmızı turp, kavun falan. Nerede senin o meşhur soslu torik ve tarama? Ben gelinceye kadar masayı yolunmuş kaza çevirmişsiniz.”

Erkal hemen atıldı:

“Yok, yolunmuş kaza değil de, yolunmuş horoza... hatta sen gecikince beni kim koruyacak ki, hayvancağızı fırına verip içine pilav bile doldurdular.”

Hepsi güldü. Salim araya girdi:

“Tavuk, horoz beslemenin ben de kolay olduğunu sanırdım ama öyle olmadığını öğrendim.”

“STFA’ya gireli iki ay olmuş. Hüsamettin Orallar dedi ki, ‘Sen Feyzi Akkaya ile tanışmadın, gel seni Alemdağ’a götürüyüm. O kendini emekliye ayırdı orada yaşıyor.’ Çıktık. Ümraniye Dudullu üzerinden Samandra’ya geçtik, bozuk yollardan Alemdağ’a geldik ve köyün içine girip öte tarafından dışına çıktığımızda gruba bağlı Temel Araştırma Şirketi’nin makina parkına geldik. Hüsamettin Orallar aracı park etti ve ‘İşte geldik,’ dedi. Ben sağıma soluma bakıyorum. Etrafta hurda yığınları, şantiye barakaları ve girişteki bekçi kulübesinden başka göze dişe gelir bir şey yok. Oysa gözlerim bir malikane arıyor. Böyle bir yapı da gözümün görebildiği mesafe içerisinde hiç yok. Birlikte yürümeye başladık. Arsanın bittiği tarafta, çitin hemen berisinde yer alan gecekondu görünümünde tek katlı bir ev o zaman dikkatimi çekti. Bakıcı yaşlı kadın ile sohbet ederken Feyzi Bey başında meşhur siyah beresiyle belirdi. Tavukları yemlemek için kulübenin arkasına gitmiş, oradan geliyormuş. Tanışıklık faslından hemen sonra Feyzi Bey elime biraz yem uzattı. Ben de onunla birlikte yere yem serpmeye başladım. Meğer çok zevkli bir şeymiş. Tam zevkine varmışken Feyzi Bey’in lafı ile irkildim. ‘Abi sen hayatında hiç tavuk yemlememişsin, bak sen yemleri betona atıyorsun. Bu yanlış. Toprağa atacaksın ki hayvan her taneyi alırken topraktan biraz da onun için gerekli mineralleri alabilsin.’”

Cibara Mehmet,

“Hadi,” dedi, “ben geç geldim arayı kapatalım. Şerefe.” Kadehler tekrar çakıştırıldı. Bu arada ara sıcaklar gelmeye başlamıştı.

Erkal döndü ve Cibara Mehmet'in ta gözünün içine bakarak devam etti:

"Bu meyhaneler var ya, bu meyhanelerin en çok neyini seviyorum biliyor musun Cibara? İşleri ve gelir düzeyleri ne olursa olsun sıradan insanlar geliyor buralara; küçük, anlık mutluluklar yaşamak için. Dostlarla üç-beş sohbet için. O küçük mutluluklar değil mi zaten yaşamı güzel ve keyifli kılan? İşte, ben bu anı paylaşarak yaşamamanın keyfi için buradayım."

"Şiir gibi döktürdün... ağabey. Haydi millet çil horozun nezaretten en kısa sürede çıkmasına içelim bu sefer de... şerefe."

Sözü Cibara Mehmet aldı.

"Horoza sormuşlar: 'Yumurta mı tavuktan çıkar, yoksa tavuk mu yumurtadan?' Horoz cevaplamış: 'Ben polemiğe girmem, işimi yaparım, gerisine karışmam.'

"Dün, Pınar Et'in davetlisi olarak İzmir'deki tesislerini gezdikten sonra biraz ilerideki besi çiftliğine götürdüler. 6.000 baş dana çitle sarılmış kompartımanlara yerleştirilmiş. Yeni gelenler en sağdaki kompartımana alınıyor. Hayvanların ayakta duracak mecalleri olmadığı anlaşıyor. Sonra besiye çekildikçe sola doğru kaydırılıyorlar. En son kompartımandaki danalar durmadan hareket halinde. Birden bu hareketlerin amaçlı olduğunu fark ettim. Danaların hepsi erkek olmasına karşın devamlı birbirinin üzerine çıkıp işini bitirip aşağı iniyorlar. Yetkiliye sordum, 'Bu ne iştir?' diye.

"Meğer son kompartıman, belli fasılalarla kamyonun yanaşıp danaları kesime götürdüğü bölümmüş. Anlaşılan içgüdüsel dürtüyle neslinin devamını temin için son defa döllemek azmiyle şeklen uygun gördüğü yere cinsiyet farkı gözetmeksizin saldırıyor. Bu arada diğer bölümlerde çıt yok. Çok garibime gitti."

"Kalamar tava nefismiş," dedi Metin ve ekledi:

"Salim Ağabey sen bizim şirkete ilk geldiğinde bir Murat 124 satışı hikâyesi olmuştu, anlatsana..."

"Metin'ciğim 27 sene olmuş. Artık Murat 124'ü hatırlayan bile yoktur."

Masadakiler hep bir ağızdan, "Haydi anlat," dedi.

“Yıl 1978, yeni genel müdür atanmışım. İşe başladığımın ertesi günü, daha doğru dürüst tanımak fırsatı bulamadığım Yönetim Kurulu Başkanımız Ünver Eğrikavuk (rahmetli), ‘Şu eski otoları satıp yenilerini alalım,’ dedi. Ben hemen bir gazete ilanı hazırlamalarını istedim. Taslağı düzelterek oluşturduğum ilan metni ‘Canavar çekişli Murat 124’ler...’ diye başlıyordu. İlanın çıktığı gün Ünver Eğrikavuk beni odasına çağırdı ve ‘Canavar mı satıyorsun yoksa hurda oto mu?’ diye sordu. Gelen adam sana, motora ne ilave ettin de canavar çekişli oldu, diye sorarsa ne diyeceksin?’ dedi. Ben de elimden geldiğince ekonomik ömrü tükenmiş bu otolara ya tamircilerin ya da kısıtlı imkânlarla ilk otosunu alan gençlerin talip olabileceğini düşündüğümü izah ettim. Dikkatlerini çekmek ve en azından bizim otoları merak edip görme arzularını uyandırmak istediğimi belirttim. Ancak ona söylememekle birlikte tereddüte düşmüştüm. Ya otolara talip olacak kişiler hep bizim başkan gibi mantıkları gelişmiş kişilerse? Sonunda masama vardığımda ona tamamen hak verdim. O gün akşama kadar şirketin telefonları susmak bilmedi. Ertesi gün üç otoyu da satmıştık. Kim bilir, ben odasından çıkınca o da ‘Çocuk haklı olabilir,’ diye düşünmüş olabilir. Birini benim bacanak almıştı, üç ay sonra motoru indirince bana gelip, ‘Metin Abi hani bunun motoru canavardı?’ demişti.”

“Sen ne cevap vermiştin?” diye sordu Erkal.

“Abi tam hatırlamıyorum ama, ‘Canavar çekişli dememişler miydi? Cebinden tamir paralarını canavar gibi çekiyor işte,’ deyip savuşturmuştum keratayı.”

Âdem soruyordu:

“Balık, et sote falan bir şeyler hazırlatayım mı? Yoksa biraz daha ara sıcaklardan mı devam etmek istersiniz.”

Et sote söylendi, Cibara Mehmet bir yandan da tabaktaki tek lakerda parçasına gözlerini dikmiş bakıyordu. Aziz Nesin mezarından kalksa onun bakışlarını şöyle tasvir ederdi:

“Çatlamış yarığından balı akan olgun incir gibi sarkıp sulanan etli dudaklarını yalayıp ağzını toparlamaya çalışıyordu.”

Nitekim dayanamadı. Masadaki zeytinyağı şişesinden lakerdanın üzerine biraz zeytinyağı döktü. Çatalının kenarı ile lakerdayı ikiye bölüp bir parçasını ağzına attı. Tabaktaki zeytinyağına da bir lokma ekmeği banıp onu da yuvarladı. Hem lokmasını çiğniyor, hem de laf yetiştiriyordu.

“Hâlâ açım,” diyerek ekledi: “Biraz taze ekmek getir de şöyle suyuna arada bir banalım. Yahu Erkal Abi senin tevellüdün bizden oldukça eski. Baksana senin oğlan Tosun neredeyse benim yaşımda. Sen, bu İmroz’u Krepen pasajındayken tanırsın herhalde.”

Cibara Mehmet yine Erkal’ın damarına basmayı becermişti.

Erkal, biraz homurdanarak cevap verdi:

“Oğlum Cibara, benim gençliğimde oraları varmış ama ben o zamanlar rahmetli anamın telkiniyle o işret yuvalarından uzak dururdum. Uzun zaman da öyle gitti. Sonra ne olduysa oldu. Sizinle birlikte buralara düştük. Düşüş o düşüş. Baştan sarhoş muhabbeti beni sıkardı ama sonraları ben de alıştım. Bu sofralarda adam gibi içki içmeyi –yani uzun aralıklarla içmeyi– becerebildiğim zamandan sonra çok keyif almaya başladım. Haydi bakalım, benim gibi Osmanlı torunu, güvenilir muhasebeci Erkal’ı da kendinize benzetmenizin şerefine...”

“Ancak verdiğin siparişleri ve önündekileri Agop’un kazı gibi götürdüğünü görünce dayanamadım ve aklıma Aygır İmam geldi. Üçüncü Selim’in en namlı düşmanlarından, Aygır İmam diye bilinen Derviş Efendi isminde biri varmış. Bu zat bir öğünde 40 yumurta, üstüne de iki okka pastırma doğratıp yemiş, fakat koskoca lengeri sıyırdıktan az sonra dili ağzına sığmayıp ölmüş. Aman Mehmet diline dikkat et!”

Gülüşerek kadehleri son kez çakıştırdılar. Âdem o sırada üzerine kahve serpilmiş elma dilimleri ve incir tatlısını masaya yerleştiriyordu.

SAFA

Kış olduğu için içeride oturuluyor. Yaz ayları için, arkada güzel bir bahçesi var. Yedikule'deki bu yüksek tavanlı tarihi meyhanenin, duvarlarındaki oyukların içinde st üste yatık bekleyen yüzlerce rakı ŐiŐesi ile çok otantik bir havası var.

Masadakiler,  Roteryen kafadar; Hasan, Necmi ve Talat.

Masa çeşitli mezelerle donatılmıŐ. Bu defa oranın spesyalitesi baş köŐede: 'çıtır' diyorlar. Süzme yoğurt normal yoğurtla karıŐtırılıyor, çok az sarmısak ve biraz iek yağı dökülerek, kuŐbaŐı dođranmıŐ kabak ve patlıcan kızartması ile iyice ırpılıyor ve masaya öylece koyuluyor. atal ucuyla alıp ağzınıza attığınızda kaymak gibi kayıyor. Patron Arif uzaktan masayı kesiyor, herhangi bir eksiği var mı diye.

Necmi hararetle gelecek dönem için genel sekreter seçildiğini ve icraat planını anlatıyor. Hasan, aralarında en kıdemli Rotaryen, biraz ağırdan alıyor. Dinlemekle ve mezeleri götürmekle meşgul. Talat ise gelecek dönemin saymanı. Kulpte eli sıklığıyla tanınıyor.

Necmi anlatmaya devam ediyor:

"Hasancığım dosyalara bir göz attım. Felaket. Bana iki kişi lazım onları tasnif etmek için."

Kadehler kalkıyor. Sayman adayı Talat alıyor sazı eline:

"Bu dönemden biraz para sarkıtsalar bari. Yoksa yine salma yapmak gerekecek üyelere. Bu sefer de eski baŐkanlar tepemize binecek, salma yapmak olmaz diye. Ondan sonra gel de bul toplum projeleri için parayı."

Hasan dayanamadı:

"Neden, o kadar parasını vermesine rağmen yemeğe katılmayan ye var. Toplantı katılım oranımız ortalama yüzde altmış civarı gidiyor. Otele yalnızca toplantıda hazır bulunup da yemek yiyenlerin

parası ödendiği için, o gün yemeğe gelemeyenlerin yemek paraları kulübe kalıyor. Bu da bütçeye epey bir katkı yapar. Zaten sizin bütçenizde iki ağırlıklı gelirin yer alması lazım. Biri yemeğe gelemeyenlerden yapılan yemek gideri tasarrufu, diğeri de yeni üyelerden alınan kulüp giriş parası. Bu ikisini sağlama aldınız mı, gerisi kolay. Sonra ne kadar para topluyorsan o kadar hizmet üret. Arkandan atlı kovalamıyor ki!”

“Ama Hasan, biliyorsun başkanımız çok hırslı. Çok büyük bir proje yapmak istiyor.”

“Eh yapsın. Yapmasın diyen yok ki. Ama el cüzdaniyla projeye soyunanın sonu iyi olmaz. Ayağını yorganına göre uzatacaksın. Atasözleri yetmediyse argo söyleyeyim. Ne kaa ekmek o kaa köfte...”

Gülüştüler ve gelecek dönem başkanının hazır adını anmışken çok sevdiklerini dile getirip onun sağlığına kadeh kaldırdılar. Necmi, garson Ali’ye el etti fakat daha yakında olan Abdullah koştur geldi.

“Emret abi.”

Necmi, bitmiş rakı şişesini göstererek:

“Abdullah, sula bizi.”

“Derhal abi.”

“Rakılar bu ara düzgün çıkıyor, dedi Hasan. Neydi bir ara 80’li yıllarda içtiğimiz. İspirtoydu vallahi. Şimdi şerbet gibi...”

Necmi araya girdi:

“Benim bacanağın yazlığı var Tekirdağ’da. Onun komşusu Tekirdağ Tekel Fabrikası’nda üretim müdürüyümüş. Her yazın sonunda, üzüm hasadının toplandığı eylül ayında fabrika yaklaşık bir ay rakıyı yaş üzümünden yaparmış. İşte, bacanak her yıl bana bir kasa gönderir. Bu hafta toplantıya iki şişe getiririm. Bakın bakalım şerbet nasıl oluyormuş?”

Talat konuyu tekrar Rotary’e getirdi.

“Ben yeniyim biliyorsun. Rotary’nin Masonlarla bir ilgisi var mı?”

“Rotary ile Masonların hiçbir bağı yok. Ama bir kişi hem Rotaryen, hem de Mason olabilir. Masonlar, önce kendi üyelerinin ruh zenginliğini yüceltiyor, sonra da beraberliğin yarattığı kardeşlik felsefesi içerisinde, gerektiği yerde dayanışma içine giriyorlar.

“Masonlar, üyelerinin ruh zenginliğini artırırken, aynı zamanda da mesleki etik değerlerin oluşmasına katkıda bulunuyor. Bazıları dünyanın bu yeni açıklık ve şeffaflık döneminde, onların mabetlerinin hâlâ dışa kapalı olmasının kaliteli yeni üye bulmalarını zorlaştırdığını söylüyor. Diğerleri ise bunun doğru olmadığını, hâlâ güzel ve güzide insanları yeni üye olarak alabildiklerini söylüyor. Ayrıca unutmayalım ki yerleşmiş masonik örf ve adetleri gereği uydukları ritüelleri, törenleri, emir tekrarları yeni dünya insanına özgürlüğü kısıtlıyormuş gibi görünebilir.

“Eskiden Masonluğun kapalılığı ve katı kuralcılığı, üyelerin çoğuna gizemliliğinden ötürü aidiyet ve seçkinlik duygusu sağlamış olabilir. Ama, şimdi açıklık revaçta.”

“Peki Lions?”

“Lions üyeleri, Rotaryenlere nazaran daha seyrek toplanıyor. Onların amacı da topluma hizmet, ancak bu hizmeti daha ziyade para toplayıp topluma maddi yardım olarak aktarıyorlar. Rotary ve Lions kulüpleri Masonlar gibi kapalı ve gizli değil, toplantıları misafirlere açık. Bu iki kulüp, kendi üyelerine değil, topluma hizmet etmek için kurulmuş. Tabii, üyeler onca yılın tanışıklığından sonra birbirlerinin dertlerine de derman oluyorsa bu gayet doğal.

“Rotary’nin farkı, daha ziyade organizasyon kabiliyeti, kişisel veya uluslararası ilişkileri kurmaktaki başarısı, üyelerin nakit katkıyla kalmayıp vaktinden de bir parça topluma ayırması.

“Ben en çok bu özelliğini seviyorum Rotary’nin. En güzel örnek, Polio Plus denilen Çocuk Felci Aşı Kampanyası. Milletlerarası Rotary Vakfı, Sağlık Bakanlığı’na aşıları gönderdi. Ülkedeki Rotary Kulüpleri de on yıl boyunca aşılama istasyonlarının kurulması ve işlemesi için ulaşım, yemek, aşıların taşınması gibi lojistik desteği verdi. Sonunda ne oldu?

“On yılda Türkiye’de çocuk felci hastalığının kökü kazındı. İşte, topluma hizmet bence budur. Benim torunumun bir kolu çolak, bir ayağı topal olmayacak artık. Ve bunda benim payım var.”

“Peki bir toplum projesi üzerinde anlaşılabildiniz mi?”

“Yok, ama için birini seçeceğiz herhalde. Beş yıl önce yaptırdığımız ilkokulun onarılması, kütüphane kurulması veya körler okulunun ihtiyaçlarının karşılanması veya kadınlara okuma-yazma kursları açılması projesi. Tabii burs programı her halükârda devam ettirilecek.”

“Kadınlara okuma yazma projesi deyince aklıma bir anı geldi, dedi Hasan.”

Talat üsteledi:

“Anlat bakalım.”

“Fındıklı Rotary Kulübü 1978 yılında kuruldu. Ben kurucu üyelerden olmamakla birlikte, kuruluşu hemen takip eden günlerde katılan üyelerden biri olarak ertesi yıl yönetim kurulunda görev aldım. Topluma yardım etmemizi sağlayacak değişik bir proje geliştirip uygulamak gerekiyordu. Bir doktor arkadaş, ‘Ana rahminde çocuk sağlığı’ konusunu ortaya attı. Galiba Şinasi Kutbay’dı. Başkaca da bir proje öneren olmadı. Biz de karar aldık bu projeyi uygulamaya. Rahmetli Candaş Demiroğlu Gebze’nin köylerinde baba tarafından tanıdıkları olduğunu, muhtarla konuşup bu projeyi oradaki köyde uygulamaya koyacağını söyledi. İki gün sonra da muhtarın cumartesi günü bizi beklediğini bildirdi. Biz de iki doktor arkadaşımız, Candaş ve yönetim kurulu üyeleri, dört arabayla köye gittik. Buluşacağımız köyün kahvesine girdik. 30 kişi kadar var. Candaş bizim başkanla muhtarı tanıştırdı. 30 kişi tek tek bize, ‘Selamünaleyküm,’ dedi ve biz de tek tek ‘Aleykümselem,’ diye karşılık verdik.

“Bu seremoni 20 dakikamızı aldı. Sonra çaylar dağıtıldı. Havadan sudan konuşmalar devam ediyor. 30 dakika geçti ve bizim başkan konuyu açtı: ‘Sizin köydeki hamile kadınların rahmindeki çocukların sağlığını kontrol etmek için bir sağlık taraması projemiz

var, bu nedenle geldik. Eğer doktorlarımız bu taramayı yapabilirlerse çocuklarınız sağlıklı doğacak.'

"Birden etrafı bir sessizlik kapladı. Kimseden çıt çıkmıyor. Herkes dönmüş muhtara bakıyor. Uzunca bir sessizlik döneminden sonra muhtar önce boğazını temizledi ve şöyle devam etti:

"Beyler, zahmetler etmişsiniz, ta şehirden gelmişsiniz. Bizim avratların rahmiyle ilgilenirsiniz, çocuklarımız sağlıklı olsun diye. Lakin bizim böyle ihtiyacımız yoktur. Ben 62 yaşımıdayım, bu köyde sağlıksız bir çocuğun doğduğunu görmedim. Bizim köyde sakat bile yoktur. Siz gördünüz mü arkadaşlar?"

"Otuz köylü tek bir ses, 'Hayır,' dedi.

"Muhtar, bir köy ismi verdi ve olsa olsa orada ihtiyaç olabileceğini söyledi, sonra da konuyu hemen kapatıp, tarla sulamasıyla ilgili konuşmaya devam etti.

"Kahveden ayrılınca kadar ne bizden, ne de köylülerden biri orada bulunma nedenimiz üzerine konuşmadı. On dakika sonra kahveden ayrılıp arabalarımıza binerken kapımızı açan, sol kolu ve sol ayağı gelişmemiş ve yüzünden zekâ özürlü olduğu apaçık belli olan çocuğu gören muhtar açıklama yapmak zorunda kaldı: 'Siz bakmayın ona, köyümüzün delisidir,' diyordu.

"O sırada kurucu başkanımız olan Şeker Sigorta Genel Müdürü rahmetli Hanefi Ulutekin'in muhtara cevabı çok kısa oldu:

'Kusura bakma Muhtar Efendi, vaktini aldık, galiba bizler de şehrin delisiyiz.'"

YAKUP

Ömer rakısını dökmüştü. Garsonlar hemen Ömer'in önünü kurularıp ıslak masa örtüsünün üzerini örtecek şekilde bir peçete yaydılar. Meze tabaklarını da üstüne koydular. Bunların hepsi şaşılacak bir süratle, bir-iki dakikada olmuştu.

Asmalımescit Yakup'ta dört arkadaş toplanmış, günün yorgunluğunu atıyorlardı. Dernek'ten çıktıklarında bazen buraya uğrarlardı. Diğer meyhanelerden farkı, burada kadınlarla erkeklerin neredeyse eşit sayıda bulunabilmesiydi. Diğer meyhaneler bu konuda Yakup'u yıllardır kıskanırdı. Kadınların çoğu yazar-çizer takımı veya çevredeki konsolosluklarda çalışanlardı.

Ömer mırıldanıyordu:

"Gelsin kadehte rakım, dostum, neşem ve şarkım."

Masadakiler baktılar.

"Yooo, ben söylemedim valla, Cahit Sıtkı'dan. Birdenbire geliverdi aklıma işte."

Ömer, rakı şişesini aldı ve yan yana dizdiği kadehlere milimetrik eşitlikte dağıtmaya başladı. Mırıldanıyordu:

"Neşemin eşi

Hey şişe bey şişe

Gel gel de

Bardağıma işe"

"N'oldü Ömer sen de mi şair kesildin?"

"Yok be aklıma geldi işte. Benim bacanak rakı koyarken hep söyler bu dörtlüğü."

Uğur kadehini kaldırıp "Sağlığa," dedikten sonra ilave etti:

"Alın bu da benden olsun: *'İçince bir kırsan ağzıyla içmeli.'*"

"Bu kimden?"

“İlla ki birinden mi olması gerek, öylesine geliverdi işte! Şaka şaka, bu da Edip Cansever'den.”

Ömer, mahçup mahçup rakısını kaldırıp:

“Haydi olan oldu. Bu hafta bu ikinci. Sakarlığımı hoş görün. Şerefe...”

Hamdi atıldı:

“Masanın üstünü ıslatmak da bir şey mi? Çok uzun yaşayıp bir de altını ıslatmak var. Elden ayaktan düşmek var! Ben hep bundan korkarım.”

Uğur dalmış duvardaki şiiri okuyordu:

“Bakın çocuklar burada ne yazıyor: ‘Kaderde varsa düzülmek, neye yarar üzölmek!’”

“Ben kader’e inanırım ama, o kadar da değöl,” dedi Ömer.

O zamana kadar suskunluğunu korumuş olan Mert kendini tutamadı:

“Ben kadere inanmam.”

“Nasıl yani, hiç mi inanmazsın?”

“Hiç inanmam.”

“Peki bütün bu olan biten sence nedir?”

“Şanstır tesadüftür.”

Uğur, artık duvardaki şiirleri okumayı bırakıp, heybetli gövdesini masanın üstüne doğru eğmiş, tüm dikkatiyle Mert’e bakıyordu.

“Bu durumda ben ikinizin arasında bir yerde oluyorum. Ben doğum ve ölüme kader diyorum. Tüm aradakiler ise rastlantı.”

Hamdi konuşulanları dikkatle dinliyordu.

“Ben hangi araya düşünüyorum bilmem ama doğum ve ölüm kader, aradakiler rastlantı ve seçim. Yani şans ve şahsın kendi iradesi ile verdiği kararlar yaşamın gidişatını tayin ediyor.

“Peki kader nedir? İsterseniz önce onda bir anlaşalım da gerisi kolay.

“Babam beni Süleymaniye’de bir kursa göndermişti. Kader kelimesi, dini bir terim olarak, Allah’ın ezelden ebede kadar olacak olayları önceden bilip tayin ve takdir etmesidir.”

“İşte ben de bunu diyorum. Doğum ve ölüm olmalı bu. Evrensel boyutta bir canlının doğumu ve ölümü önceden yaratıcı tarafından ‘olsun, şu zamanda’ diye karar altına alınmış olmalı. Aradaki yaşamın detayları ile niye ilgileysin? Milyonlarca canlının yaşamının detayını kim niye tayin etsin. Tayin ediyorsa niye takip etsin? Aynı çelişki Hristiyanlık’ta da var. Kaderin Latincesi *fatum*, sonra olmuş *fado*. Hani şu Portekizlilerin acının müzikteki ifadesi dedikleri *fado*. Hasretin, kötü talihin, ayrılıkların, umutsuz aşkların ve acının müziği *fado*. Yani onlar da başlarına gelen tüm felaketleri kader saymışlar ve bu kahredici ölçüde hüznün yüklü müziği ayla bayıla dinler olmuşlar. Ben, en çok kör *fado*’cu Dona Rosa’nın yorumunu severim. Herhalde körlüğünden kaynaklanan ‘kör talihi’, daha iyi yorumlama yeteneği ile *fado*’yu bol acılı Adana kebabı gibi yapıyor. Lizbon’da dinlemiştim onu yıllar önce, sonra albümlerinden takip ettim.”

“Gençliğimizde Arnavutköy’de Huzur’da mı, Kuyu’da mı çıkardı tam hatırlamıyorum. Hayko vardı. Onun meşhur Ermenice şarkısı hâlâ kulaklarımda: ‘*Sude sude/ Sude sude/ Hamapen sude.*’ Yani; boş, boş, boş, boş. Hayat boş!”

“İşte benim de sözüm böyle nihilistlere. Bir şey yapmayıp, hayatı boş görenlere. Oysa bu hayat bize dolu dolu yaşamak için verilmiş. Eğer aradığımız huzur ise, onu boş bir hayatta değil, yaşama sevinci ile yaşanan her anın içinde buluruz. Hayatta yaşanan her an da kişinin karar almasını şart kılar. Kişi o kararın riskini alacak, heyecanını duyacak. İşte yaşama sevinci bu ufak ufak heyecanların toplamı olmalı... Kararı öyle alırsan o yola, böyle alırsan bu yola gidersin.”

Kadehler kaldırıldı. Ömer tedirginliğini gizleyemedi.

“Çocuklar bir yandan rakıyı çekiyoruz, öbür yandan da din iman muhabbeti yapıyoruz. Konuyu değiştirsek mi diyorum? Hani derler ya, ‘Meyhanede yazılan cehennemde okunur.’ Yahu çarpılacağız!”

“Benim için hava hoş. Ama bilin ki bu dinle ilgili bir konu değil. Felsefi takılıyoruz Ömer,” dedi Mert.

Kadehleri tokuşturup, hep bir ağızdan, “O zaman başka,” dediler.

Ömer hemen devam etti:

“Uğur’un ‘kader’ tarifine ben bir şey ilave etmek istiyorum. Kader iki çeşittir. Biri, insanın iradesi dışında oluşan olaylar için. Bu, Allah’ın kâinata kurduğu ilmi düzendir. Evrende şaşmaz bir nizam ve intizam vardır. Belki de Tanrı bu kusursuz düzenin ta kendisidir. Bilmiyoruz. Buna yalnızca doğum ve ölüm değil, yaşam boyu sürecek olan, sizlerin tesadüfi dediğiniz olaylar da girmekte. O yıldırım, evrenin şaşmaz kuralları gereği düşecektir. Ama senin o anda orada olup olmaman tesadüftür. Bu çeşit kaderde insanın sorumluluğu yoktur. İkinci çeşit kader ise insanın iradesine bağlı olarak oluşan kaderdir. İnsan verdiği kararla dünyaadaki kendine tanınmış süre içinde hayatına yön verir ve bu kararlardan sorumlu olduğu için de sonunda Allah’a hesap verecektir. İşte buna ‘cüzi irade’ denir.

“Einstein’ın atomun içindeki parçacıkların tesadüfi bir şekilde hareket ettiğine inanan bilim adamlarına verdiği meşhur bir cevap vardır: ‘Tanrı zar atmaz.’ şimdi adını hatırlayamadığım biri de şöyle demiş: ‘İnsanoğlu zarları atar ama onları yere düşüren Allah’tır.’ Size ilahi, ilmi düzenin enteresan bir örneğini anlatmak istiyorum.

“Patates üretimi veya ticareti ile uğraşan bir dostumun 1994 yılında bana anlattığına göre takriben her on yılda bir, dünya rekoltesi aynı zamanda oldukça düşermiş. şimdi bu bilgi doğru ise, dünyanın her tarafında değişik iklim koşulları içerisinde toprağın altında büyümeye çalışan patatesler nasıl oluyor da haberleşebiliyorlar? Acaba bu tohumların DNA kodlamasında her on yılda bir dinlen komutu mu var? Yoksa her on yılda bir genel atmosfer şartlarında yalnızca patatesleri etkileyen bir değişiklik mi oluyor?”

Ömer’i dikkatle dinleyen Mert dayanamadı:

“Yani hiçbir karar almayıp, çaba göstermeyip ‘Allah’ın takdiri neyse odur’ diyen yanlış yapmış oluyor.”

“Tabii, hem de nasıl yanlış. Temelinden yanlış. Sen yan gel yat, hiçbir şey yapma, hiç risk alma, sonra da sorumluluğu Allah’a havale et. Adama sormazlar mı? Be adam, madem Allah seni kurmuş bir makina gibi yarattı, her şeyine o karar veriyor, peki niye seni hep sınava sokuyor, şerre karar verdiğinde cehenneme, hayra karar verdiğinde de cennete koyuyor. Bu seçimi sana vermiş. Ödül ve ceza da koymuş.”

Uğur, “Aklıma bir fıkra geldi,” dedi:

“Bir Amerikalı’yla bir Japon safari avındalar. Bir aslan görmüşler. Biri ateş etmiş, karavana; diğeri de ıskalamış. Aslan üstlerine geliyor. Amerikalı kadere boyun eğip oturmuş yere, açmış viski matrasının tıpasını çekmiş fırtı. Tam Japon’a ikram edecek, bakmış Japon ayakkabılarını çıkartıp spor ayakkabılarını giymekte. ‘Sen aslandan daha hızlı mı koşacaksın şimdi?’ diye sormuş Japona. Japon’un cevabı kısa ve net: ‘Yok, senden hızlı koşsam bana yeter!’”

Mert konuyu değiştirmek istercesine:

“Yahu beyler Yakup birazdan gelir, ‘Yaylanma saati beyler,’ diyerek. Benim karnım hâlâ aç. Ara sıcak söyleyelim biraz. Bir arnavut ciğeri, tereyağda mantar ve kâğıtta pastırma. Uyar mı?”

Herkes başını salladı. Mert garsonu çağırıp siparişi aktardı ve masaya dönerek uyardı:

“İsterseniz bu siparişin kaderimiz olmadığını ve karar yetkisinin bende olduğunu ispat etmek için garsonu çağırıp tereyağda mantarı iptal ettirebilirim.”

Hep bir ağızdan itiraz ettiler:

“Aman, tamam anladık, karar yetkisi sende, iptal ettirme.”

KÖR AGOP

Kadir, Kör Agop'tan içeri girdiğinde masalara şöyle bir göz gezdirdi. Muharrem köşedeki masadan ona el ediyordu.

"Yahu otoparkta oyalandım. Geçenlerde gazetede okumuştum. Aralarında atışma olmuş, otoparkçı gençlerden biri anahtarları toplayıp toz olmuş. Millet burada sabaha kadar perişan olmuş. Onun için arabayı öyle bir yere park ettim ki anahtarımı alabileyim. Tabii çıktığımızda o daracık sokağı o kafayla bulabilirsem."

"Dert etme," dedi Muharrem. "Biliyorsun ben buralıyım. Senin arabanın kılına dokunurlarsa Kumkapı Spor gelecek sezon giyecek forma bulamaz."

Telefona sarıldı. Tuşladı.

"Bekir, sen misin? Ben Muharrem. Yahu Kör Agop'tayız, kahveden birini gönder de arkadaşın arabasını park etsin. Biraz eğreti park etmiş de... İşini kolaylayınca düş masaya, yollukları birlikte atarız. Yok senin oraya gelemeyiz. Sen düş."

"Masayı donatmışsın bakıyorum."

"Evet, soğukları koydurdum. Vallahi, beyazpeynir ve kavundan otlandım. O kadar. Seni bekledim. Haydi bakalım sağlığa..."

"Birazdan fasıl başlar. Muharrem istersen şu işi bir konuşalım, sonra boğuntuya gelmesin. Biliyorsun eskiler 'Sarhoşun mektubu meyhanede okunur,' derler."

Muharrem, tabağına topiğin yarısını, biraz çiroz, bir göz lakerda koydu... ve sözlerine devam etti.

"Sen ne dersen o! Kadir biliyor musun? Ben ilk rakıyı şimdi senin oturduğun iskemlede içtim. Bizim ev üç sokak arkadaydı. Bir gün annem, 'Git babanı Kör Agop'tan al getir. Ama çabuk ol,' demişti. Ben de gittim, yanına vardım babamın. Beni oturttu. Bardağıma biraz rakısından koydu. 'Hele bir yolluk atalım da öyle,' dedi.

Babam, İnciyan Agop derdi. Bir gözü kördü. Hem onun, hem de karısının. O işletirdi burayı o zamanlar. Sonra oğlu Hayko işletti. Sonrasını ben de bilmiyorum. Çünkü biz buradan önce Aksaray'a, sonra da Etiler'e taşındık. O zaman, bu zaman arada bir uğrar, balık çorbamı içer giderim."

Garson masaya yaklaşmış boş su şişesini alıyordu. Muharrem garsonu bir daha bu kadar yakınında bulamayacağını düşündüğünden olsa gerek, ara sıcaklar için dalak ve midye tava söyledi ve hemen ardından ekledi:

"Aman teker teker getir de soğumadan yiyelim."

O sırada, Muharrem'in eli havaya kalktı ve bağırdı:

"Tıfıl, buradayız. Kadir ver şu anahtarını. Bir de marka, model, renk ve sokakta bir mihenk taşı göster, gerisine karışma."

"Vallahi, kuru temizleyici yazıyordu. Tam onun önünde. Yeşil Renault. Zaten anahtarın burasına bas, araba hemen 'o benim' diye ışıklanıyor.

Tıfıl, adı gibi çiroz, yanpirik adımlarla çıktı gitti. Geldiği an ile gittiği an arasında bir kelime etmemiş, yalnızca başını sallamıştı. Kadir sordu:

"Dilsiz mi? Yani konu körlerden açıldı da, dilsizlerden mi devam ediyoruz?"

"Yok konuşur ama çok az konuşur. Körler konusuna gelince ben tamamını anlatmadım. Kör Agop'un Zalim diye bir de köpeği vardı. Onun da tek gözünü kedi tırmalamıştı, kördü."

"Pes doğrusu. Sen nereden biliyorsun bütün bu ailevi durumları peki?"

"Oğlum, sana söylemediler mi? Benim anam da kördü. Hem de iki gözü birden. Aynı mahalledeyiz ya, bazen bir araya gelip körler muhabbeti yaparlardı. İşte bu ahbab çavuşluk oradan."

"Muharrem gelelim şimdi şu parti konusuna. Biliyorsun yerel seçimler var. Partide arkadaşlarla konuştuk. Bir liste yaptık. Şimdi seçimler karnaval gibi yapılıyor. Tabii masraflı oluyor. Ne kadar yaygara, döner ekmek ikramı, fakirlere erzak dağıtımı, konser falan yaparsan o kadar oy alabiliyorsun. İşte bu liste, faaliyetlerin finans-

manını yapacak olanlar için. Katkıda bulunacaklara, başa gelirsek eşek olmadığınızı tabii ki göstereceğiz.”

“Ama ben parti marti tutmuyorum.”

“Nasıl yani, hani bizim partidendin.”

“Abi ben artık parti marti tutmuyorum. Sen bektaşî fıkrasını biliyor musun? Bektaşî’ye sormuşlar: ‘Baba erenler, hangi partiyi tutuyorsun?’ ‘Hiçbirini,’ demiş. Bektaşî Babası. ‘Neden ama?’ ‘Çünkü hepsi de Ramazan orucuna benziyor; ne zaman tutsan aç kalıyorsun.’”

Arada çalgıcılar Nihavend Langa, Şehnaz Langa’yı çalmış ve şimdi de Kevser Hanım çalıyordu. Kim bilir sırada daha neler vardı. Muharrem kulağı okşayan bu ezgileri dinlemekle kalmayıp zaman zaman mırıldanıyordu da.

“İyisin,” dedi Kadir, “bakıyorum kapılmış gidiyorsun bahtının rüzgârına.” Ve onun mırıldanmalarına eşlik etti.

“Eh, burası meyhane,” dedi Muharrem ve rakı şişesini işaret etti: “Bu meret de, ne Beethoven’in Opus 7, 14’üyle ne de Chopin’in Opus 28, 16 numaralı prelüdüyle gider.”

Gülüştüler, yine rakıdan bir yudum. Çatal ucu mezelerden biraz değişik tat. Kadir, o kadar kolay pes etmeyecekti anlaşılan.

“Bir de balık çorbası söyleriz değil mi? Ama Muharrem, senin bize yardım etmen için partili olman gerekmiyor ki. Benim için yapacaksın bunu. Zaten sana pek bir şey yazılmadı. Semtin bayraklarla donatılması işi. Hani o direkler arasına ip geriyorlar da ufak bayraklar sallandırıyorlar ya, işte o. Topu topu on beş bin dolar. Senin için lafı mı olur.”

“Yok parasında değilim. O da azımsanacak bir rakam değil ama, esas ben işin başka taraflarındayım. Bir kere, bu bayrak konusunu hiç sevmiyorum. Çevreyi kirlettiği yetmediği gibi bir de üstüne üstlük her partinin genç militanları bunca paraya mal olan rakip partinin bayraklarını geceleri yere indirip çamura bulayıveriyor.

“İkincisi, iş adamı olarak angaje oluyorsun. Ya seçimleri başka parti kazanır da sizden biri beni jurnallerse, inşaatlarıma ruhsatı

nasıl alırım? Onun için yemezler. Gidin başkasını bulun. Benim başımda zaten Kumkapı Spor var. Bana yetiyor.”

Kadir, anlaşılan baktı ki üstelemekle olmayacak, ısrarı bırakıp başka konuya geçti.

“Muharrem bir fıkra da ben sana anlatayım: Adamın biri evlenme çağına gelmiş ve bir kadına evlenme teklif etmiş, kadın: ‘Memnuniyetle, demiş, ama bilmelisin ki ben daha önce üç kez evlenip boşandım...’ ‘Aman ne önemi var,’ diye cevap vermiş adamcağız. Ve hemen evlenmişler, kadın bakire çıkmış, bu defa adam iyice şaşır-mış. ‘Hanım, hani sen üç kere evlenmiştin, nasıl hâlâ bakiresin?’ Kadın bir iç geçirdikten sonra anlatmaya başlamış: ‘Bak kocacığım, birinci kocam muhafazakârdı, beni olduğum gibi muhafaza etmek istedi. İkinci kocam ise sosyal demokratı, ‘olur, her şey olur, onu da yaparız, bunu da yaparız,’ deyip durdu ama beceremedi.’ Ya üçün-cüsü, diye atılmış adamcağız ve cevabı beklemeye başlamış; ‘O mu kocacığım, faşistin tekiydi. Hep anamla meşgul olduğundan bana sıra gelmedi.’”

“Yahu, biz de amma enteresan adamlarız. Sen de, ben de Etiler’de oturuyoruz. Kumkapı’da oturup Etiler’in meselelerini konuşuyoruz. Yani soruyorum: Biz, niye Etiler’de oturup da orada içmedik.”

“Aman sen de... sanki Etiler’de meyhane vardı da biz mi içmedik?” cevabını almak için soruyorsun. Orada, siparişlerini süratle getirip, seni bir saatte masadan kaldırıp, masayı ikinci tura sokmaya heveslenen garsonların çalıştığı sosyetik kebabçılar, ‘trendy’ barlar, eğlence kulüplerinden başka ne var? Bize olsa olsa boğaza inip bir balık restoranında mezeli masa kurdurmak kalıyor. O kadar. Gidip Papermoon’un barında iki aperatiften sonra oturup makarna yemek bana göre değil.”

“Ben hepsini deniyorum. Bir akşam bir İtalyan lokantasında şaraplı bir yemek veya örneğin La Maison Restaurant’da bir Fransız yemeği... Sen de ufak ufak denemeye başlayıp şu rakı-meze monotonluğundan kurtulsan, diyorum.”

Balık çorbasını söylediklerinde saat on bire on vardı. Muharrem gecenin sonunu tatlıya bağlamak için olsa gerek, Kadir'e doğru eğilerek fısıltıyla konuştu:

"Beş bin dolar veririm. Ama sana! Dilediğin gibi kullan. Benim adımları karıştırma. Onlara söyle geri kalan on bin için başka bir keriz bulsunlar. Bak Kadir, dün her gün aldığım gazetenin ekinde sizin adayın yapmayı vaat ettiği projeler yer alıyordu. O ne öyle? Beşiktaş'a 'Animal Holidayland' yapacaktı. Beşiktaş'ta yaşayanların yüzde kaç İngilizce biliyor? Yoksa Beşiktaş İstanbul'un değil de Londra'nın bir ilçesi oldu da ben mi uyudum? Söyle bakalım, nedir bu Animal Holidayland?"

"Abi, ben İngilizce bilmiyorum. Başkana sorar, sana bildiririm. Raylı sistemi Beşiktaş'a uzatacak ya, herhalde onun vagonlarını yapan şirketin adı falan olmalı."

Muharrem kahkahayı bastı:

"Gördün mü bak sen bile işin içinden çıkamadın. Türkçesi 'Hayvan Tatilbeldesi veya Tatilköyü'. Şimdi oylarını almak için hayvanseverlere mesaj vermesini anlıyorum ama neden İngilizce ve neden tatilbeldesi? Bütün pisipisi ve itler ve hatta itoğlu itler İngilizce öğrendi de onlar anlasın diye mi? Bu itoğlu itler ve pisipisiler ne zaman çalışmış, yorulmuş da tatili hak etmişler. Ben it gibi çalışıyorum, bir tatilköyüne gidecek nakidi bulduğumda vakit bulamıyorum. Vakit bulduğumda da cebim boş oluyor."

"Yahu kafana takma, başkanla konuşurum Türkçesini yazarlar, olur biter. Hay Allah senden razı olsun Muharrem. Bu parayı verdin ya, beni büyük bir sıkıntıdan kurtardın. Hiç vermemen tavır almışsın gibi bir yanlış anlamaya neden olacaktı."

"Eh, siz de eşek değilsiniz. Başa geldiğinizde ben üç kat ilave isterim, siz de bir kata olur dersiniz, ödemiş oluruz. Bak, ben 'ipe bayrakları seriyorum', sen de onlara söyle benim ricalarım olduğunda ipe un sermesinler."

"Tamam, söz," dedi Kadir ve ekledi: "Ama çekme kat olursa bozulmak yok!"

Tam o sırada Muharrem yine el etti. Bu defa gelen Bekir'di. Anlaşılan işini bitirmiş, yolluk almaya gelmişti.

Muharrem, Kadir ile Bekir'i tanıştırdıktan sonra Bekir Kadir'e döndü ve başladı anlatmaya:

"Bektaşî'ye sormuşlar: 'Kaç türlü dost vardır?' O da sıralamış: 'Dost vardır, ekmek gibidir, yemek gibidir, su gibidir, her gün ararsın! Dost vardır, ilaç gibidir, hastalanınca ararsın! Dost vardır, hastalık gibidir, o seni arar bulur!' İşte Muharrem benim için ekmek gibi, su gibidir. Ben onu her gün ararım ama o buralara seyrek geliyor... Tam size doğru çıkacağım, bizim takımın amigosunun evinde yangın çıkmış, çocukları gönderdim. Yoldayken telefon ettiler, evin yarısı yanmış, diğer yarısını da itfaiyeciler tazyikli suyla yerle bir etmişler. Evsiz kaldı garibim. Haydi abiler, pamuk eller cebe."

"Oğlum, daha beş dakika önce Kadir beni soydu soğana çevirdi, yolunmuş kaza döndük, sen şimdi bir tüy daha diyorsun. Farkında değilsin ama tüy dikiyorsun. Müteahhitlikten yarın istifa ediyorum abicim. Amigoluğa başlayacağım. Biraz da yardımlar bana aksın."

Kalktıklarında Muharrem hâlâ mırıldanıyordu:

"Vere vere kalmadı... kalmadı... Allah canımı... almadı... almadı."

HAYDARPAŞA GAR RESTORAN

Ankara’da bir ihaleye katılacaklar, hava da biraz riskli. Don ve fırtına tehlikesi var. İhaleye garantili yetişmek için en iyisinin trenle gitmek olduğuna karar verdiler. İhaleye üç kişi katılacak. İstanbul’daki merkezden şirketin iki ortağı Engin ve Cengiz, Ankara’daki bürodan da Numan.

Engin ve Cengiz o gün şirketten çıkar çıkmaz doğru Haydarpaşa Garı’na gidip restorana oturdular.

“Ne iyi ettik de erkenden geldik, dedi Engin. Burada kafayı çekmeden yataklıya binersem sabaha kadar takata tukata, takata tukata saymaktan uyuyamıyorum.”

Cengiz rakıları dağıtırken, Engin de garson Recep’e mezeleri ısmarlıyordu.

“Tepsiden pancar turşusu, pilaki, şakşuka, favayı bırak, bir de ustaya söyle çılıbrın tazesini yapsın. Haa... bir de çoban salata yaptır tazedem.”

Engin sonra Cengiz’e döndü ve izah etti.

“Buranın bir çılıbrını yemeden, bir de şu mermer aslanları okşamadan gitmeyeceksin.”

Cengiz, rakı kadehini kaldırıp çaktı.

“Sağlığına Engin ve yarınki ihalede başarımıza.”

Engin gülmeye başladı.

“Niye gülüyorsun?” diye sordu Cengiz.

“Aklıma yıllar önce Ankara’da katıldığımız bir ihale geldi. PTT Genel Müdürlüğü’nde perforatör şeridi ihalesi vardı. Perforatör şeridi nedir biliyor musun? Nereden bileceksin? Senin yaştan genç. Şimdi faks cihazları var ya, onlardan önce teleks denen bir alet vardı. Bunlar takılan rulo halindeki şeridi çeşitli yerlerinden delerek –yani perfore ederek– çalışırlardı.

“Biz de o yıl bir şerit imalatçısının Türkiye mümessili olduk. Açılan ilk perforatör şerit ihalesine girmek için teklifi hazırladık ve aynen böyle trenle Ankara’ya gittik. PTT Genel Müdürlüğü satınalma servisine sarı zarf elimizde girer girmez, üç kişi Numan’la beni eskort ederek tuvalete soktu. Korkmuştuk. İçlerinden biri gazete kâğıdına sarılı bir banknot demetini elime tutuşturdu ve zarfı kendisine vermemi söyledi. Biz ne olduğunu baştan pek anlayamamışken diğeri durumu izah etti:

–Bak arkadaş bu müvezzi yağmurlukları işi benim ihalem. Devalüasyon oldu, malı zamanında teslim edemedim. Şimdi ‘nam ve hesabıma’ yeniden ihaleye çıkıyorum. Onun için insafınıza sığınıyorum.

“Mesele anlaşılmıştı. Ben paketi kendisine iade edip şöyle dedim:

–Arkadaş bir yanlışlık oldu herhalde, bizim zarf perforatör şeridi ihalesi için. Sen ise yağmurluktan bahsediyorsun.

“Meğer bizim ihaleden bir önceki ihale posta dağıtıcıları için muşamba yağmurluk ihalesiymiş. Acaba demette kaç para vardı? Hep merak etmişimdir.”

Cengiz, gelen çılıbırı dağıtmayıp ortadan yenmesini uygun görmüştü.

“Bende de bir ihale komedisi var,” dedi ve devam etti:

“Bir devlet üniversitesinin ihalesine girdik. Zarflar açıldı. Sizin evraklarınızda eksiklik var, dendi.

–Nedir? dedik.

–Bakın, bizim şartnamede dört adet van ruhsatı koyulacaktı, siz ise kapalı kasa kamyonet ruhsatı getirmişsiniz, deyip bizi diskalifiye ettiler. Van dedikleri de şu içinde koltukları olmayan pencereleri camsız minibüs. Ben ihale salonundan çıkartıldım. Dışarıda beklemeye başladım. Bir yandan da şirkete telefon açıp evrakları hazırlayan arkadaşla kalayı bastım:

–Bizde hiç kamyonet yok, nereden çıktı bu kamyonet ruhsatı?

“Beklerken ne göreyim. On dakikada bir içerideki şirketlerden biri dışarı çıkıyor. Sanıyorum, hepsi aynı sebepten. Yani van ruhsatı

yerine onlarınki de kamyonet ruhsatı çıkmış. Şirkete dönünce, kayıtlı bütün vanların ruhsatlarına bakıyoruz. Akıl alacak gibi değil. 23 adet vanın 21 adedi kapalı kasa kamyonet gözüktüyor. Geri kalan iki tanesi ise van. Bakıyoruz bu ruhsatında van yazan iki araç yeni alınmış. Tanıdığımız bir otomotiv bayiini arayıp durumu anlatıyoruz. Son beş-altı yılda uygulanan vergi yönetmeliğinde vanların vergisi kapalı kasa kamyonetlere kıyasla daha yüksek tutulduğundan otomotiv şirketleri bu yönetmelik süresince vanların ruhsatlarına kapalı kasa kamyonet yazdırmışlar. O yıl başında yönetmelik değişip de her ikisinin vergisi tekrar eşitlenince artık vanı van, kapalı kasa kamyoneti de kapalı kasa kamyonet yazar olmuşlar. İşte, uyanıklık diye buna denir. Bir firma bu açığı keşfetmiş. Satınalmış o yıl dört vanı. Şartnameyi de istediği gibi yazdırmış. Şartname illaki ruhsatta van yazacak diyor. Böylece onun evraklarında taş gibi van yazıyor. Buna ihaleci lisanında ‘şartname triği’ diyorlarmış. Katılan kuruluşların hepsi diskalifiye oldu ve kalan tek kuruluş ihaleyi aldı. Biz itiraz ettik. Bilirkişi raporu götürdük, fakat nafile.”

Engin, Cengiz’i dikkatle dinlemiş ve sonunda hem hayretini, hem de üzüntüsünü bildirecek şekilde başını iki yana sallamaya başlamıştı.

“Bu memleket adam olmaz. Kamu ihaleleri emmebasma tulumba gibi devamlı sistemden açığa para çıkarttıkça işimiz yaş. Şimdi gelelim bizim yarınki ihaleye. Diyorum ki anlaşmayalım, yazalım fiyatı en dibinden olsun bitsin.”

“İyi diyorsun da iki ay sonra da bizim işin ihalesi var. Onlar da aynı şeyi yaparlarsa olan hem onlara hem bize olur. Ben diyorum ki üçüncü bir kuruluş çıkmazsa anlaşalım gitsin. Hatta üçüncü bir kuruluş çıkarsa ve onlar o kuruluşu hallederlerse, biz yine anlaşalım. Ama onlar üçüncü kuruluşu halledemez de iki zarf içeri verilmiş olursa, o zaman kaçarımız yok. Biz de üçüncü zarf olarak bizim fiyatı yazarız.”

“Yahu biraz önce vatan millet Sakarya edebiyatı yapıyorduk, ne çabuk raydan çıktık?”

“Eee, ne yaparsın Engin, bu kamu ihale sistemini ben kurmadım. Lafa gelince, en ucuzu vermek zorunluluğu yok, diyorlar. Uygulamaya gelince, hangi ihale komisyonu en ucuza vermese hakkında soruşturma açılıyor. Tabii adamlar da devlet menfaatini gözettiklerini kestirmeden ispat için en ucuz fiyata işi veriyorlar. Yani neden risk alsın bürokrat? Şimdi en ucuza işi alacaksın, hem de kâr yapacaksın. Bu çok zor. Onun için sistem seni istemeye istemeye ya yeterliliği olanların işleri paylaşmasına, ya da işi en ucuza alıp eksik evsafa teslim ederken idareden iki gözünü yumacak birini bulmaya itiyor. Sonuçta bu memlekette ihale ile iş alıyorsan temiz olmana imkân yok. Ya öyle, ya da böyle bir bulaşıklığın olması gerekiyor. İstersen ‘temiz kalayım’ de! Bir dene! İş o noktaya gelince sıkıysa ‘ben oynamıyorum’ de. Diğerleri için, oyunun dışına çıkmak isteyen her zaman ihbar, yani işi bozma riski yaratır. O zaman ya hepsi birleşip üstüne gelirler seni de mutlaka aralarına almak için veya seni şu ya da bu şekilde altetmeleri gerekir. Şimdi sen söyle ne yapmalı?”

Engin, çok huzursuzdu. Her halinden köşeye sıkıştığı anlaşıyordu. Duvarlardaki Osmanlı zamanından kalma çinilerin güzelliğini biraz seyredip, başını sonunda Cengiz’e çevirerek suskunluğunu bozdu.

“Bak Cengiz, biz 68 gençliğiyiz sözümona. Piyasa ekonomisine, Amerikan emperyalizmine, toprak ağalığı düzenine... her türlü anaför, namussuzluk ve düzenbazlığa bayrak açmış, sürdürdüğümüz kavgalarda hayatımızı dahi riske atmıştık. Kimimiz öldü gitti, kimimiz en güzel yıllarını hapislerde çürüyerek geçirdi. Kimimiz de şekil 3’te görüldüğü üzere sürünüyoruz. İdeolojik açıdan ‘dönme’ olabilirim ama toplumumuzun ahlaki değerlerinin gözümün önünde çürüyüp gitmesine göz yummak ve hatta o yönde rol alarak katkıda bulunmak bana çok dokunuyor.”

“Şimdi de sen beni dinle Engin. Hem de can kulağıyla. Biz kimseye rüşvet vermiyoruz. Kimseyi aldatmıyoruz. Kâr etmeye çalışıyoruz, kâr! Kâr olmazsa sen ve ben yaşayamayız. Bu ortaklığı hiç yaşatamayız. Bu kadar kişi bu işten ekmek yiyor. Onlara ne di-

yeceğiz? Harç bitti yapı paydos mu? Üç ay sonra işyerimizin yıllık kirası ödenecek. Ne ile ödemeyi düşünüyorsun? Gazoz kapağı ile mi? Oğlumun kolej parası, senin şirkete kayıtlı arabanın benzini, çaycı Bekir'in kesme şekerleri ne ile alınacak?"

Engin, hâlâ huzursuz bir halde bir yandan sağ bacağına salınacak gibi sallamaya devam ediyor, diğer yandan da söyleyeceklerini toparlamaya çalışıyordu:

"Bunun başka bir hal tarzı yok mu? Yani anlaşma olmadan."

"Var," dedi Cengiz. "Rakiple ortak oluruz. Böylece monopol oluruz. Her çıkan ihaleye bizden başka fiyat veren olmaz. Yeni bir rakip çıkıncaya kadar parsayı toplarız."

"Bak bu işi tuttum, dedi Engin. Tamam yarın hemen ortaklık teklif edelim."

"O iş o kadar kolay değil. Onların şirketi bizimkinden büyük. Birleşirsek yönetim onlarda kalır. Bunca yıldır anan ağlamış, büyüttüğün yavruyu evlatlık mı vereceksin? Paylaşmak da ortaklık gibi ama kendi şirketinin yönetimi sende. Yedeksubayken Çinli General Sun Tzu'nun *Savaş Sanatı* adlı kitabını okumuştum. Üstat diyordu ki:

- Bire on güçlüysen düşmanı kuşat.
- Bire beş güçlüysen böl.
- Bire iki güçlüysen saldır.
- Eşit isen kararını sen ver.
- Daha zayıfsan çekilmeye hazır ol.
- Çok zayıfsan sakın.

"Şimdi, ben derim ki bizim durumumuz çekilmeye hazır ol diyor. Ama anlaşarak."

"Peki, pes. Ara onları. Sabah bizi büroda beklesinler paylaşma şartlarını konuşalım! Bana laf yetiştirmekten sağ elin tembelleşti, haydi bakalım bu defa da arada sırada depreşen 'eski tüfekliğimin' kalmayan şerefine içelim."

KAFE M

Dişçide son randevu onundu. İş erken bitince Tamer, otuz yıllık dostu dişçi Özgür'e öneride bulundu:

"Özgür hadi gel Bağdat Caddesi'nin üstünde yeni bir bina açıldı ya... Kolumanların Mercedes bayiliği binası. Hani şu tamamen çelik konstrüksiyon bina. Gel oraya gidip birer tek atıp evlere dağılalım."

"Bak ne güzel teklif. Ben hep demişimdir, böyle iyi arkadaşların olacak ki raydan çıkmayasın. Biliyorsun benim evim de onun hemen arkası."

"Evet, zaten bu yüzden orasını teklif ettim. Orada işimiz bitince emekleyerek bile evi bulabilirsin. Şu fıkrayı bilir misin?"

"Adamın biri arkadaşına sormuş:

– Nasıl dün akşam meyhaneden eve kolay gidebildin mi?

– Evet gittim de köşeyi dönerken hıyarın biri elime bastı."

Gülüştüler.

"Dur, Rizan'a telefon edeyim Tamer'leyim diye, yoksa merak eder."

"İstersen benim adımla hiç karıştıрма, benle olduğunu bilirse daha da merak eder."

"Yok yok, Rizan seni sever."

Beraber çıktılar. Yolda Özgür, Tamer'e sordu:

"Hayrola, Mercedes mi seçeceğiz. Seçerken de içkiler bedavaya mı gelecek?"

"İyi fikir, ama öyle değil. Arkadaşım Metin o binanın birinci katında bir restoran açtı. Geçen gün oranın açılışıydım. Çok nezih bir yer. Biraz önce senin salonda benden önceki müşterinin işinin bitmesini beklerken Nejat telefon etti, 'Bir iş var, bu akşam acil görüşmemiz lazım,' diye.

Nejat'ı tanıyorsun. O da senin müşterin. Üçümüz birlikte oluruz dedim.”

“Demek, o binada restoran varmış. Dışarıdan hiç belli olmuyor. Sanki komple otomotiv binası gibi.”

Binaya gelmişlerdi bile. Arabayı kapıdaki valeye teslim edip mağazadan içeri girdiler, biblo gibi ışıldayan Mercedeslerin arasından geçerken Özgür dayanamadı:

“Şu üstü açık tam benim büyük kıza göre.”

“Bırak Özgür, şimdi kızın kısmetini kapatmanın sırası mı? Seninki tam evlenme çağında.”

“Fena mı; satılacak malımızın makyajı, aksesuarı iyi olursa, talip de ona göre olur.”

“Şimdi, senin kız bu otomobili sürecektir, arkadan erkek olarak ona asılmak isteyen de herhalde S320 Mercedes'i olmalı di mi? Sen bu memlekette kaç tane S320'li genç var sanıyorsun.”

“Çook!”

“Yapma yahu, gerçekten mi?”

“Tamer, sen bu arabalar burada müzeli mi duruyor sanıyorsun. Bunları birileri alıyor. İşte zengin de onlara deniyor.”

“Kızımızın bahtı açık olsun da, Allah helal süt emmiş birini nasibetsin.”

“Şakası bir yana, tabii ki ben de aynı şeyi düşünüyorum. İyi insan olsun damadım. Aynı zamanda cebinde üç-beş kuruşu olursa fena olmaz. Ama şart da değil.”

Merdivenlerden yukarı çıktılar. Restorana girdiler.

“Gayet ferah bir mekân yapmışlar,” dedi Özgür.

“Evet, istersen gel ortadaki barın iki taburesine tünayelim, Nejat Çerkezköy'den geliyor. Bana telefon açtığına Mahmutbey kavşağındaydı. Yarım saatten önce gelemez. İstersen biz başlayalım. Ne içelim?”

“Tamer, burası rakıya uygun mezesi olan bir yere benzemiyor.”

“Doğru, Fransız takılıyorlar.”

“O zaman biz de Fransız takılalım.”

“Hatta biraz da hacığa usulü yapalım bu işi. Açtıralım bir Kalecik Karası, yanına da peynir tabağı. Olur mu?”

“Oldu bile.”

Garson yaklaşmıştı. Tamer muhatap oldu.

“Kalecik Karası içelim dedik. Kaç para yazıyorsunuz?”

Garson, elindeki iki mönünün şarap listesini seçerek bir göz atıp cevap verdi:

“Kırk beş milyon, fakat ben size yeni gelen bir Avustralya şarabını tavsiye edeceğim.

– Sinan, konuklarımıza şişeyi takdim ediver.

“Efendim bu şarabı deneyin, beğenmezseniz benden. Fiyatı da elli milyon.”

Barın arkasındaki garsonun uzattığı şişeyi eline alırken Tamer, Özgür’e dönmüş, hayretle başını iki yana sallayarak:

“Pes be, adam dünyanın ta öbür tarafından buraya şarap gönderiyor! Hemen hemen yerli şarabımızla aynı fiyata! Ya bizimkiler bize gazlıyor, ya da onlar damping yapıyor; ya da her ikisi.”

Tamer, okuma gözlüğünü ceketinin cebinden çıkarıp, profesör edasıyla burnunun ucuna oturtarak etiketi şöyle bir süzdü.

“Cabernet Merlot 2001. Özgür, ne dersin? Hem de Avustralyalı. Bakalım, listede Gülor’un 2002 Cabernet Sauvignon-Merlot kupajı kaç paraymış. Aaa, kırk beş milyon lira! O zaman, biz bu Avustralyalıyı damağımıza konuk edelim derim.”

“Vallahi, Tamer ben sana uyarım.”

“Açın bakalım. Nasıl olsa beğenmezsek müessesenin ikramı olacak. Bu arada bize kuru ceviz içi bol ve de mutlaka gravyer peynirli bir peynir tabağı hazırlasınlar. Onlar gelene kadar da biraz badem ve fındık getiriverin.”

Özgür ekledi:

“Oldu olacak, bir paket de kısa Marlboro Light buluverin de keyif silahlarımız tamam olsun.”

Garson, siparişleri alıp ortadan kayboldu.

“Nejat’ta puro vardır. Neden sigara söyledin?”

“Nejat, şimdi eve uğrar bir duş alır, üstünü değiştirir, ‘yarım saatte gelirim,’ dediği olur bir saat. Biz keyfi tam yapalım dedik. Gelince onu kırmayıp bir purosunu yakarım. Bak sana bir fıkra anlatayım:

“Adam sipariş veriyor:

– Bir katı yumurta, ama pek katı olmasın. Sonra birkaç dilim kızarmış ekmek... ama sakın kuru olmasın. Bir de şarap ama...

“Garson dayanamayıp sözünü kesmiş:

– Herhalde o da pek ıslak olmasın diyeceksiniz, beyefendi.”

Tamer elinde şişe ile yaklaşmakta olan garsona seslendi:

“Aman ıslak olmasın.”

Gülüştüler.

Tamer, şarabın tadılması için hamle yapan garsonu, Özgür’e yönlendirdi. Özgür, şaraptan bir yudum aldı ve bozuk olmadığına dair başını öne eğip kaldırarak garsona olumlu mesajı verdi. Garson da önce Tamer’in kadehine, sonra da Özgür’ün kadehine servisi yaptı.

İki arkadaş kadehleri kaldırıp ‘sağlığına’, dediler ve birer yudum aldılar. Tamer ağzında biraz döndürerek yuvarladığı yudumdan sonra:

“Nefismiş, ne dersin Özgür? Şarap tadım kursuna boşuna katılmadın ya! Söyle fikrini Bay Degustatör.”

Özgür, burnunu kadehin içine sokmuş hâlâ kokluyordu. Bitirince döndü ve,

“*Ben burnumu şaraba sokmuştum/ Katiyen sarhoştum kirpiğim yanıyordu,* demiş Atillâ İlhan. Vanilya ve böğürtlen kokusu var. Genç fakat damakta dolgun ve gövdeli, ağızda hafif ıslı tat bırakan harmanlanmış bir şarap. Açıkçası, ben Cabernet Sauvignon ile Merlot harmanını ilk defa içiyorum ama bizim peynir tabağı ile iyi gideceğe benziyor.”

“Biraz nefes alsın, öyle içelim. Bu şarap bence iki-üç yıl daha bekletilip öyle içilmeli ki biraz sertliği ve sivriliği yuvarlansın. Ama şimdi bu balon kadehte on dakika beklerse nefes alır, şerbetleşir, ne-

fis olur. Ben Gülor'un imalatı olan 2000 Cabernet-Marlot içmiştim geçen yıl. Bu ondan daha dengeli çıktı.”

Derken, peynir tabağı geldi. Üzerinde altı çeşit peynir. Bir yanında ceviz içi kurusu, diğer yanında da yarıdan kesilerek üst üste şekilli bir biçimde yerleştirilmiş çilekler.

Tamer, tabağına biraz peynir ve ceviz koyup ağzına bir lokma attıktan sonra devam etti:

“İşte bu da hayatın başka bir zevki. Her zaman rakı-meze diye bir şart yok ya. Bazen, şaraplı, hatta bazen de örneğin kızarmış tavuk veya sosisin yanında patates kızartmasıyla biralı bir öğün yapmaya bayılıyorum. Lahmacun ile ayranın uyumu gibi bir şey bu. Veya simitle çayın beraberliği gibi.”

“Doğru. Ben bazen öğle yemeği için bizim köşedeki Barış Büfe'ye gidiyorum. Bir yengen, bir de çift kaşarlı tost ısmarlıyorum. Yanında mutlaka ayran. Neden ayran? Demek ki benim damak zevkime öyle uygun oluyor. Kaç para bir tahmin et bakalım.”

“Sekiz buçuk milyon.”

“Bilemedin, beş buçuk milyon. Anlaşmamızı biliyorsun, bu akşam hesap senden.”

Tamer'in Bağdat Caddesi'nden akan trafiğe gözü takılmıştı.

“Martın yarısına geldik hâlâ dışarısoğuk. Eskiden bu zamana kadar bütün cemreler düşmüş, havalar ısınmış olurdu. Cemre deyince aklıma geldi. Erol Dalli anlatmıştı. Gazetelerin Babîâli yokuşunda olduğu zamanlarda onun gazetesinde genç, saf bir Anadolu çocuğu foto muhabiri olarak göreve başlamış. Bizim dinazorlar bir ara cemreler hakkında bir sohbet başlatmışlar. Aralarından muzip birisi çocuğu çağırıp demiş ki

– Bak ön sayfada bir fotoğraf yeri ayırdık. Git Kumkapı'ya cemrenin düşmesini bekle. Tam düşerken fotoğrafı çek gel.

“Çocuk gitmiş. Geceyarısı dönmüş. Eli boş, ağlamaklı,

– Ben görmeden ne zaman düştü anlayamadım. Dalgın bir zamanıma denk geldi herhalde. Görevi tamamlayamadım, deyip istifasını vermiş.

“Yaptıklarının bir şaka olduğunu, istifasını geri alması gerektiğine ikna etmek bir saate yakın zamanlarını almış bizim dinazorların.”

Özgür, peyniri yuvarlayıp şaraptan bir yudum aldıktan sonra bir yandan göbeğini sıvazlayıp, diğer yandan da anlatmaya başladı:

“Öğretmenlikten emekli bizden daha yaşlıca bir müşterim anlatmıştı. Cemre, Arapçada kor halinde ateş demekmiş. Esasen cemre denilen şey sanalmış. Esasında hiçbir yere hiçbir şeyin düştüğü yokmuş. Sadece düştüğü farz edilirmiş. 20 Şubat'ta havaya, 27 Şubat'ta suya, 6 Mart'ta da toprağa düştüğü söylenirmiş. Yani önce hava, sonra deniz, sonra da kara ısınacak, mevsim de kıştan üç etapta ilkbahara geçmiş olacak.”

O sırada Nejat içeri girdi. Merhabalaştıktan sonra Tamer'in yanındaki boş tabureye oturdu. Ona da şarap servisi yapıldıktan sonra ikinci şişe de açtırıldı. Bu arada Nejat, peynir tabağından önündeki tabağa yığınak yapıyordu.

Kadehler kaldırılıp 'hoşgeldin' seremonisi yapıldıktan sonra Nejat sordu, “Emre'den mi bahsediyorsunuz?” “Hayır,” dedi Özgür, “Cemreden bahsediyoruz, cemreden!”

Nejat kadehinden bir yudum daha aldıktan sonra devam etti:

“Son cemre on gün önce düştü, bugün martın on beşi ama dışarı hâlâ soğuk.”

“Evet, tam üstüne bastın,” dedi Özgür. “Biz de tam bu konuyu konuşuyorduk.”

“Biliyorsunuz, ben Diyarbakırlıyım. Orada ninelerimiz bize bu cemre olayını anlatırlardı. Cemre, göğün yedi kat üstünde yaşayan bir delikanlıymış. Uzaktan görüp durduğu dünyayı hep merak edermiş, Hava'ya düşmüş, Toprak Ana'nın kızlarından birine âşık olmuş, Su'ya düşmüş, yıkanmış. Sonra toprağa düşmüş ve sevgilisine kavuşmuş.”

Özgür, “Dahası da var,” diyerek Nejat'a döndü:

“Benim baba kısmı da Azerbeycan taraflarından. Onlar da üçüncü cemrenin karaya düştüğü akşam, poyraz ile lodosun kavga ettiklerine inanırlar. O gün ikindiden sonra hangi rüzgâr eserse o

galip gelmiş sayarlar. Poyraz, fazla hâkimiyet gösterirse kış mevsiminin uzayacağına, lodos fazla eserse bahar günlerinin çabuk geleceğinin işareti olduğunu söylerler.”

O ana kadar anlatılanları can kulağıyla dinlemekte olan Tamer kadehindeki şarabı bitirdi ve başladı anlatmaya:

“Çok eskiden göçebe Arap kabilelerinde âdetmiş. Kışın kabileler çadırlarını birleştirip upuzun bir çadır yaparlarmış. Çadırın iki başında iki kapısı olurmuş, içerisi de üç bölüme ayırmış. Kış rüzgârlarını en fazla alan kapıya yakın yere at, deve gibi büyükbaş hayvanları, ikinci bölüme küçükbaş hayvanları yerleştirirlermiş. İkinci ve en az rüzgâr alan kapıya yakın bölüme de kendileri yerleşirmiş. Çadır ısınsın diye her üç bölümün ortalarına üç ayrı ateş yakarlarmış. 20 Şubat’ta birinci, yani büyükbaş hayvanların ateşi (birinci cemre); 27 Şubat’ta ikinci, yani küçükbaş hayvanların ateşi (ikinci cemre). En sonunda 6 Mart’ta kendi oturdukları bölümün ateşini (üçüncü cemre) söndürürler ve hemen ardından kolektif çadırı sökerek herkesin müstakil çadırlar kuracağı yeni yere taşınırlarmış. İşte cemrelerin bendeki hikâyesi de böyle.”

Hep beraber sözleşmiş gibi kadehlerini kaldırıp yuvarladılar. Tamer, yudumunu büyük alıp kadehindeki şarabın tamamını bitirdi, kendisini tabureden aşağıya bıraktı ve ayakta söze devam etti:

“*‘Beware the ides of March’* der Sheakespeare’in *Julius Caesar* adlı eserinin I. perde 2. Sahnesinde. Yani kâhin, “Mart’ın on beşini kolla, sana bir kötülük gelecek!” anlamında fısıldar bu sözü Sezar’ın kulağına. Sonunda da 15 Mart’ta Brütüs, kâhini reziletmemek için elinden geleni yapar. Lisede anlaşılan İngilizce edebiyat dersinde bu konu işlenirken bundan çok etkilenmiş olmalıyım ki, hâlâ martın on beşinde sanki başıma bir şey gelecekmiş gibi oluyor. Onun için ikiniz devam edin. Bugün martın on beşi olduğunu hatırladım. Hadi bana müsaade! Arkamdan dedikodu yapmanız için size de müsaade...”

Çünkü, muhtemelen bu koskoca adamda 15 Mart sendromu var diye arkamdan konuşacaksınız. Hatta daha da ileri gidip hesabı yıkmak için apar topar gitti de diyebilirsiniz.”

“Yahu, Tamer haklısın,” dedi Nejat.

“Sen şimdi kalkacaksın, biz senin arkandan konuşacağız. Senin kulakların çınlayacak falan... İyisi mi sen biraz daha otur, şu şeyi de iyi edelim, hep birlikte çıkarız. Hem daha konuşacağımız konuyu bile daha açmadım sana.”

Tamer, kalktığı tabureye otururken garsona kadehine şarap istediğini anlatacak biçimde işaret gönderdi ve kaldığı yerden devam etti:

“Bu arada lütfen Sezar’ın hakkını da Sezar’a verelim. Yani, şarap çok iyi çıktı, hakkını verelim, diyorum. Bu sözün kim tarafından söylenmiş olduğunu biliyor musunuz?”

“Herhalde bıçağı saplarken Brütüs söylemiştir,” dedi Nejat.

“Bilemedin ve böylece bu akşamki hesabı ödeme hakkını kazandın. Bu sözü, İsa Peygamber söylemiş. Öğrencileri,

– Sezar’a vergi vermek yasaya uygun mu? diye sormuşlar.

İsa da,

– Beni denemek istiyorsunuz, biliyorum ama ben yemem, vergiyi hangi parayla ödüyorsunuz? Hele bana bir gösterin bakayım, demiş.”

“Bir dinar göstermişler. İsa da dinarın üstündeki resmi gösterecek,

– Bu kimin resmi, diye sormuş.

– Sezar’ın, demişler.

“İsa bunun üzerine,

– O zaman Sezar’ın hakkını Sezar’a, Tanrı’nın hakkını da Tanrı’ya verin, demiş.”

Sözü bitince Tamer Nejat’a döndü ve sordu:

“Sahi, dedi, ne vardı sende konuşacak?”

“İşi aldık,” dedi Nejat. “Yalnız yatırım yapmamız gerekecek. Biliyorsun eskisi gibi artık leasing yapıp masrafa da yazamıyoruz. Kanun yeni değişti. Gelirken finans müdürüyle görüştüm, nakit imkânımız yok gibi. Yarın sabah erkenden müşteriye cevap vermem gerekiyor. Ne diyeceğiz?”

“Ne kadarlık bir yatırım lazım?”

“Yüz elli bin dolar civarında çay, kahve, meşrubat otomatı yatırımı var.”

“Olur de sen müşteriye. Biliyorsun alınmış işin yatırım davası olmaz. O da benim özeğim problem olsun. Ben de bunun için maaş alıyorum. Haydi bakalım şimdi yeni işin şerefine içelim. Sizin kalkacağınız yok, ben şehrin öbür yakasına geçeceğim. Eh, işi de konuştuk, şöyle bir zengin kalkışı yapayım. Nasıl olsa siz hesabı ödedikten sonra fakirleşeceksiniz.”

Tamer, ayağ a kalktı, tekrar el sıkıştılar, bir-iki adım attı ve sanki masada bir şey unutmuş gibi geri geldi.

“Nejat, bu işi telefonda da sorabilirdin, niye yüz yüze görüşmek icabetti?”

“Tamer, sana ne zaman telefonda para lafı etsem hep sızlanıp durdun, sonunda hep hayır dedin. Ben de bari en sempatik tebesümüm ve en yumuşak ses tonumla bir de şarabın yardımıyla ikna etmeyi deneyeyim, diye düşündüm.”

Tamer gülerek:

“Galiba işe yaradı,” dedi döndü ve gitti.

BASRI / BURSA

Bursa'ya iş için gelmişti Hilmi. Önemli bir müşteriye yemeğe çıkartacakları için bir gece kalıp ertesi gün İstanbul'a geri dönecekti.

Musa anlatıyordu:

"Ali Rıza Bey 'Basri' meyhanesinden başka bir yerde oturmaktan hoşlanmaz. Onun için ben de orada yer ayırttım. Daha doğrusu, orada rezervasyon yapmıyorlar. Bu akşam Ali Rıza Bey'in masası üç kişi olacak, dedim."

Hilmi'nin kafasına pek yatmamıştı bu fikir:

"Musa, Bursa'nın en önemli tekstil kuruluşlarından birinin sahibini İstanbul'dan gelip yemeğe çıkartacağım. Sen, şimdi adamı meyhanede ağırla, diyorsun. Bu ne iştir anlayamadım. Gerçi, bana göre hava hoş, bilirsin böyle bir ağırlama işi olmasaydı ben sana soracaktım; bu akşam hangi meyhanede ağırlayacaksınız beni, diye."

"Yok, Hilmi Bey, dert etmeyin siz. Hem Ali Rıza Bey bundan çok hoşlanacak. Siz de mekânı çok seveceksiniz. Siz bana bırakın. Herşey kontrolümde."

"Peki, Musa, bir kelek olursa sorumlusu sensin."

Bu arada Musa'ya bir telefon geldi. Telefondakine, "Tamam abi, tamam abi, tamam abi," deyip duruyordu.

"Musa, telefon kimden? Sen her müşteriye böyle tamam abi, evet abi, sepet abi diyorsun anlaşılan ki Bursa'da son zamanlarda kârlarımız düşüyor."

Musa, hem gülüyor hem anlatıyordu:

"Yok patron, Ali Rıza Bey'di telefondaki; 'Siz gidin oturun, ufak bir sorun çıktı ben halledeyim, yarım saate kadar size katılırım,' diyor. Yer, büroya yakın, yürüyerek beş dakika."

Dışarı çıktılar ve Heykel'e doğru yürümeye başladılar. Musa anlatmaya devam ediyordu:

“Bursa küçük yer, benim için çok iyi oldu büroyu da merkezde tuttuğumuz, şehir içinde hep yürüyorum. İstanbul’da neredeyse tuvalete bile arabayla gidiyordum.”

“Ben, pek yürüyemiyorum. Hareketsizlikten göbek böyle kaldı işte Musa. Ama bu konuda kendimi avutmanın yolunu da buldum. Diyorum ki posta dağıtıcıları her Allah’ın günü kilometrelerce yol yürüyorlar meslekleri icabı. Peki onlar normal vatandaşlardan acaba daha mı uzun ve sağlıklı bir yaşam sürüyorlar? Benim, ortaokul arkadaşımın babası postacıydı, kalp krizinden elli yaşında küt diye gitti. Ya buna ne demeli? Ama sen yürümene devam et. Demirel ne demiş, ‘Yürümekle yollar aşınmaz.’”

Gülüştüler, Heykel’e gelince İstanbul istikametine saptılar.

“Hemen solda,” dedi Musa.

Hakikaten de üzerinde ‘Restaurant Basri’ yazan salaş bir meyhaneydi burası. Daracık merdivenlerden üst kata çıktılar ve gösterilen masaya oturdular.

“İşte, burada işi bitirdik, dedi Musa. Ben yandaki şu masadaydım. Beklediklerim daha gelmemiş, yalnız başımayım. O da bu masada. Sağlığına kadeh kaldırdım. Havadan sudan falan derken tanışıklık oluştu. Bir gün, benim konuklarım masadan erken kalktı. Ben hesap için beklerken masasına davet etti. Oturuş o oturuş. Bu arada bir ay sonra beni çok sevdiğini ve fabrikasının yemek işini bana vermeyi düşündüğünü söyledi. Ertesi akşam bu masada fiyata el sıkıştık ve işi bağladık. Ali Rıza Bey gönül adamı. Sevd mi tam seviyor. Kusur ettin mi, hemen araya mesafe koyuyor. Bursa’da bir onun fabrikasında otuz yıldır sendika problemi olmamış. Ona ‘baba’ diyor bütün işçileri. Bir dediğini iki etmiyorlar.”

“Ben de çok merak ettim Ali Rıza Bey’i. İnşallah beni, İstanbul’dan geliyorum diye sosyetik, ukala, yuppi falan bulmaz. Sen iyice korkuttun beni şimdi Musa.”

Bu arada garson masanın tam orta yerine içinde soyulmuş ve boylamasına kesilmiş hıyar bulunan kayık tabağı yerleştirdi. Kenardaki tuzluğu da tabağın yanına sürüdü. Rakıları koydu. Su ve buz sorgulamaları da bitti ve gitti.

“İşte burası böyle,” dedi Musa ve devam etti: “Önce hıyar geliyor. Sonra rakı, siparişleri on-on beş dakika sonra alıyorlar ki müşteri bir-iki tek sallamış olsun. Masada oturduğunuz sürece hıyar tabağı boşaldıkça tazeleniyor. Boşaldıkça yenisi! Masadan kalkıncaya kadar böyle. Sanırsınız dükkânın arkasında yüz dönüm hıyar tarlası var. Her masada bu böyle. Buranın geleneği haline gelmiş. Bir de köftesi, hımm! Nefis. Tadınca göreceksiniz.”

“Meyhanede köfte. Herhalde ilk defa olacak benim için.”

“Bir tadın da ondan sonra konuşuruz.”

“Musa, işçilerin sabah geç gelmesi konusu bu bölgede düzeldi mi?”

“Bursa’da, bu sorun Adapazarı, Kocaeli ve İstanbul’a göre daha azdı biliyorsunuz. Halletmeye çalışıyoruz.”

“Hiç sanmıyorum Musa.”

“Nasıl yani. Daha da zorlanırsam geç geleni işten atarım, olur biter.”

“Sen, sorunun sana görünen kısmına bakıp işini etkilediğini sanıyorsun ama hiç de öyle değilmiş. Sorunun buzdağı gibi, suyun altında kalan tarafı daha büyük. Dün, insan kaynakları departmanı ile bir toplantı yaptık da işin esasını onlar anlattı.”

“Neymiş?”

“Depremden bu yana işçilerimizin hanımları eşlerinin yanına akşamları sokulmuyorlarmış. Çünkü iki büyük deprem de sabaha karşı üçbuçuk dolaylarında olduğu için, gusül abdestsiz depreme yakalanıp mevta olmaktan korkuyorlarmış. Onun için iş sabaha kaymış. Olaydan sonra adam işe, kadın banyoya... Tabii, bizimkiler de bu nedenle işe geç kalıyorlar. Bütün Marmara bölgesinde bu böyle. Şimdi bu sorunu nasıl çözersin?”

“Milletin karılarını toplayıp seminer verecek halimiz yok.”

Hilmi tam bu sırada Ali Rıza Bey’in geldiğini, Musa’nın aşırı hürmetkâr bir tebessümle ayağa kalkmasından anladı. Tokalaştılar. Ali Rıza Bey’in rakısı koyuldu. Hep birlikte ‘sağlığa ve işbirliğine’ kadeh kaldırdılar.

Ali Rıza Bey altmış-altmış beş yaşlarında, kumral, Balkan göçmeni olduğu her halinden belli olan biri. Son derece alçakgönüllü davranışları ve yumuşak ses tonu ile Hilmi'nin tedirginliğini üzerinden atmasına adeta yardımcı oluyordu. Birinci kadehler bittiğinde, masada kırk yıldır birbirini tanıyan kişiler sohbet ediyor sanırdınız.

“İşte, günün bütün yorgunluğunu burada atıyorum Hilmiçim, diyordu Ali Rıza Bey. Bazen iki tek atar, biraz hıyar –ama bol tuzlu olacak, doktoruma inat– çeker giderim. Bazen de, şimdi olduğu gibi ‘uzun oturmalık’ gelirim.

Musa atıldı:

“Öbür mezelere itibar etmez Ali Rıza Bey. Yalnızca hıyar, ama bol hıyar, bir de köfte yer.”

“Biz, Balkan göçmeniyiz. En erken gelenlerden. Üsküplüyüz. Köftesiz yapamayız biz.”

Musa'ya döndü:

“Köfteleri söylemedin mi daha?”

“Derhal, patron.

– Cemil Bey, bizim köfteleri atıver!”

Biraz sonra, avuç içi büyüklüğünde köfteler masaya geldi. Hıyar tabağı da üçüncü defa tazeleniyordu.

Hilmi, köftenin tadına baktı:

“Hımın, nefismiş. Ben de köfte severim, bunca yıldır da meyhane müdavimiyim ama hiç rakı ile köfte yememiştim. Ayrıca, bu kadar lezzetli olacağını da beklemiyordum. Ali Rıza Bey, tesadüfen yaşam stilimiz de benziyor. İnşallah, İstanbul'da sizi ağırlamak bana nasip olur. Ben, size iyi köfte yapan meyhane bulamayabilirim ama Refik, Yakup, Safa, Boncuk, İmroz sıkça gittiğimiz yerlerdir. Bunlardan Refik'in köftesi iyidir ama asla bu yediğimize yaklaşılamaz. Oralarda sizi ağırlamak isterim. Ayrıca, köfte için de Sirkeci'de Filibe Köftecisi, Sultanahmet Köftecisi, Florya'da Beyti'yi tavsiye ederim. Üçü de üç değişik anlayış ve lezzette iyi köfte yaparlar. Siz, bu köfteye alışksınız onun için Filibe Köftecisi size daha çok uyar.”

Bu sırada masaya dördüncü hıyar tabağı yerleştirilirken ikinci tur köfteler dağıtılıyordu. Ali Rıza Bey Musa'ya dönerek:

“Musa, Allah biliyor ya, sen İstanbul'dan bizim genel müdür geliyor deyince züppenin teki gelecek diye ödüm kopmuştu. Ama bak aynı lisanı konuşuyoruz.”

Musa, zevkten dört köşe hemen bu lafa atladı:

“Ali Rıza Bey, beni tanıyorsun, sana züppe genel müdür getirir miyim hiç?”

KİTAPTAKİ MEKÂNLAR

Huzur: Çiçek Pasajı, Galatasaray-İstanbul. Tel: 0212-293 71 29

Eski Hatay: Kapandı. Sahibi Mehmet Ali Bey Bostancı'da bugünkü Hatay'ı açtı. Hatay Restoran, Bağdat Cad. 526, Bostancı-İstanbul.

Tel: 0216-361 33 57

Boncuk: Nevizade Sok., Beyoğlu-İstanbul. Tel: 0212-243 12 19

Refik: Asmalımescit Sofyalı Sok., Tünel-İstanbul. Tel: 0212-243 28 34

Yeni Güneş: Kapandı. Aynı adreste şimdi Poseidon Balık Restoran var.

Poseidon Restoran, Küçük Bebek Bebek-İstanbul. Tel: 0212-263 38 23

See Rose Teknesi: Ertuğrul Kaptan Cumhuriyet Mahallesi Göcek-Fethiye.

Tel: 0536-873 54 19

Viktor Levi: Hamalbaşı Cad. No: 12, Galatasaray-İstanbul.

Tel: 0212-249 60 85

STFA Köşkü: Tophanelioğlu Cad. No. 19 Altunizade-İstanbul.

Tel: 0216-326 70 00

Köşebaşı: Çamlık Sokak No: 15/3, Levent-İstanbul. Tel: 0212-270 24 33

İmroz: Nevizade Sok. No 24, Beyoğlu-İstanbul. Tel: 0212-249 90 73

Safa: İlyasbey Cad. No. 169, Yedikule-İstanbul. Tel: 0212-585 55 94

Yakup: Asmalımescit Sofyalı Sok. 10, Beyoğlu-İstanbul.

Tel: 0212-249 29 25

Kör Agop: Kör Agop Kumkapı-İstanbul. Tel: 0212-517 23 34

Haydarpaşa Gar Restoran: Haydarpaşa Tren İstasyonu, Kadıköy-İstanbul.

Tel: 0212-337 09 79

Kafe M: Koluman Motorlu Araçlar Mercedes-Benz Türk AŞ. Bayii, Bağdat Caddesi, No. 269 Göztepe, Kadıköy-İstanbul.

Tel: 0216-411 14 82

Basri: İnönü Cad. Yeni Yol No: 41, Bursa. Tel: 0224-221 15 99

Çilingir sofrasında dem muhabbetleri

DENİZ GÜRSOY

Deniz Gürsoy, geçmişten günümüze çeşitli meyhane ve restoranlarda yaşananları anlatırken, toplumdaki anlayış değişikliklerini de zaman zaman mizahi, zaman zaman hüznü bir dille aktarıyor.

Huzur, Eski Hatay, Boncuk, Refik, Yakup, Viktor Levi, İmroz, Kör Agop, Basri... birer içki mekânı olmalarının yanı sıra, ikilemlerin yaşandığı, tartışmaların yapıldığı ve çözümlerin üretildiği birer ortam olarak karşımıza çıkıyor.

Çilingir Sofrasında Rakı, Çilingir Sofrasında Rakı Mezeleri adlı kitaplarından sonra, “İşin anası varken, şimdiye kadar danasından söz etmiş olduğumu anladım,” diyerek bu kitabı yazmaya koyulduğunu belirten Gürsoy okura şöyle sesleniyor: “Çilingir sofralarının rakısı da, mezesi de bahane. Ne için? Tabii ki sohbet için, yarenlik için.”

ISBN 975-434-308-X

9 789754 343083

VA